

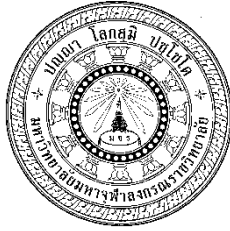
แนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์
อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา

**GUIDELINE FOR USING ONLINE MEDIA FOR BUDDHIST
PROGAGATION BUDDHISM OF MONKS AT NONTHAI DISTRICT
NAKHONRATCHASIMA PROVINCE**

พระธงชัย สุนทรจาโร (ธนวิวัฒนกุล)

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

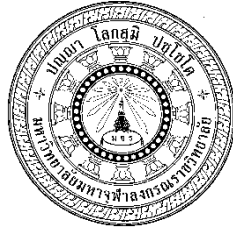
แนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์
อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา

พระธงชัย สุนทรจาโร (ธนวิพัฒนกุล)

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

**Guideline for using Online Media for Buddhist Propagation
Buddhism of Buddhist Monks at Nonthai District
Nakhonratchasima Province**

Phra Thongchai Sundarācāro (Thanawatthanakul)

A Research Paper Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirements for the Degree of
Master of Arts
(Buddhist Management)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

C.E. 2018

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับสารนิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์อำเภอโนนไทย จังหวัด นครราชสีมา” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการ จัดการเชิงพุทธ

(พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบสารนิพนธ์

(พระสุธีวีรบัณฑิต, ดร.)

ประธานกรรมการ

(ดร.อำนาจ บัวศิริ)

กรรมการ

(พระมหากฤษฎา กิตติโสภโณ, ผศ.ดร.)

กรรมการ

(ดร.ประเสริฐ ชีลาว)

กรรมการ

คณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์

พระมหากฤษฎา กิตติโสภโณ, ผศ.ดร.

ประธานกรรมการ

ดร.ประเสริฐ ชีลาว

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(พระธงชัย สุนทรจาโร)

ชื่อสารนิพนธ์ : แนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ใน
อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา

ชื่อผู้วิจัย : พระธงชัย สุนทรจาโร (ธนวัตมณฑล)

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการเชิงพุทธ)

คณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์ : พระมหากฤษณา กิตติโสภโณ, ผศ.ดร., ป.ธ. ๖, พธ.บ. (การจัดการเชิงพุทธ),
พธ.ม. (การจัดการเชิงพุทธ), พธ.ด. (การจัดการเชิงพุทธ)

: ดร.ประเสริฐ ธิลาว, พธ.บ. (บริหารรัฐกิจ),
พธ.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์), พธ.ด. (รัฐประศาสนศาสตร์)

วันสำเร็จการศึกษา : ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๒

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อ ๑. ศึกษาสภาพความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ๒. ศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ๓. ศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อ แนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา

ระเบียบวิธีวิจัยเป็นแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ เป็นการสำรวจด้วยแบบสอบถามซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ ๐.๙๑๕ กับกลุ่มตัวอย่าง คือ พระสงฆ์ในอำเภอโนนไทย จำนวน ๑๕๖ รูป ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าทีเทส และการทดสอบค่าเอฟ ด้วยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และงานวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน ๘ รูป/คน โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา สรุปเป็นความเรียง

ผลการวิจัยพบว่า

๑. พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๗๕$, S.D.= ๐.๖๐๔) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ด้านผู้รับสาร ($\bar{X}=๓.๘๘$, S.D.= ๐.๖๙๖) ด้านสาร ($\bar{X}=๓.๘๐$, S.D.= ๐.๗๐๓) ด้านผู้ส่งสาร ($\bar{X}=๓.๗๕$, S.D.= ๐.๖๙๖) และด้านช่องทางการสื่อสาร ($\bar{X}=๓.๖๑$, S.D.= ๐.๖๓๑) ตามลำดับ

๒. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล คือ อายุ พรรษา วุฒิการศึกษานักธรรม วุฒิการศึกษาเปรียญธรรม วุฒิการศึกษาสามัญ

(ข)

และ การใช้งานอินเทอร์เน็ตต่อวัน พบว่า พระสงฆ์ที่มี อายุ พรรษา วุฒิการศึกษานักธรรม วุฒิการศึกษาเปรียญธรรม วุฒิการศึกษาสามัญ และ การใช้งานอินเทอร์เน็ตต่อวันต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ส่วนพระสงฆ์ที่มีตำแหน่งในคณะสงฆ์ต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

๓. ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในแนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ๑) ด้านผู้ส่งสาร ยังขาดพระสงฆ์นักเผยแผ่ที่มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน ๒) ด้านสาร พระสงฆ์นักเผยแผ่ใช้ภาษาและสำนวนที่เข้าใจยาก ขาดการอธิบายโดยละเอียด ทำให้ผู้รับสารตีความหมายผิดพลาดไป ๓) ด้านช่องทางการสื่อสาร พระสงฆ์ยังขาดทักษะในการใช้งานสื่อออนไลน์ และ ๔) ด้านผู้รับสาร ยังขาดวิจาร์ณญาณในการรับข้อมูล ดังนั้น ข้อเสนอแนะ คือ คณะสงฆ์จึงต้องจัดอบรมพัฒนาความรู้ให้พระสงฆ์ และสร้างทีมงานในการปฏิบัติงานให้เข้มแข็ง การใช้ภาษาและสำนวนที่เข้าใจง่าย ละเอียด และมีความหมายไม่ผิดพลาด ต้องจัดอบรมพัฒนาทักษะการใช้งานสื่อออนไลน์ และผู้รับสารต้องพิจารณาใคร่ครวญก่อนรับสารหรือข้อความนั้น ๆ ไป และ ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่า ผู้ส่งสารต้องใช้ภาษาที่เหมาะสม ฟังง่าย อยากรนำไปปฏิบัติ มีการวางแผนงานอย่างเป็นขั้นเป็นตอน เลือกช่องทางในการสื่อสารให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายหรือผู้รับสาร ถูกต้องตรงตามวัตถุประสงค์ของการสื่อสาร มีการจัดตั้งทีมงานเพื่อทำงานและติดตามประเมินผลการทำงานเพื่อหาข้อดีข้อเสียและนำมาวิเคราะห์ปรับปรุงและพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น ในแนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จึงจะประสบความสำเร็จ

Research Paper Title : Guideline for using Online Media for Buddhist Propagation of Buddhist Monks at Nonthai District Nakhonratchasima Province.

Researcher : Phra Thongchai Suntharajaro (Thanawatthanakul)

Degree : Master of Arts. (Buddhist Management)

Research Paper Supervisory Committee

: Phramaha Krisada Kittisobhano, Asst. Prof. Dr., Pali VI,
B.A. (Buddhist Management), M.A. (Buddhist Management),
Ph.D. (Buddhist Management)

: Dr. Prasert Thilao, B.A. (Public Administration),
B.A. (Public Administration), Ph.D. (Public Administration)

Date of Graduation : March 11, 2019

Abstract

Objectives of this research were to: 1. study the use of online media for Buddhist propagation of monks at Non Thai District, Nakhon Ratchasima Province, 2. compare the opinions of monks towards Guideline for using online media use for Buddhist propagation of monks at Non Thai District, Nakhon Ratchasima Province Classified by personal factors and and 3. study problems, obstacles and recommendations for Guideline for using online media use for Buddhist propagation of monks at Non Thai District, Nakhon Ratchasima Province.

Methodology was the mixed methods: The quantitative research collected data with questionnaires from 156 samples derived from 257 Buddhist monks at Non-Thai District. The statistics used to analyze data were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-test and one-way analysis of variance, ANOVA and qualitative research collected data from 8 key informants by face-to-face in-depth interviewing and analyzed data by descriptive interpretation.

Findings were as follows:

1. Monks' opinions towards Guideline for using online media for Buddhism propagation of monks at Non-Thai District, Nakhon Ratchasima Province by overall were at high level (\bar{x} =3.75, S.D.=0.604) and each aspects were also at high levels as; receivers were at (\bar{x} =3.88, S.D =0.696), messages were at (\bar{x} =3.80, S.D.=0.703),

senders were at (\bar{X} =3.65, S.D.=0.696) and channels were at (\bar{X} =3.61, S.D.=0.631) respectively.

2. The comparison of the monks' opinions towards Guideline for using online media for the propagation of Buddhism by monks at Non-Thai District, Nakhon Ratchasima Province, classified by personal data; age, education, Dhamma and Pali educational level, formal education and internet usage per day revealed that monks with different age, Dhamma and Pali educational background, formal educational background and internet usage per day had different opinions towards Guideline for using online media for propagating Buddhism of monks at Non-Thai District, Nakhon Ratchasima Province with statistical significance level of 0.05, accepting the set hypothesis. The monks with different positions did not have different opinions towards Guideline for using online media for propagating Buddhism of monks at Non-Thai District, Nakhon Ratchasima Province, rejecting the set hypothesis.

3. Problems, obstacles and suggestions for guideline for using online media for the propagation of Buddhism by monks at Non-Thai District, Nakhon Ratchasima Province, were found that 1) senders still lacking monks, missionaries who have knowledge and ability to perform tasks 2) messages, monks, missionaries use language and expressions that were difficult to understand, lacking of detailed explanations the receivers interpreted and understood with the distortion. 3) communication channels, Monks still lack skills in using online media and 4) the receivers still lacking judgment in receiving information. Therefore, the Sangha Order needs to organize training to develop knowledge for monks for creative works, using language and expressions that are easy to understand, detailed and meaningful, not distorted. There must provide training to develop skills in using online media and receivers must consider it clearly before receiving the messages.

The findings from in-depth interviews revealed that the senders must use appropriate language, pleasant to listen to easily, and encourage to practice. There should be a step-by-step event planning, selecting communication channels that are suitable for the target audience or receivers, correct, and meet the purpose of communication. There should be a team set up to work and follow up the performance evaluation to find advantages and disadvantages and to analyze, improve and develop for the betterment for successful development the use of online media for propagating Buddhism, Non-Thai District, Nakhon Ratchasima Province.

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์จากคณาจารย์ และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่าน ขออนุโมทนาขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุขะพรหม รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ ที่ได้ทำการเปิดสอนหลักสูตรนี้ขึ้นมาและความเมตตาคณะกรรมการคummingsสารนิพนธ์ได้แก่ พระมหากฤษฎา กิตติโสภโณ, ผศ.ดร. ประธานกรรมการคummingsสารนิพนธ์ และ ดร.ประเสริฐ ธิลาว กรรมการคummingsสารนิพนธ์ ที่เมตตาอนุเคราะห์ให้คำปรึกษาแนะนำ และช่วยเหลือในการปรับปรุงแก้ไขสารนิพนธ์จนสำเร็จได้ด้วยดีตลอดมา

ขอกราบขอขอบคุณประธานการสอบป้องกันสารนิพนธ์ ขอเจริญพรขอบคุณกรรมการสอบป้องกันสารนิพนธ์ ที่ได้ให้คำแนะนำในการทำสารนิพนธ์ให้สมบูรณ์ลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ ที่ได้ให้ความเมตตาชี้แนะแนวทางในการศึกษาตลอดถึงในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และขอบคุณเพื่อนนิสิตทุกรูปที่ให้ความเมตตาช่วยเหลือในด้านการเรียน พร้อมทั้งคำแนะนำเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์ตลอดถึงให้กำลังใจในการทำสารนิพนธ์ ในครั้งนี้

ขอกราบขอขอบคุณ พระครูอนุวัตรชินวงศ์ เจ้าคณะอำเภอโนนไทย เจ้าอาวาสวัดโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา และทุกท่านที่ให้ความกรุณาอนุญาตเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล และให้สัมภาษณ์ ช่วยเหลือเป็นอย่างดี

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณพระอาจารย์ทุกรูป คณาจารย์ทุกท่านและเจ้าหน้าที่ทุกคน ที่ให้ความรู้ ประสิทธิ์ประสาทวิทยาการประสบการณ์ รวมถึงให้ความเมตตา เอื้อเฟื้อ ถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจเป็นอย่างดี และขอขอบคุณเพื่อนนิสิตทุกรูปที่ให้ความเมตตาช่วยเหลือในด้านการเรียน พร้อมทั้งคำแนะนำเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์ตลอดถึงให้กำลังใจในการทำสารนิพนธ์ ในครั้งนี้และที่ขาดไม่ได้กับผู้ที่ให้ความอุปถัมภ์ในด้านการศึกษาในครั้งนี้ ขออนุโมทนาขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความเมตตาในการตอบแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นรายละเอียดในการทำสารนิพนธ์ในครั้งนี้ รวมถึงเจ้าลิขิต เอกสาร ตำรา และงานวิจัย ที่ผู้วิจัยใช้เพื่อการศึกษาค้นคว้าประกอบในการทำวิจัยฉบับนี้

อานิสงส์ใดที่จักพึงบังเกิดจากการทำวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอน้อมบูชาคุณพระรัตนตรัย คุณบิดา คุณมารดา คุณครูอาจารย์ ผู้มีอุปการคุณทุกท่านที่มีส่วนช่วยเหลือในการทำสารนิพนธ์ในครั้งนี้ ขอขอบพระคุณท่านผู้ประสานงานข้อมูลการทำสารนิพนธ์ และผู้ใกล้ชิด ที่ให้กำลังใจและสนับสนุนในทุก ๆ เรื่องจนทำให้ผู้จัดทำสารนิพนธ์ได้รับประโยชน์ ตลอดจนถึงผู้อุปการคุณทุกท่านทุกคน

พระธงชัย สุนทรจาโร (ธนวัฒน์กุล)

๑๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๒

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(ก)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(ค)
กิตติกรรมประกาศ	(จ)
สารบัญ	(ฉ)
สารบัญตาราง	(ช)
สารบัญแผนภาพ	(ฌ)
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	(ณ)
บทที่ ๑ บทนำ	
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ คำถามการวิจัย	๓
๑.๓ วัตถุประสงค์การวิจัย	๓
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๓
๑.๕ สมมติฐานการวิจัย	๔
๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๕
๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๕
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๖
๒.๑ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสาร	๖
๒.๒ แนวคิด เกี่ยวกับการเผยแพร่พระพุทธศาสนา	๑๖
๒.๓ บริบทพื้นที่การทำวิจัย	๒๙
๒.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๓๐
๒.๕ กรอบแนวความคิด	๔๐
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๔๑
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๔๑
๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	๔๒
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๔๔
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๔๘
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย	๔๙

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๕๐
๔.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	๕๑
๔.๒ ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา	๕๔
๔.๓ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา	๕๙
๔.๔ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ของพระสงฆ์ที่มีต่อของแนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา	๑๐๔
๔.๕ ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	๑๐๘
๔.๖ สรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย	๑๑๔
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๑๑๖
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๑๑๖
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๑๑๙
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๑๒๕
๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะทั่วไป	๑๒๕
๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป	๑๒๕
บรรณานุกรม	๑๒๖
ภาคผนวก	๑๓๑
ประวัติผู้วิจัย	๑๖๕

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๓.๑	แสดงจำนวนพระภิกษุสงฆ์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง	๔๓
๔.๑	ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	๕๑
๔.๒	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม	๕๔
๔.๓	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ด้านผู้ส่งสาร	๕๕
๔.๔	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ด้านสาร	๕๖
๔.๕	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ด้านช่องทางการสื่อสาร	๕๗
๔.๖	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ด้านผู้รับสาร	๕๘
๔.๗	การเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อ แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านอายุ	๕๙
๔.๘	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของอายุต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอายุ โดยภาพรวม	๖๑
๔.๙	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของอายุต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอายุ ด้านผู้ส่งสาร	๖๒

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๑๐	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของอายุต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอายุ ด้านสาร	๖๓
๔.๑๑	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของอายุต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอายุ ด้านช่องทางการสื่อสาร	๖๔
๔.๑๒	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของอายุต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอายุ ด้านผู้รับสาร	๖๕
๔.๑๓	การเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อ แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านพรรษา	๖๗
๔.๑๔	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของพรรษาต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามพรรษา โดยภาพรวม	๖๙
๔.๑๕	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของพรรษาต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามพรรษา ด้านผู้ส่งสาร	๗๐
๔.๑๖	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของพรรษาต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามพรรษา ด้านสาร	๗๑

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๑๗	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของพรรษาต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามพรรษา ด้านช่องทางการสื่อสาร	๗๒
๔.๑๘	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของพรรษาต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามพรรษา ด้านผู้รับสาร	๗๒
๔.๑๙	การเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อ แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านตำแหน่งในคณะสงฆ์	๗๔
๔.๒๐	การเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อ แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านวุฒิการศึกษา ปริญญาตรีธรรม (แผนกธรรม)	๗๕
๔.๒๑	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของด้านวุฒิการศึกษาปริญญาตรีธรรม (แผนกธรรม) ต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามพรรษา ด้านภาพรวม	๗๗
๔.๒๒	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของด้านวุฒิการศึกษาปริญญาตรีธรรม (แผนกธรรม) ต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามพรรษา ด้านผู้ส่งสาร	๗๘
๔.๒๓	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของด้านวุฒิการศึกษาปริญญาตรีธรรม (แผนกธรรม) ต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามพรรษา ด้านสาร	๗๙

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๒๔	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของด้านวุฒิการศึกษาปริญญาตรีธรรม (แผนกธรรม) ต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามพรรษา ด้านช่องทางการสื่อสาร	๘๐
๔.๒๕	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของด้านวุฒิการศึกษาปริญญาตรีธรรม (แผนกธรรม) ต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามพรรษา ด้านผู้รับสาร	๘๑
๔.๒๖	การเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อ แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านวุฒิการศึกษาปริญญาตรีธรรม (แผนกบาลี)	๘๒
๔.๒๗	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของด้านวุฒิการศึกษาปริญญาตรีธรรม (แผนกบาลี) ต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามวุฒิการศึกษาปริญญาตรีธรรม (แผนกบาลี) โดยภาพรวม	๘๔
๔.๒๘	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของด้านวุฒิการศึกษาปริญญาตรีธรรม (แผนกบาลี) ต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามวุฒิการศึกษาปริญญาตรีธรรม (แผนกบาลี) ด้านผู้ส่งสาร	๘๕
๔.๒๙	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของด้านวุฒิการศึกษาปริญญาตรีธรรม (แผนกบาลี) ต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามวุฒิการศึกษาปริญญาตรีธรรม (แผนกบาลี) ด้านช่องทางการสื่อสาร	๘๖

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๓๐	การเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อ แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านวุฒิการศึกษาสามัญ	๘๗
๔.๓๑	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของวุฒิการศึกษาสามัญ ต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามวุฒิการศึกษาสามัญ โดยภาพรวม	๘๙
๔.๓๒	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของวุฒิการศึกษาสามัญ ต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามวุฒิการศึกษาสามัญ ด้านผู้ส่งสาร	๙๐
๔.๓๓	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของวุฒิการศึกษาสามัญ ต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามวุฒิการศึกษาสามัญ ด้านสาร	๙๑
๔.๓๔	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของวุฒิการศึกษาสามัญ ต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามวุฒิการศึกษาสามัญ ด้านช่องทางการสื่อสาร	๙๒
๔.๓๕	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของวุฒิการศึกษาสามัญ ต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามวุฒิการศึกษาสามัญ ด้านผู้ส่งสาร	๙๓
๔.๓๖	การเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อ แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านการใช้อินเทอร์เน็ตต่อวัน	๙๔

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๓๗	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการใช้งานอินเทอร์เน็ตต่อวัน ต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนोनไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกการใช้งานอินเทอร์เน็ตต่อวัน โดยภาพรวม	๙๖
๔.๓๘	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการใช้งานอินเทอร์เน็ตต่อวัน ต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนोनไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกการใช้งานอินเทอร์เน็ตต่อวัน ด้านผู้ส่งสาร	๙๗
๔.๓๙	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการใช้งานอินเทอร์เน็ตต่อวัน ต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนोनไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกการใช้งานอินเทอร์เน็ตต่อวัน ด้านสาร	๙๘
๔.๔๐	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการใช้งานอินเทอร์เน็ตต่อวัน ต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนोनไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกการใช้งานอินเทอร์เน็ตต่อวัน ด้านผู้รับสาร	๙๙
๔.๔๑	การเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อ แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนोनไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านการใช้สื่อออนไลน์นำเสนอ	๑๐๐
๔.๔๒	สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน	๑๐๒
๔.๔๓	ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ต่อ แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนोनไทย จังหวัดนครราชสีมา ด้านผู้ส่งสาร	๑๐๔
๔.๔๔	ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ต่อ แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนोनไทย จังหวัดนครราชสีมา ด้านสาร	๑๐๕

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๔๕	ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ต่อ แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนอนไทย จังหวัดนครราชสีมา ด้านช่องทางการสื่อสาร	๑๐๖
๔.๔๖	ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ต่อ แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนอนไทย จังหวัดนครราชสีมา ด้านผู้รับสาร	๑๐๗

สารบัญแผนภาพ

ภาพที่		หน้า
๑.๑	แบบจำลองการสื่อสารในลักษณะสองทาง	๑๔
๒.๑	แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย	๔๙
๔.๑	สรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย	๑๒๔

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

อักษรย่อในสารนิพนธ์ฉบับนี้ ใช้อ้างอิงจากพระไตรปิฎกภาษาบาลี/พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ ส่วนคัมภีร์อรรถกถาบาลี/ภาษาไทย ใช้ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย/มหามกุฏราชวิทยาลัย

การอ้างอิงพระไตรปิฎก จะระบุ เล่ม/ข้อ/หน้า หลังอักษรย่อชื่อคัมภีร์ เช่น ที.สี. (บาลี) ๙/๒๗๖/๙๗, ที.สี. (ไทย) ๙/๒๗๖/๙๗, หมายถึง ทีฆนิกาย สีลขันธวรรคคปาลิ ภาษาบาลี เล่ม ๙ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๙๗ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๕๐ ทีฆนิกาย สีลขันธวรรค ภาษาไทย เล่ม ๙ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๙๗ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๓๙

ส่วนคัมภีร์อรรถกถา จะระบุชื่อคัมภีร์ ลำดับเล่ม (ถ้ามี)/หน้า เช่น ที.สี.อ. (บาลี) ๑/๒๗๖/๒๔๐ หมายถึง ทีฆนิกาย สุมงคฺลวิสาสินี สีลขันธวรรคคอฏฐกถา ภาษาบาลี เล่ม ๑ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๒๔๐ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตามลำดับดังนี้

๑. คำอธิบายคำย่อในภาษาไทย

ก. คำย่อชื่อคัมภีร์พระไตรปิฎก

คำย่อ	พระวินัยปิฎก ชื่อคัมภีร์	ภาษา
วิ.ม. (ไทย)	= วินัยปิฎก มหาวิภังค์	ภาษาไทย
วิ.ม. (ไทย)	= วินัยปิฎก มหาวรรค	ภาษาไทย

คำย่อ	พระสุตตันตปิฎก ชื่อคัมภีร์	ภาษา
ที.สี. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย สีลขันธวรรค	ภาษาไทย
ที.ม. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย มหาวรรค	ภาษาไทย
ขุ.ปฎิ. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ปฏิสัมภีฬามวรรค	ภาษาไทย
ขุ.ขุ. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ขุททกปาฐะ	ภาษาไทย
ขุ.จ. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย จุฬนิตเทศ	ภาษาไทย
ขุ.อิตติ. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย อิติวุตตกะ	ภาษาไทย

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระพุทธศาสนาได้เริ่มมีการเผยแผ่ในสมัยพุทธกาลหลังจากที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสรู้อนุตรสัมมาสัมโพธิญาณแล้ว พระสงฆ์ทรงได้เสด็จออกเผยแผ่พระสัจธรรมตามที่พระองค์ได้ตรัสรู้แก่เวไนยสัตว์ คือ ผู้ที่มีปัญญาสมควรแก่การรับรู้รับฟังจนมีผู้สำเร็จเป็นอนุพุทธตามพระบรมศาสดาเป็นจำนวนมากด้วยพระมหากรุณาธิคุณในหมู่สัตว์ พระองค์ทรงเสด็จดำเนินเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยในระยะแรกพระองค์เสด็จออกเผยแผ่พระองค์เดียว เมื่อมีสาวกมากขึ้น ก็ให้พุทธสาวกออกเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วย ทำให้พระพุทธศาสนามีความเจริญรุ่งเรืองและแผ่ขยายไปในชมพูทวีปอย่างรวดเร็วในทุกแห่งหนที่พระองค์ทรงประกาศพระสัจธรรมในหมู่สัตว์ได้รู้แจ้งในธรรม และให้มีการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องและถูกทาง ด้วยการบำเพ็ญกรณียกิจอย่างต่อเนื่องเช่นนี้ของพระบรมศาสดา^๑

ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาสมัยพุทธการนั้นมีรูปแบบการเผยแผ่อยู่หลายรูปแบบได้แก่ การปฏิบัติตนให้น่าเลื่อมใส การสนทนา การแนะนำ การตอบปัญหาข้อข้องใจ และการแสดงธรรม โดยตามลำดับในช่วงแรกการเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้น เริ่มต้นด้วยพระภิกษุนี้เป็นพระอรหันต์เพียง ๖๐ องค์ ต่อมาเมื่อมีจำนวนภิกษุมากขึ้นมาจนกระทั่งพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก่อนจะเสด็จดับขันธปรินิพพานได้แสดงธรรมแก่ภิกษุทั้งหลายว่า “ธรรมและวินัยอันใดเราแสดงแล้วบัญญัติแล้วแก่พวกเธอ ธรรมและวินัยอันนั้นจักเป็นศาสนดาของพวกเธอโดยกาลล่วงไปแห่งเรา” ภายหลังพุทธปรินิพพานแล้ว การบริหารจัดการคณะสงฆ์นั้นมอบให้คณะสงฆ์บริหารด้วย “ธรรมวินัย” ภายหลังจากที่พระพุทธเจ้าทรงปรินิพพานแล้วพระสาวกทั้งหลายได้ดำเนินการสืบทอดคำสอนของพระพุทธเจ้าในแบบมุขปาฐะ อันเป็นลักษณะของการสวดสสาชยายหรือสวดร้อยกรองพระธรรมวินัยซึ่งเป็นการสวดพร้อมกันเพื่อทบทวนพระธรรมวินัยที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ในสถานที่ต่าง ๆ เพื่อตรวจสอบข้อความให้ตรงกันและมีความสมบูรณ์จากนั้นพระเถระทั้งหลายก็นำเอาข้อความดังกล่าวซึ่งได้รับรบบจากที่ประชุมเหล่านั้นแล้วนำไปสอนศิษย์ต่อไป^๒

พระพุทธศาสนาได้เดินทางเข้ามาสู่ประเทศไทยนั้นมีเอกสารและตำราทางวิชาการส่วนมากต่างก็ลงความเห็นว่าเป็นเข้ามาภายหลังการทำสังคายนาครั้งที่ ๓ พระเจ้าอโศกมหาราชได้ส่งสมณทูตไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่อาณาจักรสุวรรณภูมิศูนย์กลางคือนครปฐม ส่วนวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอดีตยุคแรก ยังคงใช้วิธี “มุขปาฐะ” ต่อมาเมื่อมีการจารึกคำสอนของพระพุทธศาสนาหรืออันเป็นหลักธรรมคำสอนต่าง ๆ ของพระพุทธศาสนาลงในใบลาน เรียกว่า

^๑ ที.ม. ๑๐/๑๔๓/๑๔๗.

^๒ เสถียรพงษ์ วรรณปก, คำบรรยายพระไตรปิฎก, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: บรรลือธรรม, ๒๕๔๓), หน้า ๑๕.

“คัมภีร์ไบเบิล” ในคัมภีร์ไบเบิลเหล่านี้ได้จารึกเรื่องราวของพุทธศาสนาหรืออันลัทธิธรรมคำสอนต่าง ๆ และได้สอดแทรกความรู้ทางโลกไว้ด้วย^๓

ในสมัยปัจจุบันการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ได้รับข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ มากมาย เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต ยูทูบ เฟสบุ๊ก อินสตาแกรม ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า แพร่หลายได้อย่างรวดเร็วและเข้าถึงทุกพื้นที่ หรือจะเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าเป็นยุคของอินเทอร์เน็ตก็ไม่ผิด สามารถติดต่อกันทุกมุมโลก สื่อมวลชนมีความสำคัญมากในปัจจุบัน เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต และได้รับความนิยมจากประชาชน เพราะเป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงผู้ชมในรูปของภาพและเสียง ก็สามารถทำได้ การรับข้อมูลข่าวสารเป็นส่วนหนึ่งในการดำรงชีวิตประจำวันของมนุษยชาติ สามารถรับข่าวสารและเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ ซึ่งทำให้การรับข้อมูลข่าวสารบางอย่างของเราอาจจะถูกกำหนดด้วยการรับข่าวสารที่เข้ามาสู่เราทั้งทางตรงและทางอ้อม ทำให้การดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบันเปลี่ยนไปจากเมื่อก่อนมาก จากสังคมที่เรียบง่ายกลายเป็นสังคมแห่งการบริโภคสื่อ เพื่อต้องการรับรู้ข่าวสารแต่ละวันที่สื่อมวลชนรายงาน ซึ่งมีหลายประเด็นที่เราคือผู้บริโภคสื่อจะต้องคำนึงถึงเนื้อหาสาระที่ได้รับ เพราะสื่อแต่ละสื่อผลิตขึ้นมาเพื่อให้ตนได้รับความนิยมให้ทันสมัยสมกับเป็นยุคไอทีจึงสร้างสรรค์ในรูปแบบต่าง ๆ ที่หลากหลาย และฉีกแนวจากรูปแบบเดิม ๆ ของการรายงานข่าว เพื่อเป็นที่หน้าสนใจของแต่ละรายการ ไม่เว้นแม้พระพุทธศาสนา ก็ได้มีวิวัฒนาการสร้างสรรค์ให้มีรูปแบบการนำเสนอสื่อให้มีความน่าสนใจไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าสื่ออื่น ๆ สื่อทางพระพุทธศาสนาก็มีอิทธิพลทำให้พฤติกรรมของคนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีได้ เพราะสื่อทางพระพุทธศาสนา เป็นสื่อที่เป็นไปในทางบวก เป็นการเผยแผ่หลักธรรมคำสอน และแนะนำให้คนใช้ชีวิตให้มีศิลปะในการดำรงชีวิตให้อยู่ด้วยความไม่ประมาท ใช้สติปัญญาไตร่ตรองถึงเหตุผลด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะสังคมปัจจุบัน^๔ กับการบริโภคสื่อ เช่น พระพะยอม กัลยาโณ ได้จัดรายการสนทนาธรรมคู่กับตีเจรารายการวิทยุเป็นประจำ พระมหาสมปอง ตาลปุตโต และพระมหาวิฑูชัย วชิรเมธี หรือ ว.วชิรเมธี พระสงฆ์ทั้ง ๒ รูปเป็นพระนักวิชาการ นักคิด นักเขียน และนักบรรยายธรรม ได้จัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในแบบแนวรุก คือ การเข้าไปถึงที่ของผู้ปรารถนาในธรรม นอกจากนั้นยังมีพระนักจัดรายการวิทยุอีกเป็นจำนวนมาก^๕

ในชุมชนอย่างเช่นในอดีตจึงจำเป็นต้องพัฒนาพระสงฆ์ผู้ทำหน้าที่ในการเผยแผ่ของทุก ๆ วัด เพราะถือกันว่าวัดเป็นสถานบันสงฆ์เป็นสถาบันทางจริยธรรมเป็นสถาบันของผู้นำทางด้านจิตใจของสังคม ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษา แนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา เพื่อให้ทราบวิธีการเผยแผ่ตลอดจนทำให้ทราบปัญหาและอุปสรรคในการเผยแผ่ของพระสงฆ์อีกด้วย อันจะเป็นประโยชน์ต่อแนวทางวัดให้เป็นศูนย์กลางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและเป็นที่ขัดเกลาจิตใจของพุทธศาสนิกชนต่อไป และเพื่อนำไปวางแผนพัฒนากิจการคณะสงฆ์ในพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

^๓ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติเครือข่ายกาญจนาภิเษก, “คัมภีร์ไบเบิล”, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://kanchanapisek.or.th/kp8/cem/cem603.html> [๑๕ กันยายน ๒๕๖๑].

^๔ สำนักงานคณะกรรมการสเถิติแห่งชาติ, รายงานการสำรวจสื่อมวลชน โทรทัศน์ พ.ศ.๒๕๔๖

^๕ ญัฐนันท์ ประกายสันติสุข, ประสิทธิผลของการสื่อสารในการเผยแผ่ธรรมะ หลักสูตรแนวทางจิตให้เกิดปัญญาและสันติสุข, (กรุงเทพมหานคร: ภาพการพิมพ์, ๒๕๔๖), หน้า ๓.

๑.๒ คำถามการวิจัย

๑.๒.๑ สภาพการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา เป็นอย่างไร

๑.๒.๒ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

๑.๒.๓ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา มีอะไรบ้างและควรเป็นอย่างไร

๑.๓ วัตถุประสงค์การวิจัย

๑.๓.๑ เพื่อศึกษาสภาพการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา

๑.๓.๒ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อ แนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๑.๓.๓ เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อ แนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับแนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จากแนวคิดทฤษฎีจาก หนังสือ ตำรา วารสาร สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี สื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ทั้งเว็บไซต์ เฟสบุ๊ก และทวิตเตอร์ รวมถึงการเผยแผ่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) ผู้ส่งสาร ๒) สาร ๓) ช่องทาง ๔) ผู้รับสาร^๖

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านตัวแปร

ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ได้กำหนดตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปรต้น (Independent Variables) ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล คือ อายุ พรรษา สถานะ วุฒิการศึกษาปริญญาตรี วุฒิการศึกษาปริญญาโท วุฒิการศึกษาปริญญาเอก การใช้อินเทอร์เน็ตต่อวัน การใช้สื่อออนไลน์

^๖ ภัสวดี นิติเกษตรสุนทร, “ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการสื่อสารและพฤติกรรมการสื่อสาร”, เอกสารการสอนชุดวิชาทฤษฎีและพฤติกรรมกรสื่อสาร, (นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๔๖), หน้า ๑๓๑.

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ การเผยแพร่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ผ่านสื่อออนไลน์ทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) ผู้ส่งสาร ๒) สาร ๓) ช่องทาง ๔) ผู้รับสาร^๗

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านประชากร/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ “แนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของ พระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา” ครั้งนี้เป็นงานวิจัยแบบประสานวิธี เป็นงานวิจัยเชิง ปริมาณ สํารวจโดยการแจกแบบสอบถาม และ งานวิจัยคุณภาพ สํารวจโดยการสัมภาษณ์ ได้กำหนด ขอบข่ายประชากรและกลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูลหลัก

๑.๔.๓.๑ ประชากร (Population) ได้แก่พระสงฆ์ในพื้นที่อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำนวน ๒๕๗ รูป^๘

๑.๔.๓.๒ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน ๘ รูป/คน

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านสถานที่

พื้นที่ในการวิจัย ได้แก่ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา

๑.๔.๕ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการวิจัยตั้งแต่เดือนตุลาคม ๒๕๖๑ ถึงเดือน มีนาคม ๒๕๖๒ รวม ๖ เดือน

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

๑.๕.๑ พระสงฆ์ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา

๑.๕.๒ พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

๑.๕.๓ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

๑.๕.๔ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาโทต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

๑.๕.๕ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสามัญต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

๑.๕.๖ พระสงฆ์ที่มีสถานะต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

๑.๕.๗ พระสงฆ์ที่มีการใช้อินเทอร์เน็ตต่อวันต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

^๗ อ้างแล้ว.

^๘ สำนักงานเจ้าคณะอำเภอโนนไทย, เอกสารประกอบการประชุมพระสังฆาธิการ, (ครั้งที่ ๑, วันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๑), (อัตถ์สำเนา).

๑.๕.๗ พระสงฆ์ที่มีการใช้อินเทอร์เน็ตต่อวันต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะในการวิจัย

แนวทาง หมายถึง การเตรียมการวางรูปแบบต่างเพื่อใช้เป็นทางในการทำงาน

สื่อออนไลน์ หมายถึง ช่องทางการสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ต (Internet) โดยผู้รับสารและผู้ส่งสาร ใช้อินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางของการเผยแพร่และเข้าถึงข้อมูล ตัวอย่างเช่น Facebook Twitter Instagram YouTube & Line สื่อออนไลน์มีความหมายรวมถึง สื่อใหม่ เครือข่ายสังคมออนไลน์ โลกออนไลน์และ โลกเสมือนจริง เป็นต้น

เผยแผ่ หมายถึง การทำให้ขยายออกไปโดยไม่ทิ้งหลักเดิม ของเดิมเป็นอย่างไกรักขยายออกไปตามนั้นทุกประการ เช่น เผยแผ่พระศาสนา

พระพุทธศาสนา หมายถึง หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้า รู้เองโดยชอบแล้วสอนผู้อื่นให้รู้ตาม รวมความว่า “ เป็นหลักคำสอนของท่านผู้รู้ดี รู้ชอบ รู้ธรรม ด้วยตนเอง (ก่อนแล้ว) จึงได้ชี้แนะท่านผู้อื่นให้ประพฤติชอบด้วยกาย วาจา ใจ ”

พระสงฆ์ หมายถึง พระสงฆ์ที่บวชในพระพุทธศาสนาสังกัดมหานิกาย ที่อาศัยในเขตพื้นที่อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๗.๑ ทำให้ทราบแนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา

๑.๗.๒ ทำให้ทราบผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๑.๗.๓ ทำให้ทราบปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา

๑.๗.๔ ผลจากการวิจัย นำไปพัฒนาการบริหารจัดการการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์อื่นได้

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา” ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ ภายใต้แนวความคิด เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

- ๒.๑ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสาร
- ๒.๒ แนวคิด เกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา
- ๒.๓ บริบทพื้นที่การทำวิจัย
- ๒.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๕ กรอบแนวคิดการวิจัย

๒.๑ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสาร

การสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิต มนุษย์จำเป็นต้องติดต่อสื่อสารกันอยู่ตลอดเวลา การสื่อสารจึงเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งนอกเหนือจากปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตของมนุษย์ การสื่อสารมีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์มาก การสื่อสารมีความสำคัญอย่างยิ่งในปัจจุบัน ซึ่งได้ชื่อว่าเป็นยุคโลกาภิวัตน์ เป็นยุคของข้อมูลข่าวสาร การสื่อสารมีประโยชน์ทั้งในแง่บุคคลและสังคม การสื่อสารทำให้คนมีความรู้และโลกทัศน์ที่กว้างขวางขึ้น การสื่อสารเป็นกระบวนการที่ทำให้สังคม เจริญก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง ทำให้มนุษย์สามารถสืบทอดพัฒนา เรียนรู้ และรับรู้วัฒนธรรมของตนเองและสังคมได้ การสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศ สร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าแก่ชุมชน และสังคมในทุกด้านต่อไปดังนี้

๒.๑.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสารผ่านสื่อกลางคอมพิวเตอร์

แนวคิดและทฤษฎีด้านการสื่อสารถือกำเนิดมาตั้งแต่กลางยุค ๕๐ จนถึงปัจจุบันการสื่อสารในโลกได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลา ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมข้อมูลแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสารมาใช้และเชื่อมโยงเป็นการสื่อสารผ่านสื่อกลางคอมพิวเตอร์ โดยมีรายละเอียดดังนี้^๑

๑. ผู้ส่งสาร (Sender) สำหรับการสื่อสารผ่านสื่อกลางคอมพิวเตอร์ ผู้ส่งสาร คือ ผู้ใช้งานที่สามารถเป็นทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารได้ เพราะด้วยลักษณะเฉพาะของสื่อที่สามารถมีปฏิกริยาในการ

^๑ ภัสวดี นิตินทรสุนทร, “ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการสื่อสารและพฤติกรรมสื่อสาร”, เอกสารการสอนชุดวิชาทฤษฎีและพฤติกรรมสื่อสาร, (นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมจริราช, ๒๕๔๖), หน้า ๑๓๑

สื่อสารได้ทันที (Interactive) ผู้ส่งสารที่มีลักษณะไม่เป็นทางการ และ ไม่มีพิธีรีตองในการสื่อสาร เนื่องจากเป็นการสื่อสารจากที่ส่วนตัว (Private space) ไปยังที่สาธารณะ (Public Space) ผู้ส่งสาร อาจจะเป็นผู้มีอาชีพในการสื่อสารมวลชนหรือไม่ได้เป็นก็ได้ ผู้ส่งสารจะเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องที่นำเสนอหรือไม่ได้เป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้นก็ได้เพราะการสื่อสารผ่านสื่อกลางคอมพิวเตอร์มีลักษณะไม่ปรากฏอย่างเฉพาะเจาะจงว่าใครเป็นผู้ส่งสาร ถือเป็นสื่อสารแบบ ๒ ทาง (Two Way Communication) ผู้ส่งสารยึดติดกับสิ่งที่นำเสนอ มีอคติ (Bias) ต่อเรื่องที่น่าสนใจ ผู้ส่งสารและผู้รับสารจะมีอำนาจเท่าเทียมกันอันเป็นลักษณะของการสื่อสารแบบแนวนอน (Horizontal Communication) ที่เปิดโอกาสให้ผู้ใช้งานมีส่วนร่วมในการสื่อสารได้อย่างเสรี

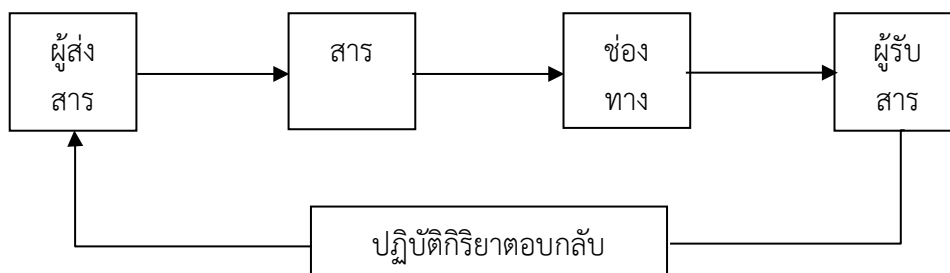
๒. สาร (Message) เนื้อหาที่เกิดขึ้นในการสื่อสารผ่านสื่อกลางคอมพิวเตอร์มีลักษณะแยกย่อย (Demulsified) ตามความสนใจของผู้ใช้งาน สารที่เกิดขึ้นไม่จำกัดแหล่งข้อมูล (Hyper Text) และมาจากหลาย ๆ ทางไม่จำเป็นต้องมาจากผู้มีอาชีพเป็นสื่อมวลชนอย่างเดียว เนื้อหาสารที่เกิดขึ้นไม่ได้เป็นสินค้าทางเศรษฐกิจแต่เป็นสินค้าที่ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งาน ผู้ใช้งานสามารถเลือกเปิดหรือปิดรับเนื้อหาที่ต้องการหรือไม่ต้องการก็ได้ เนื้อหาที่เกิดขึ้นในเว็บบอร์ดจะเน้นความสนใจเฉพาะกลุ่ม และมีลักษณะที่ไม่เป็นทางการเป็นการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้ใช้งาน สารที่เกิดขึ้นจึงตอบสนองความต้องการเฉพาะกลุ่มคนมากกว่า

๓. ช่องทาง (Channel) การสื่อสารผ่านสื่อกลางคอมพิวเตอร์เป็นการมีปฏิสัมพันธ์กับเครื่องคอมพิวเตอร์ (Machine interactivity) โดยไม่มีข้อจำกัดเรื่องสถานที่และเวลา ผู้ใช้งานสามารถเลือกเปิดรับสารในเวลาและสถานที่ใดก็ได้ นอกจากนี้แล้วผู้ใช้งานมีกิจกรรมเคลื่อนไหวในการรับสารที่เกิดขึ้นตลอดเวลา เช่น การเข้าไปตั้งกระทู้หรือการเข้าไปแสดงความคิดเห็นผู้ใช้งานไม่เห็นหน้าที่ซึ่งกันและกันแต่ก็สามารถติดต่อกันได้ผ่านสื่อคอมพิวเตอร์

๔. ผู้รับสาร (Receiver) ผู้รับสารมีลักษณะเฉพาะกลุ่มที่มีความสนใจร่วมกันผู้ใช้งานสามารถมารวมกลุ่มกันถึงแม้ว่าจะไม่เห็นหน้าซึ่งกันและกัน แต่ก็ทำความรู้จักกันได้ผ่านสื่อคอมพิวเตอร์ มีเอกลักษณ์ มีจุดประสงค์ มีกิจกรรมประจำกลุ่มและเลือกที่จะกลับเข้ามาในกลุ่มหรือไม่กลับเข้ามาก็ได้ ผู้ใช้งานในการสื่อสารผ่านสื่อกลางคอมพิวเตอร์ยังมีลักษณะกระตือรือร้น (Active) แสวงหาข่าวสารตามความสนใจ ทำให้คาดการณ์ปฏิกริยาโต้ตอบที่แน่นอนไม่ได้และเป็นปฏิกริยาตอบกลับที่เกิดขึ้นโดยทันที

ทั้งนี้โดยทั่วไปการสื่อสารผ่านสื่อกลางคอมพิวเตอร์ หรือการสื่อสารในรูปแบบใหม่ ๆ ที่ใช้เทคโนโลยีจะเน้นและให้ความสำคัญต่อการโต้ตอบ (Interactive) หรือมีลักษณะของการสื่อสารแบบสองทาง (Two Way Communication) จนกลายเป็นคุณลักษณะสำคัญของสื่อ (New Media) ไปโดยปริยาย จะเห็นได้ว่าการโพสต์ข้อความในกระทู้ก็ถือเป็นลักษณะหนึ่งของการสื่อสารแบบสองทาง

การสื่อสารแบบสองทาง (Two Way Communication) ก็คือกระบวนการสื่อสารที่ผู้รับสารสามารถหรือมีโอกาสส่งถ่ายทอดข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับข่าวสารที่ได้รับจากผู้ส่งสาร อาทิ ความรู้สึก ความคิดเห็นที่มีต่อข่าวสาร การซักถามเพื่อความเข้าใจ ฯลฯ ดังแสดงได้จากแบบจำลองการสื่อสารในลักษณะสองทาง (Two Way Communication)

ภาพที่ ๑.๑ แบบจำลองการสื่อสารในลักษณะสองทาง
(Two Way Communication)

๒.๑.๒ แนวคิดการสื่อสารทางอินเทอร์เน็ต

สังคมสารสนเทศหรือสังคมข้อมูลข่าวสารมีจุดเริ่มต้นในช่วงปลายศตวรรษที่ ๒๐ จนถึงปัจจุบันข้อมูลข่าวสารมีความสำคัญและเปรียบเสมือนเป็นปัจจัยที่ ๕ ในการดำเนินชีวิตประจำวันของทุกคนโดยผู้ที่มีข้อมูลข่าวสารอยู่ในมือและสามารถควบคุมข่าวสารนั้นได้ก็จะถือว่าเป็นผู้ที่ได้เปรียบในสังคม

ศักยภาพด้านการสื่อสารในปัจจุบันนับว่ามีความรวดเร็ว สามารถจุข้อมูลข่าวสารได้ในปริมาณมาก สามารถโต้ตอบกลับได้อย่างปัจจุบันทันด่วน (Interactive) เชื่อมต่อโลกทั้งโลกให้เป็นหมู่บ้านโลก (global village) ทำให้สามารถตอบสนองการใช้งานของผู้ใช้ได้เป็นอย่างดี รวมถึงประหยัดเวลาและต้นทุนการสื่อสารลงมาก

เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต มีจุดเริ่มต้นมาจากโครงการวิจัยทางการทหารของกระทรวงกลาโหมของรัฐบาลสหรัฐอเมริกาในช่วงต้นทศวรรษที่ ๑๙๖๐ ซึ่งต้องการสร้างเครือข่ายคอมพิวเตอร์เพื่อการวิจัยที่สามารถหลีกเลี่ยงภัยจากระเบิดนิวเคลียร์ได้ และเป็นการเตรียมพร้อมสำหรับสงครามนิวเคลียร์โดยเป็นการเปิดโอกาสให้กับศูนย์บัญชาการกลางได้กระจายอำนาจเพื่อประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารแบบเครือข่าย ในเวลาต่อมารัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้ผ่อนคลายกฎระเบียบการควบคุม จนส่งผลให้อินเทอร์เน็ตขยายตัวเข้าสู่วงการธุรกิจและมีบทบาทอย่างสูงเชิงพาณิชย์นับตั้งแต่ปี ๑๙๖๐ เป็นต้นมา

ในทศวรรษที่ ๑๙๙๐ โลกเกิดการปฏิวัติทางเทคโนโลยีครั้งใหญ่เรียกว่า การปฏิวัติดิจิทัล (Digital Revolution) การส่งข้อมูลในระบบอนาล็อก (Analog) ที่ใช้กันมาตั้งแต่อดีตได้ถูกเปลี่ยนเป็นดิจิทัล ซึ่งทำให้ข้อมูลทุกชนิดสามารถผลิต เก็บบันทึกและแลกเปลี่ยนสู่กันได้โดยใช้ภาษาร่วมกันคือ ภาษาคอมพิวเตอร์ซึ่งเทคโนโลยีดิจิทัลนี้เมื่อผสมผสานกับเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต จะทำหน้าที่เสมือนทาง

ด่วนข้อมูล (Information Superhighway) ทำให้ทุกคนที่อยู่ในสถานที่ต่าง ๆ ในโลกสามารถเชื่อมต่อกันได้อย่างสะดวกรวดเร็วซึ่งเทคโนโลยีดังกล่าวนี้ จะมีศักยภาพในการที่จะผลิตเนื้อหาสื่อรูปแบบต่าง ๆ ได้อย่างมากมายออกไปในวงกว้าง

ผลของการผสมผสานเทคโนโลยีดิจิทัลกับเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตนี้ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของเทคโนโลยีการสื่อสารโดยสื่อส่วนตัว (Personnel Media) เช่น กล้องถ่ายรูป เครื่องเล่นวิดีโอ สามารถนำมาต่อเข้ากับเครื่องคอมพิวเตอร์ซึ่งเชื่อมกับโครงข่ายโทรคมนาคมและสามารถส่งสัญญาณข้อมูลออกไปได้ในวงกว้าง ทำให้ปัจจุบันเส้นแบ่งระหว่างสื่อส่วนตัวและสื่อสารมวลชนได้รับการตีกรอบแบ่งกลุ่มใหม่เป็นสื่อเก่า (Conventional Media) และสื่อใหม่ (New Media)

สำหรับสื่อเก่าจะหมายถึงเทคโนโลยีทางการสื่อสารที่ไม่มีศักยภาพในการเชื่อมโยงกับคอมพิวเตอร์หรือเครือข่ายโทรคมนาคม ส่วนสื่อใหม่ หมายถึงเทคโนโลยีการสื่อสารไม่ว่าจะเป็นสื่อเสียง ตัวหนังสือ หรือตัวเลข ภาพกราฟิก วิดีทัศน์ ที่มีศักยภาพในการเชื่อมโยงกับเทคโนโลยีเครือข่ายที่มีคอมพิวเตอร์หรือโทรคมนาคมเป็นองค์ประกอบหลัก

ปัจจุบันเทคโนโลยีได้พัฒนาขึ้นจนทำให้โลกยุคปัจจุบันเป็นยุคแห่งนวัตกรรม ทุก ๆ วันมีการเคลื่อนไหวทางเทคโนโลยีอยู่ตลอดเวลา และเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ควบคุมวิถีชีวิตของมนุษย์เรามากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมในทางเศรษฐกิจ การเมืองสังคม และธุรกิจทั้งในระดับระหว่างประเทศ ภูมิภาค และภายในประเทศ^๒

การสื่อสารด้วยคอมพิวเตอร์หรือ CMC (Computer-Mediated Communication) หมายถึงระบบการสื่อสารข้อมูลทั้งที่เป็นข้อความ ภาพ สัญลักษณ์และเสียง ระหว่างเครื่องส่งสารเครื่องหนึ่งไป สู่อีกเครื่องหนึ่งหรือหลาย ๆ เครื่องโดยใช้สื่อกลางคือระบบโทรคมนาคม (Telecommunication System) เช่น โทรศัพท์ โทรสาร เคเบิลใยแก้ว หรือดาวเทียม เป็นต้น

สำหรับการสื่อสารด้วยระบบคอมพิวเตอร์ที่ได้รับความนิยมอย่างสูงในปัจจุบันคือการสื่อสารในรูปแบบอินเทอร์เน็ต (Internet)

ยุคแรกของการสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ตนั้นเป็นยุคของตัวอักษร (Text Mode) ซึ่งเป็นการสื่อสารกันผ่านตัวหนังสือล้วน ๆ เป็นรูปแบบการสื่อสารที่ค่อนข้างจริงจัง เนื้อหาของการสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ตในยุคนี้เป็นแหล่งรวมของข้อมูลทางวิชาการและวิจัย แม้จะมีการครอบคลุมประเด็นแต่ขาดสีสัน ลวดลายที่ดึงดูดใจ เนื่องจากการสื่อสารในอินเทอร์เน็ตยุคแรกนี้เป็นการสื่อสารที่จำกัดอยู่ในวงเฉพาะกลุ่มคนที่มีการศึกษาดี

ยุคปัจจุบันการสื่อสารในอินเทอร์เน็ตเปลี่ยนสู่ยุคไฮเปอร์เท็กซ์ (Hypertext Mode) หรือที่รู้จักกันในนามของเวิร์ด ไวด์ เว็บ (World Wide Web) เป็นการสื่อสารผ่านรูปแบบของสื่อประสม

^๒ สุธี พลพงษ์และคณะ, “สื่อและเทคโนโลยี”, ใน **ชุดความรู้วิทยาศาสตร์**, รวบรวมจัดพิมพ์โดยโครงการตำรา คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๑๘๓.

(Multimedia) ผ่านรูปภาพ เสียง สีสัน ภาพเคลื่อนไหว และกราฟิกที่สวยงามดึงดูดตา และยังเอื้ออำนวยต่อการเชื่อมโยง (link) ข้อมูลจากเว็บไซต์หนึ่งไปยังเว็บไซต์หนึ่งได้ด้วย ทำให้การสื่อสารทางอินเทอร์เน็ตในปัจจุบันนอกจากจะเป็นการรวบรวมแหล่งข้อมูลทางวิชาการและวิจัยที่สำคัญแล้วยังแผ่ขยายไปถึงแทบทุกหัวข้อมของความสนใจ หรือรูปแบบการสื่อสารกระดานข่าวให้ผู้สนใจส่งข้อความหรือสารใด ๆ มาไว้บนกระดานให้ผู้สนใจอื่นได้อ่านและแสดงความคิดเห็น ซึ่งการสื่อสารผ่านกระดานข่าวนี้มีความหลากหลายของประเด็นในการสนทนา อาทิ ปัญหาสังคมหรือข่าวที่กำลังเป็นประเด็นที่สนใจ เรื่องวงการบันเทิง ละครต่าง ๆ หรือแม้แต่เรื่องของศาสนาเองก็ตาม

องค์ประกอบของสื่อต่าง ๆ ได้เป็น ๕ ชนิดประกอบด้วย^๓

๑. ข้อความหรือตัวอักษร (Text)
๒. ภาพนิ่ง (Still Image)
๓. ภาพเคลื่อนไหว (Animation)
๔. เสียง (Sound)
๕. ภาพวิดีโอ (Video)

แล้วนำมาผสมผสานเข้าด้วยกันเพื่อใช้สำหรับการปฏิสัมพันธ์หรือโต้ตอบ (Interaction) ระหว่างระบบคอมพิวเตอร์กับผู้ใช้ซึ่งถือได้ว่าเป็นกิจกรรมที่ผู้ใช้สามารถเลือกกระทำต่อมัลติมีเดียได้ตามต้องการ เช่น ผู้ใช้ได้ทำการเลือกรายการและตอบคำถามผ่านทางจอภาพของเครื่องคอมพิวเตอร์ จากนั้นระบบคอมพิวเตอร์ก็จะทำการประมวลผลและแสดงผลพ็วย้อนกลับผ่านทางจอภาพให้ผู้ใช้เป็นอีกครั้ง เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีปฏิสัมพันธ์ในรูปแบบอื่น ๆ อีกมากมายทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเครื่องมือและรูปแบบที่จะนำมาประยุกต์ใช้งาน ตัวอย่าง เช่น การสร้างปุ่มเมนูหรือข้อความที่มีสีแตกต่างจากข้อความปกติเมื่อผู้ใช้มีปฏิสัมพันธ์กับส่วนนี้ ระบบก็จะเชื่อมโยงไปยังส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องซึ่งอาจเป็นไปได้ทั้งข้อความ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เสียงหรือวิดีโอ ตามที่ได้มีการออกแบบไว้ล่วงหน้าแล้วดังนั้นจึงถือได้ว่าการปฏิสัมพันธ์ในมัลติมีเดียเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าส่วนอื่น ๆ

๑. ข้อความตัวอักษร (Text)

ข้อความหรือตัวอักษรถือว่าเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญของมัลติมีเดีย ระบบมัลติมีเดียที่นำเสนอผ่านจอภาพของเครื่องคอมพิวเตอร์ นอกจากจะมีรูปแบบและสีของตัวอักษรให้เลือกมากมายตามความต้องการแล้วยังสามารถกำหนดลักษณะของการปฏิสัมพันธ์ โต้ตอบในการนำเสนอได้อีกด้วย

๒. ภาพนิ่ง (Still Image)

ภาพนิ่งเป็นภาพที่ไม่มีการเคลื่อนไหว เช่น ภาพถ่าย ภาพวาด และภาพลายเส้น เป็นต้น ภาพนิ่งนับว่ามีบทบาทต่อระบบงานมัลติมีเดียมากกว่าข้อความหรือตัวอักษร ทั้งนี้เนื่องจากภาพจะให้ผลในเชิงการเรียนรู้หรือการรับรู้ด้วยการมองเห็นได้ดีกว่า นอกจากนี้ยังสามารถถ่ายทอด

^๓ พิมพ์เดือน จาตุรงค์กุล, มัลติมีเดียเพื่องานนิเทศศาสตร์, เอกสารประกอบการสอน คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๕๐), หน้า ๑-๕.

ความหมายได้ลึกซึ้งมากกว่าข้อความหรือตัวอักษรนั่นเองซึ่งข้อความและตัวอักษรจะมีข้อจำกัดทางด้านความแตกต่างของแต่ละภาษา แต่ภาพนั้นสามารถสื่อความหมายได้กับทุกชนชาติ ภาพนิ่งมักจะแสดงอยู่บนสื่อชนิดต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ หรือวารสารวิชาการ เป็นต้น

๓. ภาพเคลื่อนไหว (Animation)

ภาพเคลื่อนไหว หมายถึง ภาพกราฟิกที่มีการเคลื่อนไหวเพื่อแสดงขั้นตอนหรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เช่น การเคลื่อนที่ของอะตอมในโมเลกุล หรือการเคลื่อนที่ของลูกสูบในเครื่องยนต์ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อสร้างสรรค์จินตนาการให้เกิดแรงจูงใจจากผู้ชมการผลิต ภาพเคลื่อนไหวจะต้องใช้โปรแกรมที่มีคุณสมบัติเฉพาะทางซึ่งอาจมีปัญหาคิดขึ้นอยู่บ้างเกี่ยวกับขนาดของไฟล์ที่ต้องใช้พื้นที่ในการจัดเก็บมากกว่าภาพนิ่งหลายเท่านั่นเอง

๔. เสียง (Sound)

เสียงเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญของมัลติมีเดีย โดยจะถูกจัดเก็บในรูปของสัญญาณดิจิทัลซึ่งสามารถเล่นซ้ำกลับไปกลับมาได้ โดยใช้โปรแกรมที่ออกมาแบบมาโดยเฉพาะสำหรับทำงานด้านเสียง หากในงานมัลติมีเดียมีการใช้งานเสียงที่เร้าใจและสอดคล้องกับเนื้อหาในการนำเสนอ จะช่วยให้ระบบมัลติมีเดียนั้นเกิดความสมบูรณ์แบบมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยสร้างความน่าสนใจ น่าติดตามในเรื่องราวต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้เนื่องจากเสียงมีอิทธิพลต่อผู้ใช้มากกว่าข้อความหรือภาพนิ่งนั่นเองดังนั้นเสียงจึงเป็นองค์ประกอบที่จำเป็นสำหรับมัลติมีเดียซึ่งสามารถนำเข้าสู่เสียงผ่านไมโครโฟน แผ่นซีดี ดีวีดี เทป และวิทยุ เป็นต้น

๕. วิดีโอ (Video)

วิดีโอเป็นองค์ประกอบของมัลติมีเดียที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องจากวิดีโอในระบบดิจิทัลสามารถนำเสนอข้อความหรือรูปภาพ (ภาพนิ่งหรือภาพเคลื่อนไหว) ประกอบกับเสียงได้สมบูรณ์มากกว่าองค์ประกอบชนิดอื่น ๆ อย่างไรก็ตามปัญหาหลักของการใช้วิดีโอในระบบมัลติมีเดียก็คือการสิ้นเปลืองทรัพยากรของพื้นที่บนหน่วยความจำเป็นจำนวนมาก เนื่องจากการนำเสนอสื่อวิดีโอด้วยเวลาที่เกิดขึ้นจริง (Real Time) จะต้องประกอบด้วยจำนวนภาพไม่ต่ำกว่า ๓๐ ภาพต่อวินาที (Frame Per Second) ถ้าหากการประมวลผลภาพดังกล่าวไม่ได้ผ่านกระบวนการบีบอัดขนาดของสัญญาณมาก่อน การนำเสนอภาพเพียง ๑ นาทีอาจต้องใช้หน่วยความจำมากกว่า ๑๐๐ MB ซึ่งจะทำให้ไฟล์มีขนาดใหญ่เกิดขนาดและมีประสิทธิภาพการทำงานที่ด้อยลง ซึ่งเมื่อมีการพัฒนาเทคโนโลยีที่สามารถบีบอัดขนาดของภาพอย่างต่อเนื่องจนทำให้ภาพวิดีโอสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและกลายเป็นสื่อที่มีบทบาทสำคัญต่อระบบมัลติมีเดีย (Multimedia System) ในขณะที่ Morris ได้จำแนกรูปแบบการสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ตออกเป็น ๔ รูปแบบด้วยกันได้แก่^๔

๑. การสื่อสารระหว่างบุคคลแบบไม่พร้อมกัน (One-to-one Asynchronous Communication) ตัวอย่างของการสื่อสารประเภทนี้ได้แก่ จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ หรือ E-mail

^๔ A.M.S. Zalzal and A.S. Morris, *Neural Networks for Robotic Control: Theory and Applications*, (London: Ellis Horwood, 1996), pp21-23.

๒. การสื่อสารระหว่างบุคคลแบบไม่พร้อมกัน (Many-to-many Asynchronous Communication) ตัวอย่างของการสื่อสารประเภทนี้ได้แก่ Usenet, Electronic Bulletin Boards และ Listserv ซึ่งผู้รับสารจะต้องลงชื่อก่อนเข้าสู่ระบบ

๓. การสื่อสารแบบพร้อมกันระหว่างผู้รับสารและผู้ส่งสาร (Synchronous Communication) ทั้งในแบบ One-to-one ไปถึง One-to-many โดยสามารถคุยกันได้หลากหลายหัวข้อที่ต้องการตัวอย่างของการสื่อสารประเภทนี้ได้แก่การ Chat (Internet Relay Chat หรือ IRC)

๔. การสื่อสารแบบไม่พร้อมกันระหว่างผู้รับสารและผู้ส่งสาร (Asynchronous Communication) ซึ่งโดยทั่วไปแล้วมีลักษณะที่ผู้รับสารต้องการที่ค้นหา Site เพื่อที่จะเข้าไปดูข้อมูลข่าวสารซึ่งอาจเป็นการสื่อสารแบบ Many-to-one, One-to-one หรือ One-to-many ตัวอย่างการสื่อสารแบบนี้ได้แก่ Website, Gopher และ FTP Sites

อินเทอร์เน็ตจึงนับได้ว่าเป็นสื่อใหม่ที่ทรงอิทธิพลอย่างสูงต่อผู้รับสารในปัจจุบัน โดยเหตุนี้งานวิจัยจึงได้เลือกเอาแนวคิดดังกล่าวมาใช้ในการสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยเพื่อให้ ข้อมูลการวิจัยมีความรอบด้านมากยิ่งขึ้น

๒.๑.๓ แนวคิดเกี่ยวกับสื่อสังคมออนไลน์

มนุษย์เป็นสังคมที่ต้องมีการสื่อสารข้อมูลถึงกันและกันซึ่งในสมัยโบราณมนุษย์สื่อสารข้อมูลด้วยวิธีการที่ไม่ซับซ้อนนัก เช่นปากเปล่า ม้าเร็ว และนกพิราบสื่อสาร ต่อมาได้มีการปรับเปลี่ยนการสื่อสารข้อมูลเป็นจดหมาย โทรเลข โทรศัพท์วิทยุจากนั้น เมื่อเข้าสู่ยุคที่มีเครือข่ายคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเข้ามาเกี่ยวข้อง การสื่อสารข้อมูลของมนุษย์มีการปรับเปลี่ยนเป็นสื่อที่เกี่ยวข้องกับอิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น เช่น บริการ IRC (Internet Relay Chat) โปรแกรมพูดคุย (Chat programs) จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic mail หรือ Email) และเว็บบอร์ด (Web board) จวบจนถึงปัจจุบัน มนุษย์เริ่มมีการสื่อสารข้อมูลในชีวิตประจำวันถึงกันและกันด้วยการใช้สื่อสังคมออนไลน์^๕

สื่อสังคมออนไลน์ คือ สื่อที่ผู้ส่งสารแบ่งปันสาร ซึ่งอยู่ในรูปแบบต่าง ๆ ไปยังผู้รับสารผ่านเครือข่ายออนไลน์ โดยสามารถโต้ตอบกันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร หรือผู้รับสารด้วยกันเอง ซึ่งสามารถแบ่งสื่อสังคมออนไลน์ออกเป็นประเภทต่างๆ ที่ใช้กันบ่อยๆ คือ บล็อก (Blogging) ทวิตเตอร์และไมโครบล็อก (Twitter and Microblogging) เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Networking) และการแบ่งปันสื่อทางออนไลน์ (Media Sharing) โดยมี Facebook (www.facebook.com) เป็นเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ได้รับความนิยมสูงสุดในปัจจุบัน

๑. บล็อก (Blogging)

บล็อกมาจาก Web+Log แล้วย่อเหลือBlog คือ ประเภทของระบบการจัดการเนื้อหาที่อำนวยความสะดวกให้ผู้เขียนบล็อกเผยแพร่และแบ่งปันบทความของตนเอง โดยบทความที่โพสต์ลงบล็อก เป็นการแสดงความคิดเห็นส่วนตัวของผู้เขียนบล็อก ซึ่งจุดเด่นของบล็อก คือ การสื่อสารถึง

^๕ พิชิต วิจิตรบุญลักษณ์, สื่อสังคมออนไลน์:สื่อแห่งอนาคต, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://www.bu.ac.th/knowledgecenter/executive_journal/oct_dec_11/pdf/aw016.pdf [๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๑].

กันอย่างเป็นกันเองระหว่างผู้เขียนและผู้อ่านบล็อกผ่าน การแสดงความคิดเห็น (Comment) ซึ่ง Blogger (<http://www.blogger.com>) และ WordPress (<http://wordpress.com>) เป็นสองเว็บไซต์ที่ผู้คนนิยมเข้าไปสร้างบล็อกของตนเอง นันทรัตน์ ป.บัณฑิตบริหาร ได้กล่าว ด้ระบุข้อดีและข้อเสียของบล็อกไว้ดังนี้^๖

ข้อดีของการทำบล็อก

๑. สร้างง่ายไม่เสียเงิน ไม่จำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับภาษาคอมพิวเตอร์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการสร้างเว็บไซต์ ไม่ต้องซื้อหนังสือเกี่ยวกับการสร้างเว็บไซต์เล่มใดซึ่งช่วยลดเวลาที่ใช้ในการสร้างเว็บไซต์ส่วนตัวของเราได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังไม่มีค่าใช้จ่ายในการเช่าพื้นที่บนอินเทอร์เน็ตอีกด้วย

๒. เป็นสื่อที่ใช้ในการแสดงความคิดเห็น ความรู้สึกของผู้เขียนเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ เพื่อเสนอให้สาธารณชนได้รับรู้

๓. เป็นเครื่องมือช่วยในการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ การเสนอข่าวสารความเคลื่อนไหวขององค์กร เป็นต้น

๔. เป็นแหล่งความรู้ใหม่ ๆ ที่ถูกต้องและชัดเจน จากผู้ใช้นั้นเนื่องจากผู้เขียนบล็อกมักจะเขียนถึงเรื่องที่ตัวเองถนัด ชอบ และมีความรู้เฉพาะด้าน ความรู้สึกในเรื่องนั้น ๆ การค้นหาข้อมูลเฉพาะด้านในบล็อกต่าง ๆ จึงทำให้เราค้นพบความรู้และผู้มีความรู้ ความชำนาญในด้านต่าง ๆ ได้รวดเร็วขึ้น

๕. ทันทต่อเหตุการณ์ในโลกปัจจุบัน เพราะข่าวสารความรู้ มาจากผู้คนมากมายทั่วโลกและมักจะเปลี่ยนแปลงได้ทันกับเหตุการณ์ปัจจุบันเสมอ

๖. เจ้าของบล็อกมีอิสระที่จะเสนอ อะไรก็ได้ ที่ไม่ไปก้าวล่วงบุคคลอื่นที่ไม่ผิดกติกาของผู้ให้บริการบล็อกที่เราทำอยู่ ที่ไม่ผิดกฎหมายและศีลธรรม ประเพณีที่ดีงาม

๗. เปิดโอกาสให้บล็อกเกอร์ได้รับฟัง แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันได้โดยอิสระ จะรับไว้จะไม่อ่านจะตอบ จะลบก็ขึ้นอยู่กับวิจารณญาณของเจ้าของบล็อก

๘. ผู้ที่สร้างบล็อกสามารถ ปรับแต่งบล็อกให้เป็นรูปแบบที่ตนต้องการได้โดยไม่ต้องมีความรู้ในเรื่องภาษาคำสั่งของโปรแกรมมากมาย

๙. พอเจอเพื่อนใหม่ สามารถสร้างเครือข่าย ชุมชนสัมพันธ์ระหว่างบล็อกเกอร์ที่มีความคิดความสนใจ ความรู้สึก ร่วมกันได้

๑๐. เป็นเหมือนบันทึกประจำวันเป็นที่เก็บข้อมูลขององค์กร

ข้อเสียของการทำบล็อก

๑. เจ้าของบล็อกมีอิสระในการนำเสนอบทความ โดยไม่ต้องมีการตรวจสอบจากใครก่อน อาจโพสต์เรื่องที่ไม่เหมาะสมได้ ซึ่งเจ้าของบล็อกต้องมิกติกาให้ตัวเองหรือใช้จริยธรรมของแต่ละบุคคล ความมีเหตุมีผล ความระมัดระวัง รอบคอบในการโพสต์ข้อความต่าง ๆ

^๖ นันทรัตน์ ป.บัณฑิตบริหาร, ข้อดีและข้อเสียของการทำบล็อก, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://annnatarat.blogspot.com> [๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๑].

๒. เนื้อหาที่อยู่ในบล็อก หากไม่ใช่ผลงานวิจัย หรือวิทยานิพนธ์ ที่ทำตามหลักวิชาการหรือตัวบทกฎหมายก็อาจมีความน่าเชื่อถือน้อย หากเกิดความผิดพลาดใด ๆ ผู้ที่นำข้อมูลไปใช้อ้างอิงอาจประสบปัญหาได้

๓. เปิดโอกาสให้พวกที่ไม่หวังดี เข้ามาเปิดบล็อก ก่อกวน หรือผู้ที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันมาอยู่ร่วมในชุมชนเดียวกัน เพิ่มโอกาสให้มีการแสดงออกถึงการขัดแย้งอย่างไม่มีเหตุผล สร้างความไม่สามัคคีทะเลาะกันได้

๒. ทวิตเตอร์และไมโครบล็อก (Twitter and Microblogging)

ไมโครบล็อก คือ รูปแบบหนึ่งของบล็อกที่มีการจำกัดขนาดของการโพสต์ในแต่ละครั้งซึ่งทวิตเตอร์เป็นไมโครบล็อกที่จำกัดการโพสต์แต่ละครั้งพิมพ์ได้ไม่เกิน ๑๔๐ ตัวอักษร ในปัจจุบันทวิตเตอร์เป็นที่นิยมใช้งานของผู้คนเพราะใช้งานง่าย และใช้เวลาไม่มากนัก รวมทั้งเป็นที่นิยมขององค์กรต่าง ๆ ที่ใช้ทวิตเตอร์ในการแจ้งกิจกรรมต่าง ๆ และความเคลื่อนไหวของธุรกิจ เพื่อไม่ให้ขาดการติดต่อกับสังคม ซึ่งหากต้องการมีเลขที่บัญชี (Account) สำหรับทวิตเตอร์สามารถเข้าไปสมัครได้ที่เว็บไซต์ของ Twitter (<http://twitter.com>) ส่วน ข้อเด่น ข้อด้อย และข้อจำกัดของทวิตเตอร์และไมโครบล็อก ปลายฝน ขามประกอบ ได้กล่าวไว้ดังนี้^๗

๑. ทวิตเตอร์สามารถแชร์ข้อมูลข่าวสาร รูปภาพได้รวดเร็ว เพียงแค่ทวิตข้อความ Follower ของคุณก็จะทราบทันที

๒. ผู้ใช้สามารถอัปเดตเหตุการณ์ที่กำลังเป็นประเด็นที่ชาวทวิตเตอร์กำลังพูดถึงได้โดยดูจาก Trending เช่น การติดแท็กไว้อาลัยให้เนลสัน แมนเดลา โดยใช้แท็ก #RIPNelson Mandela และยังมีอีกแท็กศิลปินเกาหลีสุดฮอตของวันนี้คือ #SuperJuniorTheLastManStanding

๓. สามารถแบ่งปันทวิตที่เราชอบและข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ได้โดยการรีทวิต

๔. ทวิตเตอร์เป็นพื้นที่ที่แสดงความเป็นตัวเอง โดยจะทวิตบ่นหรือแชร์เรื่องราวอะไรก็ได้

๕. การอ่านข่าวในทวิตเตอร์จะสามารถแสดงความคิดเห็นได้ ไม่ว่าจะเห็นด้วยหรือไม่และยังได้รับรู้ความคิดเห็นของผู้ที่ใช้ทวิตเตอร์คนอื่น ๆ

ด้านข้อเสีย คือ

๑. เนื่องจากข่าวสารในทวิตเตอร์นั้นแพร่กระจายไปได้รวดเร็วมากเพียงแค่อ่านทวิตดั่งนั้นหากทวิตแล้วข้อมูลตกหล่นหรือผิดพลาด จะไม่สามารถแก้ไขได้

๒. ทวิตเตอร์สามารถทวิตข้อความได้ไม่เกิน ๑๔๐ ตัวอักษรจึงต้องทวิตให้สั้น แต่บางครั้งการทวิตสั้นๆอาจจะสื่อความหมายได้ไม่ดีพอทำให้เกิดการเข้าใจผิดและรับสารได้ไม่ตรงกับที่ผู้ส่งสารต้องการจะสื่อ

๓. การรีทวิตข่าวสารที่ไม่มีที่มาหรือไม่ได้ตรวจสอบว่าเป็นเรื่องจริงหรือไม่ ส่งผลให้เกิดความเข้าใจผิดขึ้นได้

๔. หากทวิตข้อความหรือรีทวิตมากเกินไป อาจทำให้ฟอลโลเวอร์รำคาญได้

^๗ ปลายฝน ขามประกอบ, ข้อดีและข้อเสียของการทำบล็อก, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://annnatarat.blogspot.com> [๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๑].

ในปัจจุบันสื่อสังคมออนไลน์ เป็นสื่อข้อมูลไร้ขอบเขต ซึ่งไม่ได้เป็นสื่อของใครคนใดหนึ่ง หรือขององค์กรใดองค์กรหนึ่งเหมือนสื่ออื่น ๆ ในสมัยก่อนที่สื่อ นั้นเป็นกรรมสิทธิ์ของรัฐเป็นผู้จัดสรรปันส่วนให้กับเอกชนในรูปแบบสัมปทานแบบดั้งเดิม (Traditional Media) ดังนั้นผู้ใช้สื่อในยุคสังคมออนไลน์จึงมีอิสระในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารได้โดยไม่ต้องหวั้นเกรงต่อการเซ็นเซอร์ของเจ้าของสื่อ ไม่ว่าจะเป็นของรัฐ หรือทุนเอกชนก็ตาม อีกรูปแบบหนึ่งเป็นสื่อที่เปิดโอกาสให้คนธรรมดา มีช่องทางในการนำเสนอเรื่องราวและข้อมูลให้แพร่กระจายไปสู่คนในวงกว้างได้อย่างอิสระโดยไม่จำกัดการเข้าถึงข่าวสารในยุคปัจจุบัน^๔

นอกจากนี้ องค์กรประชาสังคมของต่างประเทศจะให้ความสำคัญกับการใช้ Social Media อย่างมากในการทำงาน มีการฝึกอบรมทำ Workshop ให้ผู้ปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นโครงการของผู้คนในภาคประชาสังคมหลากหลายแห่งมารวมตัวกันสร้างบทเรียนที่เกี่ยวกับการใช้ Social Media และได้แนะนำวิธีการใช้ว่า “ถ้าจะใช้ Social Media ให้ได้ผลควรมีการวางแผน กลยุทธ์ให้สอดคล้องและมีทุนเสริมแผนการสื่อสารโดยรวมขององค์กร” คือ ถ้าองค์กรภาคประชาสังคม รมรงค์กิจกรรมทางสังคมใด ควรเริ่มต้นจากการวางแผนการสื่อสารหรือแผนการรณรงค์ทางสังคมให้ชัดเจนเสียก่อน ขณะเดียวกันต้องกำหนดกลุ่มเป้าหมายหลัก กลุ่มเป้าหมายรองให้ชัดเจน อย่าง กำหนดกลุ่มเป้าหมายแบบกว้าง ๆ เพราะยิ่งเรากำหนดกลุ่มเป้าหมายได้ชัดเจนเท่าไรก็จะสามารถ ระบุรู้พฤติกรรม ความต้องการของกลุ่มเป้าหมายได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

กล่าวโดยสรุป การสื่อสารผ่านสื่อออนไลน์ เริ่มต้นจากในปี ๑๙๖๐ จากโครงการ งานวิจัยทางการทหารของสหรัฐอเมริกา จนขยายตัวเข้าและมีบทบาทในเชิงพาณิชย์ทางธุรกิจด้านการบริหารข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ปัจจุบันอินเทอร์เน็ตเข้ามามีบทบาทสำคัญที่ได้รับความนิยมสูงและเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งการดำเนินชีวิตของประชาชนทั่วไป ทำให้อินเทอร์เน็ตเป็นการสื่อสารที่ดีที่สุด และเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลทางวิชาการงานวิจัยที่สำคัญให้ผู้สนใจได้อ่านได้ศึกษา และแสดงความคิดเห็น รูปแบบการสื่อสารอาจเป็นไปได้ทั้ง ข้อความ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เสียง หรือเรียกว่า มัลติมีเดียตามที่ได้ออกแบบไว้ล่วงหน้า อินเทอร์เน็ตนับได้ว่าเป็นสื่อที่มีอิทธิพลอย่างสูงในปัจจุบัน มนุษย์เริ่มมีการสื่อสารข้อมูลในชีวิตประจำวันถึงกันและกันด้วยการใช้สื่อสังคมออนไลน์ โดยสามารถโต้ตอบกันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร เช่น เฟสบุ๊ก (Facebook) ทวิตเตอร์ (Twitter) บล็อก (Blogging) เป็นต้น ในปัจจุบันสื่อสังคมออนไลน์เป็นสื่อข้อมูลไร้ขอบเขต มีอิสระในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารให้แพร่กระจายไปสู่คนในวงกว้างและเข้าถึงข่าวสารได้ทุกที่ทุกเวลา

^๔ มานะ ตรีรยาภิวัฒน์, “Social Network กับสังคม”, นิตยสาร Brand Age Essential, ๒๕๕๔, ๒๙-๓๖.

๒.๒ แนวคิด เกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

การเผยแผ่ของพระพุทธเจ้ามีเทคนิคและวิธีการที่สามารถทำให้คนเล็กลงนับถือลัทธิเดิมแล้วหันมานับถือพระพุทธศาสนา พร้อมทั้งมีการเสนอหลักการแนวใหม่ ไม่เคยมีใครทำมาก่อนให้ประชาชนได้รู้ ก็คือหลักแห่งอริยสัจ ๔ ก่อนที่พระองค์จะทำการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนนั้น ได้ส่งอรหันต์สาวกไปประกาศเผยแผ่พระพุทธศาสนา ครั้งแรก รูป องค์ ครั้งที่สอง ๑,๒๕๐ รูป เพื่อให้พระสงฆ์สาวกนำไปเผยแผ่แก่ประชาชน ทรงประธานหลักการอันเป็นหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา เพื่อให้หลักธรรมคำสั่งสอนในพระพุทธศาสนาแพร่หลายออกไปในทุกสารทิศ เป็นเครื่องชี้ชัดถึงบทบาทหลักการและนโยบายในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของเหล่าพุทธสาวกจนตราเป็นปัจจุบันนี้ เพื่อประโยชน์สุขแก่มหาชนเป็นหลักใหญ่ ต่อไปดังนี้

๒.๒.๑ พุทธวิธีในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระพุทธเจ้า

พระพุทธเจ้าเสด็จอุบัติขึ้นในชมพูทวีปหรือประเทศอินเดียในสมัยพุทธกาล เป็นดินแดนที่มีความเจริญในด้านศาสนาและปรัชญาเป็นอย่างมากเป็นยุคที่ชมพูทวีปเต็มไปด้วยนักปราชญ์ ศาสตราจารย์เจ้าลัทธิต่าง ๆ เป็นอันมาก แต่ละท่านล้วนมีชื่อเสียง มีความสามารถ ผู้ที่มาเผชิญพระองค์นั้น มีทั้งมาดีและมาร้าย มีทั้งที่แสวงหาความรู้ มาลองภูมิ และที่ต้องการมาข่มมาปราบ^๔ พระพุทธศาสนาได้อุบัติขึ้นมาในท่ามกลางแห่งเจ้าลัทธิเหล่านั้นด้วยการตรัสรู้อนุตรสัมมาสัมโพธิญาณของพระพุทธเจ้า ดุจพระองค์ได้จุดประทีปดวงใหญ่ให้สว่างไสวขึ้นในระหว่างท่ามกลางแห่งดวงไฟเล็กๆ อีกมากมาย หลังจากพระพุทธองค์ได้ตรัสรู้เป็นพระอรหันต์สัมมาสัมพุทธเจ้า และเสวยวิมุตติสุขเมื่อสัปดาห์ที่ ๗ ผ่านไป พระองค์เสด็จจากกรมไม้ราชาชนณะ กลับไปยังต้นอชปาลนิโครธ ทรงคำนึงถึงการที่จะทรงแสดงธรรมโปรดประชาชน ในขั้นแรกพระองค์ทรงมีความขวนขวายน้อยเกิดความท้อในการที่จะแสดงธรรมโปรดสัตว์ เพราะทรงเห็นว่าธรรมที่ทรงค้นพบด้วยการตรัสรู้นั้น เป็นสิ่งอันล้ำลึกยากแก่ผู้ที่ยังยึดติดในกามคุณจะรู้ได้ แต่ก็ทรงตระหนักในหลักความจริงว่า มนุษย์แตกต่างจากสัตว์ทั้งปวง มนุษย์เป็นเวไนยสัตว์ คือ เป็นสัตว์ที่แนะนำสั่งสอนได้ แต่ถึงกระนั้นมนุษย์ก็ยังมีระดับของความแตกต่างในความพร้อมทางด้านสติ ปัญญา ความรู้ ความสามารถ และคำอาราธนาของท้าวสัทัมบดีพรหมว่า “ขอพระผู้มีพระภาคเจ้าผู้สุดพระศาสดาจงแสดงธรรมเถิด สัตว์ที่มีฤดีในดวงตาน้อยที่มีอยู่เมื่อไม่ได้ฟังธรรมย่อมเสื่อม แต่เมื่อได้ฟังธรรมจักเจริญ” พระองค์จึงได้ทรงพิจารณาเห็นสัตว์เปรียบเหมือนดอกบัว ๓ ประเภท คือ บัวใต้น้ำ บัวเสมอน้ำ และบัวเหนือน้ำ ที่มีความแตกต่างกัน ดังนี้

มีฤดีน้อย	มีฤดีมาก
มีอินทรีย์กล้า	มีอินทรีย์อ่อน
มีอำนาจดี	มีอำนาจเลว
รู้ง่าย	รู้ยาก

^๔ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), *พุทธวิธีในการสอน*, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๔๑), หน้า ๒.

บางพวกเห็นโทษภัยในโลก บางพวกไม่เห็นโทษภัยในโลก จึงตรัสว่า “ประตูแห่งพระนิพพานได้เปิดแล้วสำหรับผู้ใคร่สดับ จึงปล่อยศรัทธาเถิด”^{๑๐}

หลักการในการเผยแผ่ของพระพุทธเจ้านั้น เมื่อพระองค์มีพระประสงค์จะประกาศเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่ประชาชน จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องล้มล้างความเชื่อเดิมที่เขามีอยู่ให้หมดสิ้นไปเสียก่อน แต่การที่จะเอาลัทธิต่าง ๆ ที่ประชาชนมีความเชื่อฝังใจอยู่แล้วมิใช่ทำได้ง่ายเลย จะต้องมียุทธศาสตร์หรือวิธีการที่แยบยลจึงจะสามารถให้คนเลิกนับถือลัทธิอันเป็นความเชื่อของเขาแล้วให้เขามานับถือพระพุทธศาสนา นั้นหมายความว่าพระพุทธเจ้าจะต้องมีศักยภาพที่เหนือกว่าเจ้าลัทธิทั้งหลายเหล่านั้น จึงจะสามารถเปลี่ยนแปลงแนวความคิดเดิมของเขาได้ พระพุทธเจ้าเป็นผู้ชาญฉลาดในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก เมื่อทรงเห็นว่าคำสอนส่วนใดพอที่จะประยุกต์เข้ากับกันได้อย่างดีกับความเชื่อเดิมของประชาชนซึ่งเป็นส่วนที่ติดอยู่แล้ว พระองค์ก็จะอนุโลมตาม และบางส่วนก็ยังบกพร่องอยู่บ้าง ก็ทรงนำมาแก้ไขเพิ่มเติมให้ดีขึ้นกว่าเดิม หากส่วนใดที่เป็นการสอนให้คนหลงผิด หลงมงายไร้สาระ พระองค์ก็จะแก้ไขเปลี่ยนแปลงทั้งหมด พร้อมกันนั้นยังมีการเสนอหลักการแนวใหม่ที่ยังไม่เคยมีใครทำมาก่อนให้ประชาชนได้ทราบ นั่นก็คือหลักแห่งอริยสัจ ๔ เป็นต้น

พระพุทธเจ้าทรงมีหลักการและวิธีการในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นอย่างดี คือ ก่อนที่พระองค์จะทำการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนนั้น ได้เตรียมการถึง ๒ ครั้ง ๆ แรกก่อนที่จะส่งพระอรหันต์สาวก ๖๐ รูปไปช่วยประกาศเผยแผ่พระพุทธศาสนาครั้งที่ ๒ เมื่อวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๓ หรือวันจัตวรงค์สันนิบาต ซึ่งเป็นวันที่พระอรหันต์สาวก ๑,๒๕๐ รูป มาประชุมพร้อมกันที่เวฬุวันมหาวิหาร แคว้นมคธ

ในครั้งนั้นพระองค์ทรงประธานหลักการอันเป็นหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาที่เรียกว่าโอวาทปาติโมกข์เพื่อให้พระสงฆ์สาวกนำไปเผยแผ่แก่ประชาชนในโอวาทปาติโมกข์นั้น พระองค์ทรงใช้สื่อบุคคลช่วยในการส่งสาร และทรงเน้นคุณสมบัติของผู้ส่งสารโดยประกาศหลักการว่า

“ขันติ คือ ความอดกลั้นเป็นตบอย่างยิ่ง พระพุทธเจ้าทั้งหลายตรัสพระนิพพานว่าเป็นยอด ผู้ทำร้ายผู้อื่นไม่จัดว่าเป็นบรรพชิต ผู้เบียดเบียนสัตว์อื่นไม่ชื่อว่าสมณะผู้เป็นสมณะไม่กล่าวร้ายผู้อื่น ไม่ทำร้ายผู้อื่น พึงสำรวมในปาติโมกข์รู้จักประมาณในการบริโภคอาหาร และที่นั่งที่นอนอันเป็นสงัด ไม่พลุกพล่านพึงละความขัว ประกอบความดี หมั่นประกอบความเพียรเพื่อชำระจิต”^{๑๑}

ดังนั้น วิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระองค์ จึงเริ่มมีขึ้นทั้งหลักการและหลักปฏิบัติแตกต่างกันไปตามกาลเทศะ และบุคคลที่จะทรงสั่งสอน พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต)^{๑๒} กล่าวว่า

สิ่งที่ควรทำความเข้าใจอีกอย่างหนึ่ง ได้แก่ ลักษณะงานสอนซึ่งแตกต่างกันตามประเภทวิชา อาจแยกได้เป็น ๒ ประเภท คือ วิชาประเภทชี้แจงข้อเท็จจริง เช่น ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์

^{๑๐} วิมทา.(ไทย) ๔/๘/๑๒-๑๔.

^{๑๑} ชุ.ปฎิ.(ไทย) ๓๑/๒๗๙/๑๘๐.

^{๑๒} พระราชวรมุนี (ประยุทธ์ ปยุตโต), เทคนิคการสอนของพระพุทธเจ้า, (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๓๑), หน้า ๖-๒๖.

เป็นต้น การสอนวิชาประเภทนี้ หลักสำคัญอยู่ที่ทำให้เกิดความเข้าใจในข้อเท็จจริง การสอนจึงมุ่งเพียงหาวิธีการให้ผู้เรียนเข้าใจตามที่สอนให้เกิดพหุสัจจะเป็นส่วนใหญ่ ส่วนวิชาอีกประเภทหนึ่ง ซึ่งเกี่ยวข้องกับคุณค่าในทางความประพฤติ โดยเฉพาะวิชาศีลธรรม และวิชาจริยธรรมทั่วไป การสอนที่จะได้ผลดี นอกจากให้เกิดความเข้าใจแล้วจะต้องให้เกิดความรู้สึกมองเห็นคุณค่าความสำคัญ จนมีความเลื่อมใสศรัทธาที่จะนำไปประพฤติปฏิบัติด้วย สำหรับวิชาประเภทนี้ ผลสำเร็จอย่างหลังเป็นสิ่งสำคัญมาก และมักทำได้ยากกว่าผลสำเร็จอย่างแรก เพราะต้องการคุณสมบัติขององค์ประกอบในการสอนทุกส่วน นับตั้งแต่คุณสมบัติส่วนตัวของผู้สอนไปทีละเดียว ยิ่งในงานประดิษฐ์พระพุทธรูปศาสนาที่จะให้คนจำนวนมากยอมรับด้วยแล้วก็ยิ่งเป็นเรื่องสำคัญมาก ฉะนั้น การพิจารณาเทคนิคและวิธีการเผยแพร่พระพุทธรูปศาสนาของพระพุทธเจ้า จึงเริ่มตั้งแต่คุณสมบัติของผู้สอน

๒.๒.๒ หลักการเผยแพร่พระพุทธรูปศาสนา

การเผยแพร่ คือ การทำให้ขยายออกไป^{๑๓} การทำให้ขยายวงกว้างออกไปทำให้แพร่หลายออกไป การเผยแพร่พระพุทธรูปศาสนาจึงได้แก่ การดำเนินงานเพื่อให้หลักธรรมคำสั่งสอนในพระพุทธรูปศาสนาแพร่หลายออกไปในทุกสารทิศ มีผู้ศรัทธาเลื่อมใส เคารพ ยำเกรง ในพระรัตนตรัย น้อมนำเอาหลักธรรมในพระพุทธรูปศาสนาไปประพฤติปฏิบัติ

หลักประโยชน์ ๓

การประกาศพระพุทธรูปศาสนาโดยยึดหลักประโยชน์และความสุขของมหาชนเป็นที่ตั้งถือเป็นวัตถุประสงค์หลักในการเผยแพร่พระพุทธรูปศาสนาตามที่พระพุทธเจ้าทรงประทานโอวาทให้แก่เหล่าพระสาวกชุดแรกที่ทรงส่งให้ไปประกาศพรหมจรรย์ ว่า

ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงเที่ยวจาริก เพื่อประโยชน์และความสุขแก่ชนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์โลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์อย่าได้ไปทางเดียวกัน สองรูปจงแสดงธรรมงามในเบื้องต้น งามในท่ามกลาง งามในที่สุด จงประกาศพรหมจรรย์พร้อมทั้งอรรถและพยัญชนะบริสุทธิ์บริบูรณ์ครบถ้วนสัตว์ทั้งหลายที่มีลูณียันต์ตาน้อยมีอยู่ ย่อมเลื่อมใสเพราะไม่ได้ฟังธรรม จักมีผู้รู้กล่าวถึงธรรม^{๑๔}

พระพุทธพจน์นี้ เป็นเครื่องชี้ชัดถึงบทบาทสำคัญของการสื่อหลักธรรมในพระพุทธรูปศาสนา โดยเป็นหลักการและนโยบายในการเผยแพร่พระพุทธรูปศาสนาของเหล่าพุทธสาวกจนตราเป็นปัจจุบันนี้ ทั้งนี้ก็เพื่อประโยชน์สุขแก่มนุษย์ โดยหลักการก็คือ ให้เกิดประโยชน์สุขตามพุทธประสงค์ ๓ ประการ^{๑๕} คือ

- ๑) ทัศนคติที่ดีต่อประโยชน์ ประโยชน์ในชาตินี้
- ๒) สัมปรายกัตถประโยชน์ ประโยชน์ในชาติหน้า
- ๓) ปรมัตถประโยชน์ ประโยชน์อย่าง

^{๑๓} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๕๒, (กรุงเทพมหานคร: นานมีบุคส์พับลิเคชั่นส์, ๒๕๕๖), หน้า ๔๗๘.

^{๑๔} วิ.ม.(ไทย) ๔/๓๒/๔๐.

^{๑๕} ขุ.จ.(ไทย)๓๐/๖๗๓/๓๓๓:๗๕๕/๓๘๙.

การที่พระพุทธองค์ประสงค์ให้เกิดเป็นประโยชน์แก่มหาชน คือเกิดเป็นความสุขนั้นทรงหมายเอาลักษณะสุขที่สืบเนื่องจากการดับ อาจจำแนกออกเป็น ๓ ประการ^{๑๖} คือ

๑) ดับอวิชชา หมายถึง การเกิดญาณทัสสนะอันสูงสุด

๒) ดับกิเลส หมายถึง การจัดการความชั่วร้ายและของเสียด่างๆ ภายในจิตใจ หหมดเหตุที่จะก่อปัญหาความเดือดร้อนวุ่นวายต่างๆ แก่ชีวิตและสังคม

๓) ดับทุกข์ หมายถึง หหมดความทุกข์ บรรลุประโยชน์สูงสุด เกิดเป็นสุขที่ นิรันดรความสุข ถือเป็นความสำคัญอย่างยิ่งในการปฏิบัติธรรมทางพระพุทธศาสนา กล่าวให้ชัดเจนก็คือ การปฏิบัติตามหลักธรรมเพื่อให้เกิดประโยชน์สุข เริ่มแต่ขั้นต้น คือ บุญ มีพุทธพจน์รับรองว่า “บุญเป็นชื่อของความสุข” คนจะถึงความสุขได้ต้องมีศีลเป็นพื้นฐานในการบำเพ็ญเพียรทางจิตหรือเจริญภาวนา ศีลถือเป็นตัวทำให้จิตนิ่ง เกิดเป็นฌาน ความสุขก็เป็นองค์ประกอบของฌานฌานยิ่งสูงขึ้นความสุขก็ยิ่งประณีตขึ้น เป้าหมายของพระพุทธศาสนา คือ นิพพาน ก็เป็นสุข และเป็นบรมสุขด้วย ดังพุทธพจน์ว่า “นิพพานเป็นสุขอย่างยิ่ง”^{๑๗}

ประโยชน์สุขถือเป็นความชัดเจนในคำสอน พุทธศาสนามุ่งหมายความสุขด้วยข้อปฏิบัติให้ถึงสุข มิใช่บรรลุด้วยความทุกข์ แต่มีข้อที่ต้องระวังก็คือผู้ปฏิบัติต้องไม่ติดใจหลงใหลในความสุขที่เกิดขึ้นแก่ตน ไม่ปล่อยให้ความสุขที่เกิดขึ้นนั้นครอบงำจิตใจของตน ต้องเป็นอิสระสมบูรณ์จากกิเลสทั้งปวง จึงถือเป็นความสุขที่เป็นจุดหมายปลายทางทางพระพุทธศาสนา

ประโยชน์สุข ๓ ประการที่ยกไว้เบื้องต้น จะเกิดขึ้นด้วยการนำหลักธรรมในพระพุทธศาสนาไปปฏิบัติอย่างแท้จริง โดยกระทำให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองก่อน ในขณะที่เดียวกันก็มองถึงเพื่อนมนุษย์รอบข้างด้วยการแผ่เมตตาประโยชน์ที่ตนได้ปฏิบัติตามจนเกิดผล ดังพุทธดำรัสว่า

ภิกษุทั้งหลาย บุคคลผู้พิจารณาเห็นประโยชน์ของตน สมควรแท้ เพื่อที่จะทำกิจของตนให้ถึงพร้อมด้วยความไม่ประมาท หรือว่าบุคคลผู้พิจารณาเห็นประโยชน์ของผู้อื่น สมควรแท้เพื่อที่จะทำกิจของผู้อื่นให้ถึงพร้อมด้วยความไม่ประมาท หรือบุคคลผู้พิจารณาเห็นประโยชน์ทั้งสองฝ่าย สมควรแท้ที่จะทำกิจของทั้ง ๒ ฝ่ายให้ถึงพร้อมด้วยความไม่ประมาท^{๑๘}

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาจึงมุ่งที่จะพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ที่มองประโยชน์ทั้งที่จะเกิดกับตนเองและผู้อื่น มีสติเป็นตัวขจัดความไม่ประมาท โดยตระหนักถึงผลของกุศลกรรมเป็นตัวกำหนดทิศทางการทำให้เกิดประโยชน์ทั้ง ๓ ประการดังกล่าว

นอกจากเป้าหมายที่เป็นอุดมการณ์ของการเผยแผ่พุทธธรรมของพุทธบริษัทดังกล่าวมาแล้วนั้น พระพุทธศาสนายังมีหลักการที่ถือเป็น หัวใจของพระพุทธศาสนาปรากฏใน

^{๑๖} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), **พุทธธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๑), หน้า ๕๒.

^{๑๗} ขุ.ธิต.(ไทย) ๒๕/๒๐๐/๒๔๐ ; อัง.สวดต.(ไทย) ๒๓/๕๙/๙๐. การเพ่งพินิจด้วยจิตที่เป็นสมาธิแน่วแน่ ปฐมญาณ มีองค์ ๕ คือ วิทก วิจาร์ ปิติ สุข เอกัคคตา จะเห็นได้ว่า ลำดับที่ ๔ คือ สุข เป็นผลที่ได้รับจากการอบรมจิต.

^{๑๘} ส.น.(ไทย) ๑๖/๒๒/๔๐.

โอวาทปาติโมกข์ ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงประทานแก่พระอริยสาวก ๑,๒๕๐ รูป ณ ในวันเพ็ญเดือน ๓ ที่บัดนี้เรียกว่า วันมาฆบูชา โดยสาระคือ

๑. การไม่ทำบาปทั้งปวง
๒. การทำกุศลให้ถึงพร้อม
๓. การทำจิตของตนให้ผ่องแผ้ว^{๑๙}

จากพุทธพจน์ที่ยกมาเป็นการประกาศความเป็นพระพุทธศาสนา ที่ผู้เป็นสาวกต้องยึดถือเป็นหลักการปฏิบัติตนและทำการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสถานที่ต่างๆ ที่ได้จากหลักการ โดยถือเอาประโยชน์ของมหาชนเป็นหลักใหญ่ คือ หลักการทางพระพุทธศาสนาในการเผยแผ่ท่ามกลางกลุ่มศาสนาและเจ้าลัทธิต่างๆ ในอินเดียขณะนั้น

๒.๒.๓ หลักไตรสิกขา

ไตรสิกขาเป็นหลักธรรมที่สำคัญในการพัฒนาชีวิตทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์เรียกว่าได้แก่ ศีลสิกขา จิตสิกขา ปัญญาสิกขา หรือ ศีลาสิกขา ศีลาจิต ศีลาปัญญาซึ่งนับว่าเป็นประถมศึกษา มัธยมศึกษา อุดมศึกษาในพระพุทธศาสนาโดยลำดับ ธรรมที่พระพุทธเจ้าสอนให้ปฏิบัติทุกประการรวมลงในหลักไตรสิกขานี้ ศีลสิกขาเกี่ยวกับความประพฤติทั้งปวง จิตสิกขาเกี่ยวกับภาวะทางจิตใจทุกอย่าง ปัญญาสิกขาเกี่ยวกับความรู้ความเห็นทุกประการ คนเราทุกคนทั้งเด็กและผู้ใหญ่ต้องมีความประพฤติของตน ต้องมีจิตใจของตน ต้องมีความรู้ความเห็นของตน จึงมีหน้าที่หรือมีความสมควรจะพึงศึกษาในเรื่องเหล่านี้ ซึ่งเป็นการศึกษาเรื่องตนแท้ ๆ และต้องศึกษาอยู่เรื่อยไปจึงจะมีความเฉลียวฉลาดต่อตนเองอยู่เสมอ ไม่เช่นนั้นก็จะโง่เขลาต่อตนเอง ฉะนั้นไตรสิกขาของพระพุทธเจ้า จึงจำเป็นแก่ชีวิตร่างกาย หยุดหายใจเมื่อใดก็ตายเมื่อนั้น หยุดศึกษาเมื่อใดก็ตายจากความดีและความรู้เมื่อนั้น คนตายย่อมไม่มีความรู้สึกตัว คนที่ไม่รู้จักตนเองจึงเหมือนคนตาย ไตรสิกขาของพระองค์จึงเป็นหลักที่บริสุทธิ์บริบูรณ์และรวบรัด เข้าใจง่ายมีเหตุผล ปฏิบัติ ให้สำเร็จผลได้จริง

ไตรสิกขาเป็นระบบการฝึกอบรมจากภายนอกเข้าไปหาภายใน จากส่วนที่หยาบเข้าไปหาส่วนที่ละเอียดและจากส่วนที่ง่ายกว่าเข้าไปหาส่วนที่ยากและลึกซึ้งกว่า เมื่อแรกเริ่ม การฝึกอาศัยความเห็นชอบหรือความรู้ความเข้าใจถูกต้องที่เรียกว่าสัมมาทิฐิเป็นเชื้อ หรือเป็นคำให้เพียงเล็กน้อยพอให้รู้ว่าตนจะไปไหน ทางไหนจะตั้งต้นที่ไหนเท่านั้น การเข้าใจปัญหาและการมองโลกและชีวิตตามความเป็นจริง คือจุดเริ่มต้นที่ถูกต้องและคือความหมายพื้นฐานของสัมมาทิฐิ ส่วนในระหว่างการฝึก การฝึกส่วนที่หยาบภายนอกในขั้นศีล ช่วยเป็นฐานให้แก่การฝึกส่วนละเอียดภายใน ทำให้พร้อมและสะดวกที่จะฝึกในขั้นจิตและปัญญาให้ได้ผลดียิ่งขึ้น เมื่อฝึกขั้นละเอียดภายในคือขั้นจิตและปัญญา ผลก็ส่งกลับมาช่วยการดำเนินชีวิตด้านนอก เช่น มีความประพฤติสุจริต มั่นคง มีศีลที่เป็นไปโดยปกติ ธรรมตาของตนเอง ไม่ต้องฝืนใจ หรือตั้งใจควบคุมรักษา คิดแก้ปัญหาและทำกิจต่าง ๆ ด้วยปัญญา

^{๑๙} ที.ม.(ไทย) ๑๐/๙๐/๔๓-๔๔, พุ.ธ.(ไทย) ๒๕/๑๘๓-๑๘๓/๔๙-๕๐.

บริสุทธิ์ เมื่อฝึกตลอดระบบสิกขาแล้ว ระบบการดำเนินชีวิตทั้งหมดก็กลายเป็นระบบของมรรค สอดคล้องกันทั้งหมดภายนอกและภายใน^{๒๐}

ไตรสิกขาเป็นขั้นของการปฏิบัติศาสนามีนัยเพิ่มเติมจากที่กล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่า ศิลปะเป็นการปฏิบัติเพื่อความสงบเรียบร้อย ปราศจากโทษขั้นต้น ๆ ทางกาย วาจา ของตนที่เกี่ยวกับสังคมและส่วนรวม หรือเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่จำเป็นแก่การเป็นอยู่ สมานธิ เป็นการบังคับจิตใจของตัวเองไว้ให้อยู่ในสภาพที่จะทำประโยชน์ให้มากที่สุด ตามที่ตนต้องการ ส่วนปัญญาหมายถึงการฝึกฝนอบรมทำให้เกิดความเข้าใจให้เห็นแจ้งในสิ่งทั้งหลายตามที่เป็นจริงโดยสมบูรณ์^{๒๑}

จากความหมายของไตรสิกขาที่กล่าวมาในข้างต้น สรุปได้ว่าไตรสิกขาเป็นกระบวนการฝึกอบรมมนุษย์ทั้งกาย วาจา ความคิด จิตใจ อารมณ์ สติปัญญา ให้สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้สงบสุข ดังนั้นการฝึกอบรมจึงจำเป็นต้องเป็นไปในลักษณะของการบูรณาการที่ประกอบด้วยศิลปะ สมานธิ ปัญญา

องค์ประกอบของไตรสิกขา

มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงองค์ประกอบของไตรสิกขา ไว้หลายประการ ดังนี้^{๒๒}

๑. ศิล คือ ความประพฤติดีทางกาย และวาจา ความเป็นปกติทางกาย วาจา เป็นเรื่องของการฝึกในด้านพฤติกรรม โดยเฉพาะพฤติกรรมที่เคยชิน เครื่องมือที่ใช้ในการฝึกศิลปะคือวินัยวินัยเป็นจุดเริ่มต้นในกระบวนการศึกษาและการพัฒนามนุษย์ เพราะว่าวินัยเป็นตัวจัดเตรียมชีวิตให้อยู่ในสภาพที่เอื้อต่อการพัฒนา โดยจัดระเบียบความเป็นอยู่ การดำเนินชีวิตและการอยู่ร่วมกันในสังคมให้เหมาะกับการพัฒนาและเอื้อโอกาสในการที่จะพัฒนา เมื่อฝึกได้ผลจากคนมีพฤติกรรมเคยชินที่ดีตามวินัยนั้นแล้วก็เกิดเป็นศิลปะ ดังนั้นโดยสรุป วินัยจะมาเป็นรูปของการฝึกพฤติกรรมเคยชินที่ดี และการจัดสภาพแวดล้อมที่จะป้องกันไม่ให้มีพฤติกรรมที่ไม่ดี แต่เอื้อต่อการมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์

การปฏิบัติตนเพื่อให้เกิดความถูกต้องดีงามทางกายและวาจานั้น บุคคลต้องปฏิบัติตามหลักที่เรียกว่าศิลปะพื้นฐาน ซึ่งประกอบด้วยแนวปฏิบัติในการดำเนินชีวิต ๓ ด้าน คือ ด้านสัมมาวาจา ด้านสัมมากรรมและด้านสัมมาอาชีวะซึ่งแต่ละด้านมีรายละเอียด ดังนี้

๑.๑ สัมมาวาจา เจรจาชอบ ได้แก่

- ๑.๑.๑ ละมุสาวาท เว้นการพูดเท็จ รวมถึงสัจจวาจา พูดคำจริง
- ๑.๑.๒ ละปิสฺสุณวาจา เว้นการพูดส่อเสียด รวมถึงพูดคำสามานสามัคคี
- ๑.๑.๓ ละผรุสฺสวาจา เว้นการพูดคำหยาบ รวมถึงพูดคำอ่อนหวานสุภาพ
- ๑.๑.๔ ละสัมผฺปปลาปะ เว้นการพูดเพ้อเจ้อ รวมถึงพูดคำที่มีประโยชน์

^{๒๐} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), **พุทธธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๑), หน้า ๑๗.

^{๒๑} พุทธทาสภิกขุ, **คู่มือมนุษย์ฉบับสมบูรณ์**, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา, ๒๕๓๕), หน้า ๗๑-๗๔.

^{๒๒} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), **พุทธธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๑), หน้า ๓๕-๓๗.

๑.๒ สัมมากำมัมันตะ กระทำชอบ ได้แก่

๑.๒.๑ ละปาณาติบาต เว้นการทำลายชีวิต รวมถึงการกระทำที่ช่วยเหลือเกื้อกูล

๑.๒.๒ ละอทินนาทาน เว้นการเอาของของเขาที่เขามิได้ให้ (คู่อยู่ที่สัมมาอาชีวะหรือทาน)

๑.๒.๓ ละกาเมสุมิจฉาจาร เว้นความประพฤติดีในการ รวมถึงสันโดษ

๑.๓ สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีพชอบ ได้แก่ ละมิฉาชีพ เลี้ยงชีพด้วยสัมมาชีพ รวมถึง ความขยันหมั่นเพียรในการประกอบอาชีพสุจริต

การฝึกหัดศีลมี ๒ ลักษณะ คือ

๑.๑ การฝึกศีลที่อาศัยความเคยชินและศรัทธา เป็นวิธีที่เน้นหนักด้านระเบียบ วินัยโดยการฝึกปฏิบัติให้เกิดความคุ้นเคยและเคยชินเป็นนิสัย พร้อมกันนั้นก็สร้างเสริมศรัทธาโดยให้กัลยาณมิตรแนะนำชักจูงให้เห็นว่า การประพฤติดีมีระเบียบวินัยเช่นนั้นมีประโยชน์หรือมีคุณค่าอย่างไร เมื่อพ้นจากขั้นประพฤติดีไปตามกรอบหรือตามบังคับ มาถึงขั้นเห็นคุณค่าใฝ่เนียมที่จะทำอย่างนั้น แล้วก็เข้าขั้นเป็นสัมมาทิฐิ การฝึกศีลที่อาศัยความเคยชินและศรัทธานี้ เป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาวิสัยในตนเองได้ การพัฒนาวิสัยในตนเองโดยวิธีนี้ เป็นการพัฒนาที่อาศัยความเข้าใจในธรรมชาติของมนุษย์ที่ว่าเมื่อได้ทำอะไรไปแล้ว ๓-๔ ครั้ง ก็จะเกิดความเคยชินในพฤติกรรมที่ทำเมื่อเกิดความเคยชินแล้วก็กลายเป็นพฤติกรรมถาวรยากแก่การแก้ไข ดังนั้นถ้าเรานำเสนอพฤติกรรมที่ดีตั้งแต่ตอนเริ่มแรกของการเริ่มต้นชีวิต การเข้าสู่สังคม การเข้าสู่ชีวิตใหม่ บุคคลก็จะเกิดความเคยชินเป็นพฤติกรรมที่ถาวรขึ้น เมื่อเกิดเป็นพฤติกรรมที่ถาวรก็ยากแก่การที่จะเปลี่ยนแปลงไปเป็นพฤติกรรมที่ไม่ดีได้ พฤติกรรมที่ไม่ดีจึงยากที่จะเข้ามาแทนที่พฤติกรรมที่ดีการเสริมสร้างวินัยโดยวิธีนี้ใช้ได้ผลดีกับเด็ก โดยเฉพาะเด็กเล็ก ๆ ที่ยังไม่มีพฤติกรรมเคยชินอะไรมาก่อน ถ้าพ่อแม่ผู้ปกครองคนในชุมชนประพฤติดีอย่างมีระเบียบวินัย เด็กก็จะทำตามอย่างนั้น เกิดเป็นพฤติกรรมที่เคยชินโดยไม่รู้ตัว ถ้าเป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับวินัยก็จะกลายเป็นความมีวินัยขึ้นภายในบุคคล ดังนั้นพ่อแม่ผู้ปกครอง คนในชุมชน คนในที่ทำงาน จึงเป็นตัวอย่างที่สำคัญที่จะเป็นต้นแบบพฤติกรรมให้กับสมาชิกใหม่ กล่าวคือ ถ้าพ่อแม่ผู้ปกครอง คนในชุมชน คนในที่ทำงาน เก่าประพฤติดีปฏิบัติอย่างไร สมาชิกใหม่ก็จะประพฤติดีปฏิบัติอย่างนั้น ฉะนั้นถ้าพ่อแม่ผู้ปกครอง คนในชุมชน คนในที่ทำงาน เป็นคนมีปัญหา มีสติสัมปชัญญะดี ควรรับนำทางพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในตอนแรก ก็จะเกิดพฤติกรรมที่เคยชิน ถ้าเป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวกับวินัยก็จะกลายเป็นบุคคลที่มีวินัยในตนเอง ผู้ที่เป็นตัวอย่างหรือเป็นแบบอย่างพฤติกรรมที่ดีงามก็คือกัลยาณมิตร

ดังนั้นจะเห็นว่า ปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมในการสร้างควมมีวินัยด้านกัลยาณมิตรสามารถที่จะนำไปใช้ในการช่วยเสริมการพัฒนาควมมีวินัยได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิธีการสร้างวินัยโดยใช้ระบบสัมพันธ์ขององค์กรวม (ระบบการฝึกที่เน้นการทำหน้าที่ร่วมกันของศีล สมาธิ ปัญญา) กัลยาณมิตรจะช่วยหนุนให้ระบบสัมพันธ์ขององค์กรวมทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๑.๒ การฝึกศีลที่ใช้โยนิโสมนสิการกำกับ เป็นวิธีที่เน้นความเข้าใจในความหมายของการกระทำหรือการปฏิบัติ ผู้กระทำจะมีความมั่นใจการกระทำของตน เป็นการปฏิบัติอย่างมั่นใจด้วยปัญญา ทำให้เกิดความเข้าใจ เป็นสัมมาทิฐิเพิ่มพูนขึ้นอยู่เรื่อยไป พร้อมกันกับการฝึกศีลและปิดช่องที่กลายเป็นความประพฤติดีปฏิบัติศีลด้วยความมกมายที่เรียกว่า ลีฬพตปรัมมาส การฝึกศีลวิธีนี้เป็น

เรื่องที่ค่อนข้างยากใช้ได้เฉพาะกับคนที่มีสติปัญญาสูงจริง ๆ จึงจะสามารถเข้าใจความหมายของการกระทำหรือการปฏิบัติศิลปะได้อย่างกระจ่างชัด

ในระบบของการฝึกอบรมของไตรสิกขา ศีลยังไม่ใช่ข้อปฏิบัติให้ถึงจุดหมายสูงสุดโดยตัวของมันเอง แต่เป็นวิธีการเพื่อก้าวหน้าไปสู่ความเจริญขั้นต่อไป คือ สมาธิ ปัญญา หรือกล่าวได้ว่าการประพฤติในขั้นศีล มีวัตถุประสงค์เฉพาะ คือเพื่อเป็นฐานของสมาธิ เมื่อมีจิตใจสงบเป็นสมาธิแล้ว ก็เกิดการคล่องตัวในการที่จะใช้ปัญญาคิดหาเหตุผลและหาทางดำเนินการสร้างสรรค์ความดีต่าง ๆ ให้ได้ผลในขั้นต่อไป

การนำองค์ประกอบด้านศีลมาเป็นแนวทางในการฝึกวินัยนั้น เป็นการนำมาใช้ในด้านพฤติกรรม โดยการสร้างพฤติกรรม เช่น การกำหนดให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมต้องมีการเรียนรู้ถึงวิธีปฏิบัติและได้ปฏิบัติจริงในสิ่งที่ฝึกอบรมด้านความรับผิดชอบ ความตรงต่อเวลา ความซื่อสัตย์ และการเคารพในสิทธิของผู้อื่น ก็ต้องให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้เรียนรู้วิธีปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีลักษณะดังกล่าว มีการสำรวจตนเองถึงข้อบกพร่องและปฏิบัติการแก้ไขข้อบกพร่องพร้อมทั้งจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีพฤติกรรมอันพึงประสงค์เหล่านี้

๒. สมาธิ คือ ความตั้งมั่นของจิต หรือภาวะที่จิตแน่วแน่ต่อสิ่งที่กำหนด ไม่ฟุ้งซ่านหายไป จิตตั้งมั่นในลักษณะที่พร้อมที่จะปฏิบัติงาน การฝึกอบรมสมาธิเป็นเรื่องของการฝึกในด้านจิต หรือระดับจิตใจ ได้แก่การพัฒนาคุณสมบัติด้านต่างๆ ของจิต ทั้งในด้านคุณธรรม เช่น ความเมตตา กรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ในด้านความสามารถของจิต เช่น ความอึดใจ ความร่าเริง เบิกบานใจ ความสดชื่น ผ่องใส ความรู้สึกพอใจ

๒.๑ ประเภทของการเจริญสมาธิ แบ่งประเภทของเจริญสมาธิไว้ ๔ ประเภท^{๒๓} คือ

๒.๑.๑ การเจริญสมาธิตามวิถีธรรมชาติ คือ การปฏิบัติตามหลักการเกิดขึ้นของสมาธิในกระบวนการที่เป็นไปเองตามธรรมชาติของธรรมชาติ สาระสำคัญของกระบวนการนี้คือกระทำสิ่งที่ดีงามอย่างใดอย่างหนึ่งให้เกิดปราโมทย์ขึ้น จากนั้นก็จะเกิดมีปิติ ซึ่งตามมาด้วยปัสสัทธิความสุข และสมาธิในที่สุด พูดเป็นคำไทยว่า เกิดความปลาบปลื้มบันเทิงใจ จากนั้นก็จะเกิดความอึดใจ ร่าเริง ผ่อนคลายสงบ จิตใจสบายมีความสุข แล้วสมาธิก็จะเกิดขึ้นได้

๒.๑.๒ การเจริญสมาธิตามหลักอิทธิบาท อิทธิบาท แปลว่า ธรรมเครื่องให้ถึงอิทธิฤทธิ์ (ความสำเร็จ) หรือธรรมที่เป็นเหตุให้ประสบความสำเร็จ หรือแปลง่าย ๆ ว่าทางแห่งความสำเร็จ มี ๔ อย่าง คือ ฉันทะ (ความพอใจ) วิริยะ (ความเพียร) จิตตะ (ความคิดจดจ่อ) และวิมังสา (ความสอบสวนไตร่สวน) แปลให้จำง่ายตามลำดับว่า มีใจรัก พากเพียร เอาจิตฝึกฝนใช้ปัญญาสอบสวนสาระ การสร้างสมาธิตามหลักอิทธิบาท ก็คือเอางาน สิ่งที่ทำ หรือจุดหมายที่ต้องการเป็นอารมณ์ของจิต แล้วปลูกเร้าระดมฉันทะ วิริยะ จิตตะ หรือวิมังสา เข้าหนุนสมาธิก็เกิดขึ้นและมีกำลังแข็งแกร่ง ช่วยให้ทำงานอย่างมีความสุขและบรรลุผลสำเร็จด้วยดี

^{๒๓} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), พุทธธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๑), หน้า ๓๘.

๒.๑.๓ การเจริญสมาธิอย่างเป็นแบบแผน เป็นวิธีการเจริญสมาธิที่ปฏิบัติกันอย่างเอาจริง เอาจังเป็นการเป็นงาน โดยมุ่งฝึกเฉพาะแต่ตัวสมาธิแท้ ๆ ภายในขอบเขตที่โลกีย์ทั้งหมด ซึ่งกำหนดวางกันไว้เป็นรูปแบบ โดยเริ่มจากการชำระศีลให้บริสุทธิ์เป็นเบื้องต้น แล้วจึงปฏิบัติดังต่อไปนี้

๑) จัดเครื่องผูกพันให้ใจพะวักพะวนห้วงกังวล ทำให้เกิดสมาธิได้ยาก เช่นการจัดการกับงานต่าง ๆ ที่คั่งค้างอยู่ให้เสร็จเรียบร้อย การรักษาอาการป่วยไข้ ให้หายดีก่อน เป็นต้น

๒) เข้าหากัลยาณมิตร คือ ครู อาจารย์ ผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมที่จะให้กรรมฐานกับตนได้ อันได้แก่ ผู้ที่ประกอบด้วยกัลยาณมิตรธรรม ๗ ประการ คือ น่ารัก น่าเคารพน่าเจริญใจ รู้จักว่ารู้จักพูด ยอมให้พูด ยอมให้ว่า แกล้งเรื่องเล็กซึ่งได้ และไม่ชักนำในเรื่องไม่ควร

๓) รับเอากรรมฐานอย่างใดอย่างหนึ่งที่เหมาะสมกับจริตของตน กรรมฐาน คือ สิ่งที่มาให้จิตกำหนด เป็นที่ตั้งของจิต ชักนำไปให้จิตแน่วแน่ จนเกิดสมาธิมั่นคง

๔) อยู่ในวัดที่อยู่อาศัย หรือสถานที่ปฏิบัติ ที่เหมาะสมและเกื้อกูลต่อการเกิดสมาธิ และตัดข้อกังวลเกี่ยวกับร่างกาย เครื่องใช้ส่วนตัว

๕) ปฏิบัติตามวิธีเจริญสมาธิ กรรมฐานวิธีแต่ละประเภท มีรายละเอียดวิธีเจริญสมาธิแตกต่างกันไป ซึ่งพอสรุปเป็นหลักการทั่วไปอย่างกว้าง ๆ ได้ดังนี้ คือ

(๑) บริกรรมภาวนา คือ การเจริญสมาธิขั้นต้น ได้แก่ การกำหนดถือเอาสิ่งที่ใช้เป็นอารมณ์กรรมฐาน เช่น ฟังดวงกสิณ กำหนดลมหายใจเข้าออกที่กระทบปลายจมูก หรือนึกถึงพุทธคุณว่าอยู่ในใจ จนมองเห็นภาพสิ่งนั้นเกิดติดตา ติดใจ แม่นยำ จิตก็เป็นสมาธิขั้นต้นที่เรียกว่า ฌณิกสมาธิ

(๒) อุปจารภาวนา คือ การเอาจิตกำหนดภาพติดตาติดใจจากขั้นฌณิกสมาธิ จนกระทั่งแน่วแน่สนิทในใจ นิเวศน์ก็สงบระงับ จิตก็ตั้งมั่นเป็นอุปจารสมาธิ

(๓) อัปนาภาวนา คือ การเจริญอุปจารสมาธิอย่างสม่ำเสมอ หรือการพยายามรักษาภาพติดใจไว้ไม่ให้เลื่อนหายไปเสีย หลีกเลี้ยงสถานที่ บุคคล อาหาร และสิ่งต่าง ๆ ที่ไม่เหมาะสม ไม่เกื้อกูล และรู้จักประคับประคองจิตให้พอดี จนเกิดเป็นอัปนาสมาธิ

๒.๑.๔ การเจริญสมาธิอย่างสามัญ หรือฝึกสมาธิโดยใช้สติเป็นตัวนำการฝึกสมาธิด้วยสติเป็นหลัก แยกได้เป็น ๒ วิธีใหญ่ ๆ คือ

๑) การฝึกเพื่อใช้งานทางปัญญา หรือมุ่งประโยชน์ทางปัญญา คือ ใช้สติตั้งภูมิจิตอยู่กับอารมณ์แล้ว ปัญญาพิจารณา หรือรู้เข้าใจอารมณ์นั้น วิธีนี้สมาธิไม่ใช่ตัวเน้นแต่พลอยได้รับการฝึกไปด้วย เจริญไปด้วย พร้อมกับช่วยส่งเสริมการใช้ปัญญาให้ได้ผลดียิ่งขึ้นด้วยการฝึกแบบนี้ได้แก่ วิธีส่วนใหญ่ของสติปัฏฐาน เรียกได้ว่าเป็นวิธีเจริญสมาธิในชีวิตประจำวัน

๒) การฝึกเพื่อสร้างสมาธิล้วน ๆ หรือมุ่งลึกลงไปในทางสมาธิเพียงด้านเดียวได้แก่ การใช้สติคอยจับอารมณ์ไว้ให้จิตอยู่กับอารมณ์นั้นไม่คลาดจากกัน หรือตรึงจิตให้อยู่กับอารมณ์ที่กำลังกำหนดนั้นเรื่อยไป เป็นวิธีการเน้นสมาธิโดยตรง

๒.๒ ระดับของสมาธิ แยกออกเป็น ๓ ระดับ^{๒๔} คือ

๒.๒.๑ สมาธิชั่วขณะ (Momentary Concentration) เป็นสมาธิขั้นต้นที่คนทั่วไปอาจใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่การงานในชีวิตประจำวันให้ได้ผลดี และจะใช้เป็นจุดตั้งต้นในการเจริญวิปัสสนาก็ได้

๒.๒.๒ สมาธิเฉียด ๆ หรือ สมาธิจวนจะแน่วแน่ (Access Concentration) เป็นสมาธิขั้นระดับนิรวณได้ ก่อนที่จะเข้าสู่ภาวะแห่งฌาน หรือสมาธิในบุพภาคแห่งอัปปานาสมาธิ

๒.๒.๓ สมาธิแน่วแน่ หรือ สมาธิที่แนบสนิท (Attainment Concentration) เป็นสมาธิระดับสูงสุด ซึ่งมีในฌานทั้งหลาย หรือว่าเป็นผลสำเร็จที่ต้องเจริญสมาธิ

ลักษณะของจิตที่เป็นสมาธิ เป็นภาวะที่จิตมีคุณภาพ และสมรรถภาพดีที่สุด ซึ่งมีลักษณะสำคัญ ดังนี้^{๒๕}

๒.๒.๔ แข็งแรง มีพลังมาก เปรียบเหมือนกระแสน้ำ ที่ถูกควบคุมให้ไหลพุ่งไป ในทิศทางเดียว ย่อมมีกำลังแรงกว่าน้ำที่ถูกปล่อยให้ไหลกระจายออกไป

๒.๒.๕ ราบเรียบ ซาบซึ้ง เหมือนสระหรือบึงใหญ่ ที่มีน้ำนิ่ง ไม่มีลมพัดต้องไม่มีสิ่งรบกวนให้กระเพื่อมไหว

๒.๒.๖ ใส กระจ่าง มองเห็นอะไร ๆ ได้ชัด เหมือนน้ำสงบนิ่ง ไม่เป็นริ้วคลื่นและฝุ่นละออง ที่มีตะกอน นอนกันหมด

๒.๒.๗ นุ่มนวล ควรแก่การนั่ง หรือเหมาะแก่การใช้งาน เพราะไม่เครียดไม่กระด้าง ไม่วุ่น , ไม่ขุ่นมัว ไม่สับสน ไม่เร่าร้อน ไม่กระวนกระวายประโยชน์ของสมาธิ

๓. ปัญญา คือ ความรอบรู้ รู้ทั่ว เข้าใจ ลึกซึ้ง การนำองค์ประกอบด้านปัญญามาเป็นแนวทางในการเสริมสร้างวินัยในตนเองนั้น ผู้วิจัยนำมาใช้ในการคิด โดยเชื่อว่าการคิดเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการเสริมสร้างวินัยในตนเอง การที่บุคคลจะมีวินัยในตนเองนั้นจะต้องมีความรู้ชัดถึงประโยชน์ คุณค่า และความสำคัญของการมีวินัยที่ดี เห็นว่าวินัยเป็นสิ่งที่ทำให้ชีวิตเจริญก้าวหน้า ดังนั้นการจัดกิจกรรมเสริมสร้างวินัยในตนเอง จะต้องคำนึงถึงการให้ผู้เข้ารับการฝึกได้มีโอกาสคิดพิจารณา จนเกิดความรู้ชัดในสิ่งที่ตนเองฝึก นอกจากนั้นเมื่อผู้เข้ารับการฝึกมองเห็นประโยชน์ คุณค่า และความสำคัญของการฝึกแล้ว ยังก่อให้เกิดผลโดยอัตโนมัติต่อด้านจิตใจและด้านพฤติกรรมให้ทำหน้าที่ได้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การพัฒนาปัญญาทางพระพุทธศาสนานั้น ต้องใช้ทั้งปัจจัยภายนอก และปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก หรือปรโตโฆสะนั้นต้องอาศัยกัลยาณมิตรช่วยสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ทำให้เกิดความสุข ความสบายใจอันจะเอื้อต่อการเรียนรู้ และกระตุ้นความสนใจใฝ่รู้ ตลอดจนให้ความรู้ และคำแนะนำ ส่วนปัจจัยภายในนั้นมีความสำคัญโดยตรงต่อการพัฒนาปัญญา ปัจจัยภายในที่

^{๒๔} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), **พุทธธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๑), หน้า ๔๐.

^{๒๕} อ้างแล้ว, หน้า ๕๖.

เกี่ยวกับการพัฒนาปัญญา คือ โยนิโสมนสิการ เป็นการสอนให้นักเรียนรู้จักคิดอย่างมีระเบียบ มีเหตุผล และถูกวิธี

ปัญญา หรือความรู้ในพระพุทธศาสนามีแหล่งที่มา ๓ ประการ ปัญญาจึงมี ๓ ประเภท ตามแหล่งที่มา ดังนี้^{๒๖}

- ๓.๑ สุตมยปัญญา หมายถึง ปัญญาเกิดจากการฟัง
- ๓.๒ จินตามยปัญญา หมายถึง ปัญญาเกิดจากการคิด
- ๓.๓ ภาวนามยปัญญา หมายถึง ปัญญาเกิดจากการลงมือทำ

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า เมื่อพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงค้นพบสังขารของชีวิต และวิเคราะห์องค์ประกอบต่าง ๆ อันเป็นปัจจัยเกี่ยวเนื่องเป็นผลต่อความทุกข์ในชีวิตของมนุษย์แล้วทรงเน้นเรื่องการเกิดทุกข์และการดับทุกข์เป็นสำคัญธรรมะที่พระองค์ตรัสรู้ได้เป็นเพียงหนทางปฏิบัติที่คนแต่ละคนจะพ้นทุกข์เท่านั้น หากแต่ยังช่วยให้สังคมพ้นจากความทุกข์ด้วย ทางที่นำไปสู่ความดับทุกข์ทั้งสิ้นที่เรียกว่าอริยมรรคนั้นจัดออกมาเป็นการศึกษาอบรม หรือกระบวนการพัฒนามนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนาซึ่งก็คือ ไตรสิกขานั้นเป็นกระบวนการที่ครอบคลุมการพัฒนามนุษย์ในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาทางกายและสังคม (ศีลสิกขา) การพัฒนาทางอารมณ์ (จิตสิกขา) และการพัฒนาปัญญา (ปัญญาสิกขา) หลักไตรสิกขา จึงนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนามนุษย์ได้ในทุก ๆ ด้าน

๒.๒.๔ เทคนิคการสอนของพระพุทธเจ้า

เทคนิคการสอนของพระพุทธเจ้าในการที่จะถ่ายทอดหลักธรรมคำสอนต่าง ๆ ไปยังผู้รับสาร ประชาชนที่มีความสามารถ ในการรับรู้และสติปัญญาแตกต่างกัน ให้เข้าใจง่ายและจดจำได้ง่ายที่สุด โดยมีเทคนิคการสอนดังต่อไปนี้^{๒๗}

๑. สอนจากสิ่งที่รู้เห็นเข้าใจง่าย หรือ รู้เห็นเข้าใจอยู่แล้ว ไปหาสิ่งที่เห็นเข้าใจยาก หรือ สิ่งที่ไม่รู้ไม่เห็นไม่เข้าใจ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือ อริยสัจจ์ ทรงเริ่มสอนจากความทุกข์ความเดือดร้อนปัญหาชีวิตที่คนมองเห็นประสบอยู่โดยธรรมดาเห็นประจักษ์กันอยู่ทุกคนแล้วจากนั้น จึงหาสาเหตุที่ลึกซึ้งและหาทางแก้ไขต่อไป

๒. สอนเนื้อเรื่องที่ค่อนข้างลุ่มลึกยากขึ้นไปตามลำดับ และต่อเนื่องกันเป็นสายลงไป

๓. ถ้าสิ่งที่สอนเป็นสิ่งที่แสดงได้ จึงสอนด้วยความจริงให้ผู้เรียนรู้ได้ดู ได้เห็น ได้ฟังเอง อย่างที่เรียกว่าประสบการณ์ตรง

๔. สอนตรงเนื้อหา ตรงเรื่อง คมอยู่ในเรื่อง มีจุด ไม่วกวน ไม่ใช่ไขว้เขว ไม่ออกนอกเรื่อง โดยไม่มีอะไรเกี่ยวข้องในเนื้อหา

๕. สอนตามเหตุผล ตรงตามเห็นจริงได้

^{๒๖} เสถียรพงษ์ วรรณปก, **พุทธวิธีการสอนจากพระไตรปิฎก**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), ๒๕๔๔), หน้า ๔๒.

^{๒๗} พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต), **พุทธวิธีในการสอน**, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๓๒), หน้า ๓๘.

๖. สอนเท่าที่จำเป็น พอดีสำหรับให้เกิดความเข้าใจให้การเรียนรู้ได้ผล ไม่ใช่สอนเท่าที่คนรู้หรือสอนแสดงภูมิว่าผู้สอนมีความรู้มาก

๗. สอนสิ่งที่มีความหมาย ควรที่เขาจะเรียนรู้และเข้าใจเป็นประโยชน์ต่อตัวเขาเอง กลวิธีและอุบายประกอบการสอน

๑. การยกอุทาหรณ์ และการเล่านิทานประกอบช่วยให้เข้าใจความได้ง่ายและชัดเจน ช่วยให้จำแม่นยำ เห็นจริงและเกิดความเพลิดเพลิน ทำให้การเรียนการสอนมีรสยิ่งขึ้น พระพุทธเจ้า ทรงใช้อุทาหรณ์และนิทานประกอบการสอนมากมาย จะเห็นได้จากการใช้คัมภีร์ต่าง ๆ มีนิทาน ปรากฏอยู่ทั่วไป เฉพาะคัมภีร์ชาดกอย่างเดียวก็มีนิทานชาดกถึง ๕๔๗ เรื่อง

๒. การเปรียบเทียบคอยข้ออุปมา ช่วยให้เรื่องที่ลึกซึ้งเข้าใจยาก ปรากฏความหมายเด่นชัดออกมาและเข้าใจง่ายขึ้น โดยเฉพาะมักใช้ในการอธิบายสิ่งที่เป็นนามธรรม เปรียบให้เห็นชัดด้วยสิ่งที่เป็นรูปธรรม หรือ แม้เปรียบเทียบเรื่องที่เป็นรูปธรรมด้วยข้ออุปมาแบบรูปธรรมก็ช่วยให้ความหนักแน่นเข้า การใช้อุปมานี้ น่าจะเป็นกลวิธีการประกอบการสอนที่พระพุทธองค์ทรงใช้มากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับวิธีอื่น ๆ

๓. การใช้อุปกรณ์การสอนสมัยพุทธกาล ย่อมไม่มีอุปกรณ์การสอนชนิดต่าง ๆ ที่จัดขึ้นไว้เพื่อการสอนโดยเฉพาะเหมือนสมัยปัจจุบัน เพราะยังไม่มีการจัดการการศึกษาเป็นระบบขึ้นอย่างกว้างขวาง หากใช้อุปกรณ์บ้างก็คงต้องอาศัยวัตถุสิ่งของที่มีในธรรมชาติหรือเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่ผู้คนใช้กันอยู่

๔. การทำเป็นตัวอย่าง เป็นวิธีการสอนที่ดีที่สุด โดยไม่ต้องกล่าวสอนด้วยวาจา แต่เป็นทำนองการสาธิตให้ดู พระพุทธเจ้าทรงกระทำเป็นตัวอย่างด้วยการเป็นผู้นำที่ดีและการมีจริยวัตรอันดีงามที่เป็นอยู่โดยปกตินั่นเอง

๕. การเล่นเกม เล่นคำ และใช้คำในความหมายใหม่เป็นเรื่องของความสามารถในการใช้ภาษา กับปฏิภาณไหวพริบ ข้อนี้เป็นการแสดงให้เห็นถึงพระปรีชาสามารถที่มีความรู้รอบไปทุกด้าน

๖. อุบายเลือกคน และการปฏิบัติรายบุคคล การเลือกคนเป็นอุบายสำคัญ ในการเผยแผ่ธรรมะในพระพุทธศาสนาของพระพุทธเจ้า ในการสั่งสอนคนแต่ละถิ่นหรือแต่ละหมู่คณะ มักเริ่มต้นที่บุคคลที่เป็นประมุข เช่น พระมหากษัตริย์ หรือ หัวหน้าของชุมชนนั้น ๆ ทำให้การประกาศศาสนาได้ผลดีรวดเร็วและเป็นการยืนยันพระปรีชาสามารถของพระองค์ด้วย

๗. การรู้จักจังหวะและโอกาส เมื่อยังไม่ถึงจังหวะไม่เป็น โอกาส ก็ต้องมีความอดทน ไม่ชิงหักหาญหรือตั้งต้นทำ แต่ต้องตั้งตัวอยู่เสมอ เมื่อถึงจังหวะหรือเป็นโอกาสก็ต้องมีความฉับไว ที่จะจับมาให้เป็นประโยชน์ไม่ปล่อยให้ผ่านเลยไปเสียเปล่า

๘. ความยืดหยุ่นในการใช้วิธีการ ถ้าผู้สอนสอนอย่างไม่มีอึดตา ตัดต้นหามาณะที่สูญเสียให้น้อยที่สุดก็จะมุ่งไปยังผลสำเร็จในการเรียนรู้เป็นสำคัญ สุดแท้จะใช้กลวิธีใดในการสอนได้ผลดี ที่สุดก็จะทำในทางนั้น ไม่กลัวว่าจะเสียเกียรติ ไม่กลัวว่าจะถูกรู้สึกว่าแพ้ บางคราวเมื่อสมควรก็ต้อง ยอมให้ผู้เรียน รู้สึกว่าเขาเก่ง บางคราวสมควรชมก็ชม เราย่อมฝึกคนด้วยวิธีอ่อนละมุนละไมบ้าง ด้วยวิธีรุนแรงบ้าง ด้วยวิธีทั้งอ่อนละมุนละไมและทั้งรุนแรงปนกันไปบ้าง

๙. ลงโทษให้รางวัล แม้ว่าพระพุทธเจ้าจะใช้การชมเชยยกย่องบ้าง ก็เป็นไปในรูปการยอมรับคุณความดีของผู้นั้น กล่าวชมโดยธรรมให้เขามั่นใจในการกระทำความดีของตน แต่ไม่ใช่ เป็น

การเปรียบเทียบคนอื่นลง บางทีทรงชมเพื่อให้ถือเป็นตัวอย่าง หรือเพื่อแก้ความเข้าใจผิด ให้ตั้งทัศนคติที่ถูกต้อง อย่่างไรก็ดี การลงโทษน่าจะมีอยู่แบบหนึ่งคือ การลงโทษตนเองซึ่งทั้งในทางธรรม และทางวินัย ในทางพระวินัยถือว่ามิมีทบัญญัติความประพฤติอยู่แล้ว และบทบัญญัติเหล่านี้ พระพุทธเจ้าทรงตราไว้โดยความเห็นชอบร่วมกันของคณะสงฆ์พร้อมทั้งมีบทกำหนดโทษไว้เสร็จ ส่วนในทางธรรม ภิกษุที่เลืือของจริง ๆ สอนไม่ได้ ก็กลายเป็นผู้ที่พระพุทธเจ้า และเพื่อนพรหมจรรย์ ทั้งปวง ไม่ถือว่าเป็นผู้ที่ควรจะว่ากล่าวสั่งสอน โดยวิธีนี้ถือว่าเป็นการลงโทษอย่างรุนแรงที่สุด

๑๐. กลวิธีแก้ปัญหาเฉพาะหน้าย่อมต้องอาศัยปฏิภาณ คือ ความสามารถในการประยุกต์หลัก วิธีการ และกลวิธีต่าง ๆ มาใช้ให้เหมาะสมเป็นเรื่องเฉพาะครั้งเฉพาะคราวไป

นอกจากนั้นยังได้มีการจำแนกกลุ่มผู้รับสารเป้าหมายออกเป็น ๕ กลุ่ม คือ กลุ่มที่เห็นด้วยอย่างยิ่ง กลุ่มที่เห็นด้วย กลุ่มที่เป็นกลาง กลุ่มที่ไม่เห็นด้วย และกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ส่วนในทางพุทธจำแนกกลุ่มเป้าหมายในการรับสารไว้ ๔ กลุ่ม เปรียบเสมือนบัว ๔ เหล่า ได้แก่

๑. กลุ่มบัวพินน้ำ เมื่อได้รับแสงอาทิตย์แยมบานทันที กลุ่มนี้เปรียบเสมือนผู้มีปัญญาเฉียบแหลม มีการศึกษาแล้ว ไม่ต้องการเนื้อหาหรือการอธิบายอะไรมากมาย เพียงแต่ให้หัวข้อ ธรรมะก็สามารถรู้ได้ กลุ่มนี้เพียงได้รับหัวข้อข่าวสารก็สามารถยังประโยชน์ตนและประโยชน์ผู้อื่น ให้สำเร็จได้

๒. กลุ่มบัวใต้อิผินน้ำ เพียงรอวันจะโผล่พ้นน้ำมารับแสงอรุณแล้วแยมบานในวันรุ่งขึ้น เปรียบเสมือนผู้มีปัญญามากอยู่แล้ว ให้ข้อมูลข่าวสารเพียงเล็กน้อยก็จะเข้าใจยังประโยชน์ให้สำเร็จ ได้

๓. กลุ่มบัวที่จมอยู่กลางน้ำ โอกาสที่จะพ้นน้ำเพื่อรับแสงอรุณ แล้วแยมบานกับการที่ ปลาเต่า กัดกินเป็นอาหารมีเท่าๆ กัน เปรียบเสมือนกลุ่มคนที่มีเขาว์ปัญญาปานกลาง หากประคับประคองดี ๆ โอกาสที่จะประสบความสำเร็จในชีวิตก็มีมาก การสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมาย กลุ่มนี้ต้องละเอียดอ่อน เนื้อหาต้อง เนื้อหาต้องตรงประเด็น ชัดเจนและถูกต้อง เพราะกลุ่มนี้ไม่ยอมเปลี่ยนแปลงอะไรง่าย ๆ

๔. กลุ่มบัวในโคลนตม คือ บัวที่ยังเป็นหน่อไม่โผล่พ้นโคลนตมขึ้นมา โอกาสที่จะเป็นอาหารของเต่า ของปลามีมากที่สุด เปรียบเสมือนกลุ่มผู้รับสารที่มีปัญญาที่บ ห่อหุ้มด้วยอวิชชา คือ ความไม่รู้แจ้ง การสื่อสารกับกลุ่มนี้ผู้ส่งสารต้องออกแรงมากจึงประสบความสำเร็จหรือบางครั้งอาจต้องเลิกกันไปเฉยๆ พระพุทธเจ้าได้ทรงใช้ญาณพิเศษทราบถึงภูมิหลังตั้งแต่อดีตชาติ จึงช่วยกลุ่มนี้ให้บรรลุธรรมะได้เพราะกลุ่มนี้เป็น กลุ่มปทปรม (ปะทะปะระมะ) ผู้มีความเขลาอย่างยิ่ง

กล่าวโดยสรุป พระพุทธเจ้าทรงมีหลักการและวิธีการในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ที่เรียกว่าโอวาทปาติโมกข์เพื่อให้พระสงฆ์สาวกนำไปเผยแผ่แก่ประชาชน พระองค์ทรงใช้สื่อบุคคลช่วยในการส่งสาร เพื่อให้หลักธรรมคำสั่งสอนในพระพุทธศาสนาแพร่หลายออกไปในทุกสารทิศ โดยเป็นหลักการและนโยบายในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของเหล่าพุทธสาวกจนตราเป็นปัจจุบันนี้ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาจึงมุ่งที่จะพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ที่มองประโยชน์ทั้งที่จะเกิดกับตนเองและผู้อื่น และถือเอาประโยชน์ของมหาชนเป็นหลักใหญ่ โดยใช้หลักไตรสิกขาซึ่งเป็นหลักธรรมที่สำคัญในการพัฒนาชีวิตทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ ให้สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้สงบสุข ไตรสิกขานั้นเป็นกระบวนการที่ครอบคลุมการพัฒนาคนทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาทางกายและสังคม การสอนของพระพุทธเจ้าจะถ่ายทอดหลักธรรมคำสั่งสอนไปยังผู้รับสาร ให้เข้าใจง่ายและจดจำได้ง่ายที่สุด นอกจากนั้นยังได้มีการจำแนกกลุ่มผู้รับสารเป็นกลุ่ม ๆ ในการรับสารนั้น ๆ

๒.๓ บริบทพื้นที่การทำวิจัย

ในเขตอำเภอโนนไทย ได้มีการแบ่งเขตการปกครองตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พุทธศักราช ๒๕๔๗ เป็น ๑๐ ตำบล ๑๓๑ หมู่บ้าน^{๒๘} มีวัดทั้งหมด ๙๒ วัด^{๒๙} มีพระภิกษุสงฆ์ รวมทั้งสิ้น ๒๕๗ รูป^{๓๐} ดังนี้

๑) ตำบลโนนไทย	๑๑ หมู่บ้าน	๑๔ วัด	๔๕ รูป
๒) ตำบลด่านจาก	๑๒ หมู่บ้าน	๗ วัด	๙ รูป
๓) ตำบลกำแพง	๑๕ หมู่บ้าน	๑๐ วัด	๙ รูป
๔) ตำบลสำโรง	๑๗ หมู่บ้าน	๑๐ วัด	๑๓ รูป
๕) ตำบลค่างพลู	๑๐ หมู่บ้าน	๘ วัด	๑๑ รูป
๖) ตำบลลำนาง	๑๑ หมู่บ้าน	๘ วัด	๑๖ รูป
๗) ตำบลปลั่ง	๑๙ หมู่บ้าน	๑๔ วัด	๑๖ รูป
๘) ตำบลสายออ	๑๑ หมู่บ้าน	๘ วัด	๑๘ รูป
๙) ตำบลถนนโพธิ์	๙ หมู่บ้าน	๖ วัด	๑๐ รูป
๑๐) ตำบลมะค่า	๑๐ หมู่บ้าน	๗ วัด	๘ รูป

แนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จากแนวคิดทฤษฎีทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) ผู้ส่งสาร ๒) สาร ๓) ช่องทาง ๔) ผู้รับสาร^{๓๑}

๑) ผู้ส่งสาร หมายถึง พระสงฆ์เป็นผู้ที่ทำหน้าส่งสารผ่านช่องทางหนึ่งไปยังผู้รับสาร มีบทบาทในการเผยแผ่หลักธรรมผ่านทางสื่อออนไลน์ต่าง ๆ เช่น เฟสบุ๊ก ยูทูบ ไลน์ อินสตาแกรม เป็นต้น

๒) สาร หมายถึง ข้อความ คำคม ข้อคิด วิดีโอสั้น เกี่ยวกับหลักธรรมที่ใช้ในการเผยแผ่ผ่านสื่อออนไลน์

๓) ช่องทางการสื่อสาร หมายถึง การติดต่อสื่อสารผ่านตัวกลาง คือ อินเทอร์เน็ตในการเผยแผ่หลักธรรมของพระสงฆ์ผู้ส่งสาร

๔) ผู้รับสาร คือ บุคคลหนึ่งหรือกลุ่มบุคคลหนึ่ง เมื่อได้รับสารผู้รับสารจะเกิดการตีความและการตอบสนองจะโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม

^{๒๘} ศูนย์ข้อมูลท้องถิ่นเพื่อการพัฒนา, ข้อมูลเชิงพื้นที่ : อำเภอโนนไทย, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://koratcf.or.th/reform_korat.php [๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๑]

^{๒๙} สำนักงานเจ้าคณะอำเภอโนนไทย, เอกสารประกอบการประชุมพระสังฆาธิการ, (ครั้งที่ ๗, วันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๑), (อัตสำเนา).

^{๓๐} อ้างแล้ว

^{๓๑} ภัสวดี นิตเกษตรสุนทร, “ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการสื่อสารและพฤติกรรมการสื่อสาร”, เอกสารการสอนชุดวิชาทฤษฎีและพฤติกรรมกรสื่อสาร, (นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๔๖), หน้า ๑๓๑.

๒.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “แนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา” ผู้ศึกษาได้ค้นคว้างานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นพื้นฐานการศึกษาในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

๒.๔.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อออนไลน์

ภาณุวัฒน์ กองราช ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง “การศึกษาพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของวัยรุ่นใน ประเทศไทย: กรณีศึกษา Facebook” ผลการวิจัยพบว่า^{๓๒}

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่า เพศชาย มีอายุระหว่าง ๑๙-๒๑ ปี มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า มีอัตราการใช้ บริการ ๑-๕ ครั้งต่อสัปดาห์ในการใช้แต่ละครั้งใช้เวลา ๑-๓ ชั่วโมงต่อครั้ง และมีประสบการณ์ใช้ บริการน้อยกว่า ๑ ปี โดยที่ส่วนใหญ่เคยใช้บริการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีใน Facebook ซึ่งประกอบไปด้วย การโต้ตอบบนกระดานสนทนา การเข้าร่วมกลุ่มต่าง ๆ การเล่นเกม การตอบคำถาม (Quiz) การแบ่งปันรูปภาพ การแบ่งปันวิดีโอ การค้นหาเพื่อนเก่า การส่งข้อความ การร่วมแสดงความ คิดเห็น การชอบ (Like)

และจากการพิสูจน์สมมติฐานงานวิจัยพบว่า พฤติกรรมความหลงใหลจนติดปกติ (System Addiction) และการติดการใช้งาน (System Stickiness) เป็นผลมาจากการรับรู้ความ เพลิดเพลิน (Perceived Enjoyment) และอิทธิพลทางสังคม (Social Influence) ซึ่งสามารถ อธิบายได้ว่าการที่กลุ่มวัยรุ่นมีความเพลิดเพลินในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์จนทำให้เกิดความรู้สึกชื่นชอบและสนุกสนาน รวมถึงเป็นการทำกระแสนิยม จึงทำให้อัตราในการใช้เพิ่มมากขึ้นจนเกิดเป็นการติดการใช้งาน และอาจทำให้เกิดความรู้สึกกังวลหรือหมกมุ่นที่จะต้องเข้าไปใช้ งานอีกจนกลายเป็นความหลงใหลจนติดปกติ

อย่างไรก็ตาม การรับรู้ถึงความเสี่ยงจากการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Perceived Risk) ไม่มีความสัมพันธ์หรือทำให้พฤติกรรมความหลงใหลและการติดการใช้งานเครือข่ายสังคม ออนไลน์ในกลุ่มวัยรุ่นลดลงแต่อย่างใด เนื่องจากกลุ่มวัยรุ่นดังกล่าวจะระมัดระวังมากในการใช้ งานเครือข่ายสังคมออนไลน์และจะไม่ใช้งานถ้ารู้สึกว่าคุณเองได้รับความเสี่ยง ดังนั้นจึงมีโอกาส น้อยมากที่ผู้ใช้งานที่รับรู้ถึงความเสี่ยงจะมีพฤติกรรมการติดการใช้งานและความหลงใหลจน ติดปกติ

สุธานศ เพชรโปรี ได้ศึกษาเรื่อง “ทัศนคติด้านการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการบริหารการศึกษาโดยการสื่อสารยุคใหม่ : กรณีศึกษา ภาควิชาออกแบบนิเทศศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร” ผลการวิจัยพบว่า^{๓๓}

^{๓๒} ภาณุวัฒน์ กองราช, “การศึกษาพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของวัยรุ่นในประเทศไทย : กรณีศึกษา Facebook”, *วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต*, (วิทยาลัยนวัตกรรม: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๔).

^{๓๓} สุธานศ เพชรโปรี, “ทัศนคติด้านการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการบริหารการศึกษาโดยการสื่อสารยุคใหม่ : กรณีศึกษา ภาควิชาออกแบบนิเทศศิลป์ คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

๑. ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน ๑๓๖ คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง ๑๗-๓๐ ปี เป็นนักศึกษา ปีที่ ๔ ระดับปริญญาตรี มีความรู้และประสบการณ์จากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจากตำราและเอกสารต่าง ๆ

๒. สภาพการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีระยะเวลาที่ใช้มากกว่า ๑ ปีขึ้นไป สาเหตุที่ใช้ คือ เห็นความสำคัญของการติดต่อสื่อสารในสังคมออนไลน์เพื่อศึกษา สถานที่ที่ใช้ คือ ภาควิชา ช่วงเวลาที่ใช้คือ ๑๒.๐๑ น. - ๑๖.๓๐ น. ความถี่ในการใช้ คือ ตั้งแต่ ๗ ครั้งขึ้นไป แหล่งข้อมูลที่ใช้ คือ ภายนอกประเทศลักษณะการใช้ คือ ใช้ด้วยตนเองจนชำนาญ การเรียนรู้ทักษะพื้นฐานในการใช้ คือ สอบถามจากเพื่อน และ ผู้เชี่ยวชาญ เว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ใช้เพื่อการศึกษา โดยส่วนใหญ่คือ Facebook

๓. ทศนคติการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการศึกษา พบว่า ทศนคติของผู้บริหารคณาจารย์และนักศึกษา ต่อการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้านและทุกข้อคำถาม เมื่อพิจารณาพบว่า ด้านวัตถุประสงค์ ส่วนใหญ่ต้องการให้มหาวิทยาลัยมีระบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพสูง รองลงมา ต้องการให้มีอุปกรณ์ Multimedia พร้อมสำหรับใช้ในการเรียนการสอน และต้องการให้มีคอมพิวเตอร์ที่ทันสมัยมากเพียงพอกับความต้องการของผู้ใช้ ด้านลักษณะการใช้งาน ต้องการให้สามารถเข้าสู่อินเทอร์เน็ตได้อย่างรวดเร็ว สามารถใช้อินเทอร์เน็ตในบริเวณที่พักของมหาวิทยาลัยได้ และไม่มีเหตุขัดข้องในระบบขณะใช้งาน การใช้บริการต่าง ๆ ส่วนใหญ่ต้องการให้เพิ่มความเร็วในการใช้บริการต่าง ๆ รองลงมาสามารถใช้บริการใหม่ ๆ ได้ทุกบริการที่มีอยู่บนเครือข่ายสังคมออนไลน์ ด้านการใช้ติดต่อสื่อสารเพื่อการศึกษาใช้การสืบค้นข้อมูลข่าวสารจากต่างประเทศ รองลงมาใช้รับและส่งผลงานกับอาจารย์ผู้สอนในวิชาต่าง ๆ ซักถามข้อสงสัยเกี่ยวกับบทเรียนและข้อมูลทางการศึกษากับอาจารย์และผู้ที่เกี่ยวข้อง ด้านการค้นคว้าวิจัยทางการศึกษา ส่วนใหญ่ปรึกษาและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารความคิดเห็นเกี่ยวกับการวิจัย ใช้การสืบค้นข้อมูล เพื่อนำมาใช้ในการวิจัย ถ่ายโอนแฟ้มข้อมูลประเภทต่าง ๆ มาใช้ในการวิจัย เช่น บทความทางวิชาการ ข้อมูลทางสถิติ รายงานการวิจัย และโปรแกรมต่าง ๆ ฯลฯ ด้านการเรียน ส่วนใหญ่ใช้ประกอบกิจกรรมการเรียนในชั้นเรียน รองลงมาเรียนรู้ด้วยตนเองและใช้ Internet Course ในการเรียนรายวิชาต่าง ๆ และด้านการเสริมความรู้ ส่วนใหญ่ค้นคว้าด้วยตนเอง เพื่อใช้ประกอบการเรียน รองลงมาใช้การอ่านวารสารบนเครือข่ายของมหาวิทยาลัย และบริการจากห้องสมุด

๒.๔.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

พระณัฐพงษ์ สิริวิโส (ต้นศิริ) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของ พระสงฆ์ เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า^{๓๔}

๑. บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร พบว่า พระสงฆ์มีการปฏิบัติงานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๕๗$) และเมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

๒. การเปรียบเทียบบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านอายุ พรรษา วุฒิการศึกษา นักธรรม วุฒิการศึกษา ทางเปรียญ และวุฒิการศึกษาสามัญ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

๓. ข้อเสนอแนะในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร ควรเพิ่ม การจัดอบรมและเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้แก่พระสงฆ์ให้มากกว่านี้ เพื่อให้พระสงฆ์สามารถเผยแผ่ได้ถูกต้อง ควรตั้งทุนมูลนิธิเพื่อเตรียมดำเนินการเผยแผ่ไว้โดยเฉพาะ ควรจัดหาบุคลากรด้านการเผยแผ่เพิ่มเติม เริ่มสร้างทีมงานในกลุ่มพระเผยแผ่ด้วยกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันและกัน ควรมีการฝึกฝนอบรมในเรื่องอาจารย์ความประพฤติตลอดถึงฝ่ายปกครองก็ต้องดูแลพระสงฆ์อย่างเคร่งครัด ควรมีการสนับสนุนการเผยแผ่พระพุทธศาสนามากกว่านี้ และในการเผยแผ่ควรการสอดแทรกวัฒนธรรมและวิถีชีวิตในชนบทด้วย ควรให้ออกาสพระรุ่นใหม่ๆ ได้มีโอกาสฝึกหัดการแสดงธรรมในโอกาสต่างๆ ควรมีเวทีสำหรับให้พระสงฆ์ได้มีโอกาสแสดงธรรมบ้าง ควรมีการพัฒนารูปแบบการเผยแผ่ให้ทันสมัยเพื่อไม่ให้เกิดความน่าเบื่อหน่าย ควรมีการจัดหาทรัพยากรที่สำคัญในการเผยแผ่ให้เพียงพอ เช่น ควรมีสถานที่ในการศึกษาธรรมะประจำวัดต่างๆ หรือประจำหมู่บ้าน เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป การสื่อสารผ่านสื่อออนไลน์นั้น ผู้ส่งสารกับผู้รับสาร สามารถทำได้สะดวก และรวดเร็ว ดังนั้นผู้ส่งสารควรสื่อสารในเชิงบวก เขียนหรือพิมพ์ในสิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง และสังคมอย่างถูกต้อง เป็นกลาง เหมาะสมและดีงาม ควรใช้สติในการพูด การพิมพ์ หรือการโพสต์ ข้อความรวมทั้งภาพและเสียง สื่อใหม่ที่มีการพัฒนาตามเทคโนโลยีสื่อตามช่วงเวลา คือ เว็บไซต์ ยูทูป เฟสบุ๊ค ช่วยให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ และให้พระสงฆ์สามารถเผยแผ่ได้ถูกต้อง ควรมีการพัฒนา รูปแบบการเผยแผ่การสื่อสารเชิงพุทธทางสื่อออนไลน์ สื่อออนไลน์เป็นตัวกำหนดรูปแบบ การสื่อสารของมนุษย์ในปัจจุบัน เป็นสื่อที่เอื้อให้ผู้ส่งสาร และผู้รับสารทำหน้าที่รับและส่งสารได้พร้อมกัน เพื่อการเผยแผ่พุทธธรรมไปยังพุทธศาสนิกชนกลุ่มเป้าหมาย

^{๓๔} พระณัฐพงษ์ สิริวิโส (ต้นศิริ), “บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

พระถาวร ฐานวโร (ตาพรประเสริฐ) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง “บทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสุวรรณ จันทะราช เจ้าคณะแขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว” ผลการวิจัยพบว่า^{๓๕}

พบว่า การบริหารงานด้านการปกครองคณะสงฆ์ลาวจาก พ.ศ. ๒๕๑๘ จนถึงปัจจุบัน องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวได้ใช้กฎระเบียบและมติของการประชุมธรรมวินัย ธรรมบัญญัติปกครองสงฆ์ เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานด้านการปกครองคณะสงฆ์ การศึกษาของคณะสงฆ์ลาวหลังองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวได้จัดตั้งโรงเรียนพระสงฆ์ ๒ แห่ง คือ โรงเรียนสร้างครูพระสงฆ์ และโรงเรียนอุดมศึกษาสงฆ์เรียกรวมว่ามัธยมต้นและมัธยมปลาย การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศลาว องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวได้จัดตั้งคณะกรรมการการเผยแผ่ขึ้น เพื่อทำหน้าที่โดยตรงในการเผยแผ่หลักธรรมศาสนาให้แก่ประชาชนลาวทั้งภายในและต่างประเทศและจัดตั้งสำนักวิปัสณากรรมฐานขึ้นหลายสำนักในทั่วประเทศการบริหารงานด้านสาธารณูปการนั้นเห็นได้ว่าคณะกรรมการสาธารณูปการมีหน้าที่โดยตรงในการบูรณะซ่อมแซมศาสนาวัตถุที่ชำรุดชุกโครม

ปัญหาในการเผยแผ่ธรรมะในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวที่ทำให้ไม่ได้ผลเท่าที่ควรอาจเกิดมาจากสาเหตุใหญ่อยู่ ๓ ประการ ผู้เผยแผ่ขาดความรู้ความแตกฉานในธรรม ผู้เผยแผ่ขาดความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดธรรมไม่เคยฝึกการพูดในที่ชุมชน ผู้เผยแผ่ขาดความพอใจและขาดความรักในการสอนเผยแผ่ธรรมในเชิงรับอย่างเดียว ขาดการเผยแผ่ในเชิงรุก

บทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสุวรรณ จันทะราช มีความหลากหลาย โดยอาศัยปัจจัยด้านคุณลักษณะองค์ประกอบของการแสดงหรือบรรยายธรรม ด้านการบอรัมวิปัสณากรรมฐาน ด้านการบอรัมเยาวชน ด้านการบอรัมบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน ส่งผลต่อความสำเร็จในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสุวรรณ จันทะราช ปัจจัยที่เกิดผลแก่บุคคล การเป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่ศึกษาเป็นนักคิด นักค้นคว้า ปัจจัยที่เกิดผลแก่สังคม พระสุวรรณ จันทะราชได้ปลูกฝังความศรัทธาและความเชื่อมั่นในหลักธรรมของพระพุทธศาสนา โดยเริ่มจากการพัฒนาที่บุคคล สังคมครอบครัวไปสู่การพัฒนาของสังคมส่วนใหญ่ ปัจจัยที่เกิดผลแก่ศาสนา พระสุวรรณ จันทะราช ช่วยทวนบำรุงและเผยแผ่พระพุทธศาสนาไปสู่ประชาชนให้กว้างขวางขึ้นและรู้จักหวงแหน ช่วยกันปกป้องพระพุทธศาสนาให้อยู่คู่กับสังคมมนุษย์ตลอดไป ย่อมทำให้พระพุทธศาสนามีความมั่นคงสืบต่อไป

พระพิชญ วฑฒนธมโม (พุทธพัฒนานนท์) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง “รูปแบบและกระบวนการเผยแผ่ธรรมะของ ว. วชิรเมธี (พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี)” ผลจากการวิจัยพบว่า^{๓๖}

ทฤษฎีการสื่อสารที่ใช้ในการเผยแผ่พุทธธรรมจะมีประสิทธิภาพหรือไม่ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ ๔ ประการ คือผู้ส่งสาร สาร สื่อ และผู้รับสาร พุทธวิธีในการสอนและการเผยแผ่ธรรมะ

^{๓๕} พระถาวร ฐานวโร (ตาพรประเสริฐ), “บทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสุวรรณ จันทะราช เจ้าคณะแขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐).

^{๓๖} พระพิชญ วฑฒนธมโม (พุทธพัฒนานนท์), “รูปแบบและกระบวนการเผยแผ่ธรรมะของ ว. วชิรเมธี (พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี)”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาธรรมนิเทศ*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘).

ของพระพุทธเจ้าเป็นแนวทางในการเผยแผ่ธรรมะของพระสงฆ์สืบมาจนถึงปัจจุบัน เริ่มจากท่านพุทธทาสภิกขุ (พระธรรมโกศาจารย์) หลวงพ่อปัญญาันทภิกขุ (พระพรหมมิ่งคลาจารย์) พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) พระพยอม กัลยาโณ (พระราชธรรมนิเทศ) พระมหาสมปอง ตาลปุตโต จนถึงปี พ.ศ. ๒๕๔๗ จนถึงปัจจุบัน พ.ศ. ๒๕๕๘ พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี ผู้ใช้นามปากกา ว. วชิรเมธี เขียนหนังสือเรื่อง ‘ธรรมะติดปีก’ ได้รับความนิยมนอกจากผู้อ่านเป็นอย่างมาก

รูปแบบการเผยแผ่ธรรมะของ ว. วชิรเมธี ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ และสื่อโซเชียลมีเดีย กระบวนการเผยแผ่ธรรมะของท่าน คือ การใช้เทคนิคทางภาษา สร้างคำสอนใหม่ อุปมา คำสัมผัสคล้องจอง การใช้คำสมัยนิยม การทับศัพท์ การใช้อารมณ์ขัน เทคนิคการนำเสนอด้วยการยกตัวอย่าง พฤติกรรมและประสบการณ์ และข้อมูลเอกสาร

บทบาทการเผยแผ่ธรรมะของ ว.วชิรเมธี คือการนำเสนอธรรมะด้วยรูปแบบที่หลากหลาย และทุกช่องทาง เพราะท่านมองว่าโลกนี้ประกอบด้วยผู้คนที่หลากหลายความคิด ความเชื่อ สติปัญญา ภูมิหลังทางสังคม และความทุกข์ในชีวิต ท่านจึงประยุกต์การเทศน์การสอนการเผยแผ่ให้สอดคล้องกัน ปัญหาและอุปสรรคในการเผยแผ่ธรรมะคือบุคคลากรช่วยสอนมีน้อย ท่านพยายามแก้ปัญหาไปตามลำดับ แต่ในอีก ๕ ปีข้างหน้า ปัญหานี้จะลดน้อยลง

๒.๔.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนา

พระปลัดบุญส่ง จนทวนโณ (มัจฉา) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ในอำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี” ผลการวิจัยพบว่า^{๓๗}

๑. พระสงฆ์มีระดับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ในอำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๘)

๒. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ในอำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี โดยจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล โดยภาพรวม พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มี อายุ และการศึกษาสายสามัญ ที่ต่างกัน มีระดับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ในอำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มี สถานภาพ พรชชา และตำแหน่งทางคณะสงฆ์ มีระดับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ในอำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

๓. ปัญหา อุปสรรคเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ในอำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า พระสงฆ์ขาดการส่งเสริม

^{๓๗} พระปลัดบุญส่ง จนทวนโณ (มัจฉา), “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ในอำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘).

ศีลธรรมและจริยธรรมแก่ประชาชนอย่างต่อเนื่อง การให้ความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชน ไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการจัดตั้งศูนย์รวมพลังในการป้องกันหมู่บ้านให้เกิดสันติสุข ขาดนโยบาย และแผนงาน ต่างคนต่างทำงานขาดการมีส่วนร่วมจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องให้เป็นรูปธรรม ไม่ค่อยมีการอบรม ส่งเสริมให้เยาวชนสำนักในพระมหากรุณาธิคุณ และบุญคุณของบิดา มารดา อย่างจริงจัง ไม่ค่อยแสดงธรรมในหัวข้อเรื่อง “รู้รักสามัคคี” ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ข้อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงแก้ไข ส่งเสริมศีลธรรมและจริยธรรมแก่ประชาชนอย่างจริงจัง เน้นการอบรมปลูกฝังอย่างต่อเนื่องเรื่อง การดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ ไม่ใช่จ่ายฟุ่มเฟือย เป็นศูนย์กลางการรวมพลังในการป้องกันหมู่บ้านให้เกิดสันติสุข เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและมีการเสริมสร้างความเข้มแข็งโดยดึงเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วม อบรม ส่งเสริมให้เยาวชนสำนักในพระมหากรุณาธิคุณ และบุญคุณของบิดา มารดา อย่างจริงจังมีการแสดงธรรมในหัวข้อเรื่อง “รู้รักสามัคคี” ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ

พระวิสุทธิพงษ์เมธี (วีระ ด้วงป्ली) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาศักยภาพการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ระดับเจ้าคณะอำเภอในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๔” ผลการวิจัยพบว่า^{๓๘}

๑. สภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคของการพัฒนาศักยภาพการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการระดับเจ้าคณะอำเภอ ข้อมูลจากจากผู้เชี่ยวชาญที่เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล พบว่ามีการประชุมกันเนื่องนิตยทุกระดับ ส่วนใหญ่บริหารงานแบบปฏิบัติสืบทอดกันมา ปัญหาอุปสรรคของการพัฒนา พบว่า พระสังฆาธิการส่วนใหญ่มีการศึกษาพระธรรมวินัยเพียงอย่างเดียว ทำให้ความรู้ความเข้าใจพฤติกรรมทางโลกมีน้อยข้อมูลจากการศึกษาเชิงปริมาณ พบว่า การพัฒนาศักยภาพการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการระดับเจ้าคณะอำเภอ มีค่าระดับความคิดเห็นโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\mu = ๓.๕๖$) และกิจกรรมที่ดำเนินการเพื่อการพัฒนาศักยภาพทุก ๆ ด้าน มีค่าระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกกิจกรรม แต่กิจกรรมด้านการศึกษามีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นน้อยกว่ากิจกรรมอื่น ๆ ($\mu = ๓.๕๑$)

การพัฒนาศักยภาพการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการระดับเจ้าคณะอำเภอตามหลักธรรม โดยภาพรวม มีค่าระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\mu = ๓.๕๙$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้านของกิจกรรมการพัฒนา พบว่า ทุก ๆ ด้าน อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน แต่ด้านวิธูโร มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด อยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = ๓.๔๕$)

๒) แนวคิด ทฤษฎี และหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการระดับเจ้าคณะอำเภอพบว่า กระบวนการพัฒนาบุคลากรใช้ทฤษฎีของ Leonard Nadler ใน ๓ ด้าน คือ ๑) การฝึกอบรม ๒) การศึกษาและ ๓) การพัฒนา บุรณาการกับ

^{๓๘} พระวิสุทธิพงษ์เมธี (วีระ ด้วงป्ली), “การพัฒนาศักยภาพการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการระดับเจ้าคณะอำเภอในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๔”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙).

หลักธรรม คือ ๑) จักขุมา ๒) วิฐุโร และ ๓) นิสสยสัมปันโนสำหรับการพัฒนาศักยภาพใช้ทฤษฎีของ David C. McClelland ใน ๓ ด้าน คือ ๑) ด้านความรู้ ๒) ด้านทักษะ และ ๓) ด้านพฤติกรรม

๓) แนวทางการพัฒนาศักยภาพการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการระดับเจ้าคณะอำเภอ พบว่า

๑. การฝึกอบรม จัดโครงการฝึกอบรมบุคลากรเพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถ และทักษะตามความแตกต่างของแต่ละบุคคล การฝึกอบรมจักขุมา คือ ควรมีสถาบันฝึกอบรมพระสังฆาธิการ แต่ละระดับ การฝึกอบรมวิฐุโร คือ ควรได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการ และการฝึกอบรมนิสสยสัมปันโน คือ การอบรมจิตใจให้มีมนุษยสัมพันธ์

๒. การศึกษา ได้ส่งเสริมให้บุคลากรศึกษาต่อในระดับการศึกษาที่สูงขึ้น การศึกษาจักขุมา คือ ปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์ด้วยระบบการศึกษา การศึกษาวิฐุโร คือ พัฒนาการบริหารงานทำงานเป็นระบบงาน และการศึกษานิสสยสัมปันโน คือ มีการศึกษาเพิ่มเติมทักษะในการสื่อสาร ติดต่oprสานงาน

๓. การพัฒนา การพัฒนาจักขุมา คือ การพัฒนาด้านความคิด สติปัญญา การพัฒนาวิฐุโร คือ การพัฒนาระบบบริหารงาน และการพัฒนานิสสยสัมปันโน คือ การพัฒนาพฤติกรรมตามหลักสังคหวัตถุ ๔ คือ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตตา

พระครูวิสิฐรัตนคุณ (รามเกียรติ์) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว” ผลการวิจัยพบว่า^{๓๙}

๑) จากการศึกษา การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาชุมชน ในอำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว พบว่า พระสงฆ์ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๓.๙๐$, $SD = ๐.๓๔$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านสาธารณสุข ($\bar{x} = ๓.๙๓$, $SD = ๐.๓๙$) รองลงมา ได้แก่ ด้านศิลปวัฒนธรรม ($\bar{x} = ๓.๙๒$, $SD = ๐.๔๑$) ด้านเศรษฐกิจ และด้านการเมืองการปกครอง ($\bar{x} = ๓.๙๐$, $SD = ๐.๔๐$) และด้านการศึกษา ($\bar{x} = ๓.๘๖$, $SD = ๐.๔๑$)

๒) ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาชุมชน ในอำเภอเมือง จังหวัด สระแก้ว จำแนกตาม ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ภูมิลำเนาเดิม สถานภาพในวัด พรรษา การศึกษาทางโลก และการศึกษาทางธรรม พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุและสถานภาพในวัดต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีภูมิลำเนาเดิม พรรษา การศึกษาทางโลกและการศึกษาทางธรรมต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

^{๓๙} พระครูวิสิฐรัตนคุณ (รามเกียรติ์), “การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙).

๓) เมื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรค พบว่า ด้านการศึกษา: พระสงฆ์บางรูปยังขาดปัจจัยสนับสนุนด้านการศึกษาของชุมชน จึงไม่ได้ให้การสนับสนุนในด้านนี้อย่างเป็นรูปธรรม ด้านเศรษฐกิจ: พระสงฆ์บางรูปยังไม่มีความรู้ความสามารถในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ไม่สามารถเป็นที่พึ่ง หรือเป็นที่ปรึกษาให้กับชุมชนได้ ด้านสาธารณสุข: ขาดการส่งเสริมและสนับสนุนด้านการรักษาสุขภาพจิตของชุมชนด้วยการนำปฏิบัติธรรม ด้านศิลปวัฒนธรรม: ขาดการส่งเสริมด้านศิลปะ ศาสนา และวัฒนธรรม รวมทั้งจารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนให้ได้รับการสืบทอดต่อไป ด้านการเมืองการปกครอง: พระสงฆ์ไม่ค่อยได้มีส่วนร่วมประชุมเพื่อเสนอปัญหาความต้องการของประชาชนในชุมชนท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ ด้านการศึกษา: ควรสนับสนุนพระสงฆ์ในด้านปัจจัยทางการศึกษาของชุมชนเพื่อให้สามารถสนับสนุนในด้านนี้ อย่างเป็นรูปธรรม ด้านเศรษฐกิจ: ควรมีการฝึกอบรมให้กับพระสงฆ์ในด้านเศรษฐกิจบ้าง เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพให้กับวัดและชุมชน ด้านสาธารณสุข: ควรส่งเสริมและสนับสนุนด้านการรักษาสุขภาพจิตของชุมชนด้วยการนำปฏิบัติธรรมเป็นประจำทุกเดือน ด้านศิลปวัฒนธรรม: ควรส่งเสริมชุมชนด้านศิลปะ ศาสนา และวัฒนธรรม รวมทั้งจารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนให้ได้รับการสืบทอดต่อไปอย่างเป็นรูปธรรม ด้านการเมืองการปกครอง : ควรให้พระสงฆ์ได้มีส่วนร่วมประชุมเพื่อเสนอปัญหาความต้องการของประชาชนในชุมชนท้องถิ่น

พระประเสริฐ ปริญญาโณ (จันทร์เกิด) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์” ผลการวิจัยพบว่า^{๔๐}

๑. ประชาชนมีความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๓.๘๗$) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่า บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ อยู่ในระดับมากทุกด้าน

๒. เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพ ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน ส่วนประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ แตกต่างกัน ยอมรับสมมติฐาน ว่ามีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๓. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ๑) ด้านการจัดระเบียบสังคม พระสงฆ์ควรมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนให้มากกว่านี้ เพื่อจะได้ขอรับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการที่พระสงฆ์จะเข้าไปมีส่วนร่วมกับการพัฒนาชุมชนในหลาย ๆ ด้าน พระสงฆ์ควรมีการจัดตั้งกองทุนส่วนกลางในแต่ละเขตการปกครองในระดับอำเภอหรือตำบล เพื่อใช้เป็นงบประมาณในการช่วยเหลือพัฒนาสังคมด้านต่าง ๆ ชะลอการ

^{๔๐} พระประเสริฐ ปริญญาโณ (จันทร์เกิด), “บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙).

พัฒนาศาสนสถานที่เกิดขึ้นเป็นประจำ หันมามุ่งพัฒนาจิตใจประชาชนในท้องถิ่น และพระสงฆ์ควรอยู่ในความปกครองดูแลคณะสงฆ์ของจังหวัดเพชรบูรณ์ให้มีความสงบเรียบร้อยได้เป็นอย่างดีตามระเบียบ โดยถือพระธรรมวินัยเป็นสำคัญ ๒) ด้านการพัฒนาสังคม พระสงฆ์ให้ความสำคัญน้อยต่อการพัฒนาชุมชน ยังขาดการเสียสละอย่างจริงจังในการยื่นมือเข้าไปช่วยเหลือสังคม ดำเนินการกระทำไปตามรูปแบบวิธีการเดิม ๆ ขาดการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ พระสงฆ์ส่วนใหญ่ทำหน้าที่เป็นเพียงผู้ประกอบพิธีกรรม กิจกรรมในทางศาสนา ตามประเพณีวัฒนธรรม ขาดการเผยแพร่สั่งสอน ให้ประชาชนในสังคมได้เข้าใจถึงหลักพุทธธรรมอย่างแท้จริง และปัจจุบันความก้าวหน้าของหน่วยงานรัฐภาคส่วนต่าง ๆ มีบทบาทในการพัฒนาสังคมอย่างกว้างขวาง ทัวถึง ทำให้วัดและหรือพระสงฆ์มีบทบาทในการช่วยเหลือพัฒนาสังคมด้านต่าง ๆ น้อยลง แทบไม่มีเลย ซึ่งต่างกับสมัยก่อนที่วัดเป็นศูนย์กลาง ที่พึ่งของสังคมด้านต่าง ๆ ๓) ด้านเศรษฐกิจ พระสงฆ์ควรมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์รูปแบบ วิธีการใหม่ ๆ ในการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ เกี่ยวกับหลักพุทธธรรม ประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่น ให้สอดคล้องกับความสนใจของประชาชนเพื่อให้วัดไม่ใช่เป็นเพียงสถานที่ประกอบพิธีกรรม กิจกรรมทางศาสนา ในปัจจุบันจำนวนผู้บวชอยู่ประจำลดจำนวนลง ส่งผลให้วัดต่าง ๆ ขาดบุคลากร ในการดำเนินงาน ภาระการช่วยเหลือพัฒนาสังคมจึงตกอยู่ที่ พระสงฆ์รูปใดรูปหนึ่ง จึงเป็นเรื่องยากพอสมควรที่ทำให้บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม กระทำได้เต็มที่อย่างแท้จริง และพระสงฆ์ควรมีการร่วมมือกับท้องถิ่นภาคส่วนต่าง ๆ ในการร่วมกันรณรงค์ ให้ประชาชนอนุรักษ์ เห็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อม ดำเนินชีวิตอยู่บนพื้นฐานความพอเพียง

พระสุพรรณ กิตติเสโน (แช่เตียว) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาใน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี” ผลการวิจัยพบว่า^{๔๑}

๑. นักเรียนมีความคิดเห็นต่อพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x} = ๔.๑๔๕$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านโดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านความกตัญญูกตเวทิตะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๓๙ และด้านที่มีความคิดเห็นต่ำสุดคือ ด้านความมีระเบียบวินัย มีค่าเฉลี่ย ๔.๐๕๓

๒. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนต่อพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่านักเรียนที่มีเพศ อายุ อาชีพผู้ปกครอง แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนนักเรียนที่มีระดับชั้นเรียน และระดับผลการเรียน แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

^{๔๑} พระสุพรรณ กิตติเสโน (แช่เตียว), “การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙).

ในอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

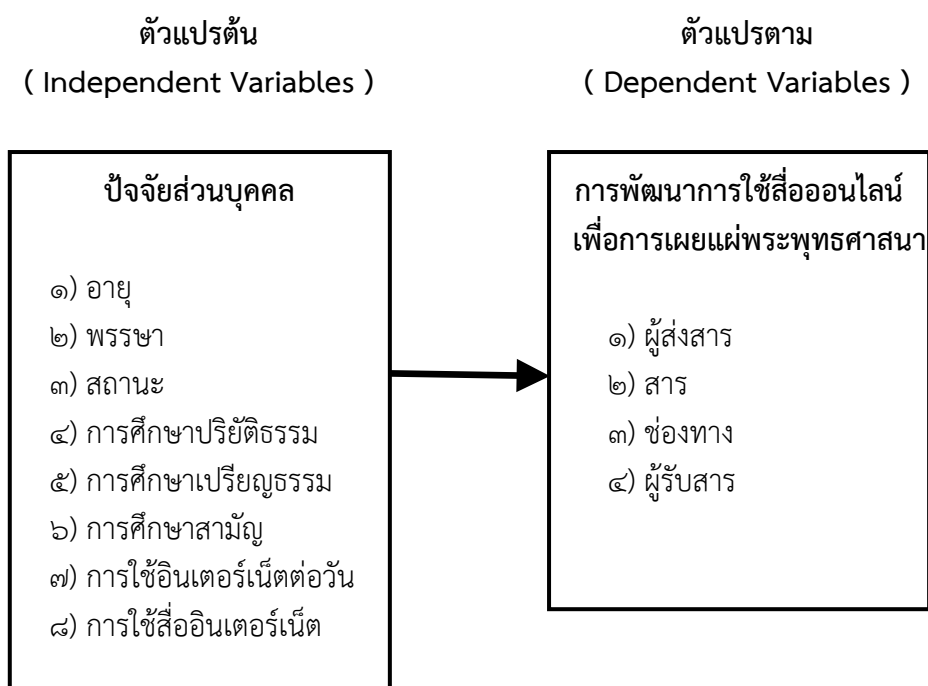
๓. ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักเรียนต่อพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ขาดความซื่อตรงเมื่อถึงเวลาส่งงาน เก็บของได้มักไม่ส่งคืนให้เจ้าของ ไม่ช่วยเหลือพ่อแม่เมื่อกลับจากโรงเรียน ทั้งชายะไม่ถูกที่ และแต่งกายไม่ถูกต้องตามกฎระเบียบ ข้อเสนอแนะ ควรอบรมให้นักเรียนมีระเบียบวินัย ไม่พูดจาโกหกหลอกลวงกัน ควรแต่งกายให้เรียบร้อย และควรให้เห็นถึงคุณประโยชน์ของการตอบแทนบุญคุณพ่อแม่ แนวทางส่งเสริม ควรปลูกฝังให้มีความเมตตา กรุณา ยืน ซื่อสัตย์อดทน และรู้บุญคุณคนแล้วควรตอบแทนต่อผู้มีพระคุณให้เกิดขึ้นแก่เด็กเยาวชน โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้คอยชี้แนะ และเป็นบุคคลต้นแบบเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เด็กเยาวชน

๒.๖ กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “แนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา” ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยสามารถสรุปแผนกรอบแนวคิด ได้ดังนี้

ตัวแปรต้น (Independent Variables) ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล คือ อายุ พรรษา สถานะ วุฒิการศึกษาปริญญาตรี วุฒิการศึกษาปริญญาโท วุฒิการศึกษาปริญญาเอก การใช้อินเทอร์เน็ตต่อวัน การใช้อินเทอร์เน็ต

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ การเผยแพร่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ผ่านสื่อออนไลน์ทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) ผู้ส่งสาร ๒) สาร ๓) ช่องทาง ๔) ผู้รับสาร

แผนภาพที่ ๒.๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยเรื่อง “แนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา” ผู้วิจัยได้ศึกษาโดยใช้กระบวนการศึกษาหรือระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสานวิธี เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ สืบค้นโดยการแจกแบบสอบถาม และงานวิจัยคุณภาพ สืบค้นโดยการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่อไปนี้

- ๓.๑ รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒ ประชากรกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
- ๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

วิจัยเรื่อง “แนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา” เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mix Methods Research) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Study) และสุ่มตัวอย่าง จากแบบสอบถาม (Questionnaire) และใช้ระเบียบวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อสนับสนุนข้อมูลเชิงปริมาณจากพระภิกษุสงฆ์ที่อยู่เขตอำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมาโดยผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัยตามลำดับดังนี้

๑. ศึกษาหลักการ แนวคิดทฤษฎี ระเบียบ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
๒. กำหนดกรอบแนวคิด หัวข้อปัญหา และวัตถุประสงค์ในการวิจัย
๓. กำหนดกลุ่มประชากร และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
๔. สร้างเครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูลการวิจัยร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษา
๕. นำเครื่องมือเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์
๖. ทดสอบเครื่องมือกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย (Try out)
๗. ดำเนินการส่งข้อมูลให้กลุ่มตัวอย่าง และเก็บรวบรวมข้อมูล
๘. วิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลข้อมูล
๙. สรุปและรายงานผลการศึกษาวิจัย

๓.๒ ประชากรกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรกลุ่มตัวอย่างในการทำวิจัยเรื่อง “แนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา” ผู้วิจัยต้องการเก็บข้อมูลจากพระภิกษุสงฆ์ดังนี้

๓.๒.๑ ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยกำหนดจากพระสงฆ์ในอำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำนวน ๒๕๗ รูป^๑

๓.๒.๒ กลุ่มตัวอย่าง

ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยได้ทำการสุ่มจากพระสงฆ์ใน อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จากประชากรทั้งหมด จำนวน ๒๕๗ รูป ที่ได้จากสูตรของ Taro Yamane^๒ ซึ่งใช้ระดับความคลาดเคลื่อนที่ ๐.๐๕ ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

โดย N = จำนวนประชากรทั้งหมด
 e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้
 n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
 ประชากรทั้งหมด ๒๕๗ รูป เมื่อแทนค่าในสูตรจะได้ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{แทนค่าในสูตร } n &= \frac{257}{1 + 257(0.05)^2} \\ &= \frac{257}{1 + 257(0.0025)} \\ &= \frac{257}{1.64} \\ &= 156 \end{aligned}$$

ดังนั้น จึงได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๑๕๖ รูป

จากจำนวนกลุ่มตัวอย่างข้างต้นผู้วิจัยจึงนำมาคำนวณตามสัดส่วนที่เหมาะสม โดยการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ดังนี้

^๑ สำนักงานเจ้าคณะอำเภอนนไทย, เอกสารประกอบการประชุมพระสังฆาธิการ, (ครั้งที่ ๑, วันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๑), (อัตสำเนา).

^๒ ธานินทร์ ศิลป์จารุ, การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (กรุงเทพมหานคร: ปิสนิเนซาร์แอนด์ตี, ๒๕๕๑), หน้า ๔๕.

$$n = \frac{nN}{N^1}$$

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด
 N = จำนวนประชากรในแต่ละกลุ่ม
 N° = จำนวนประชากรทั้งหมด

นำสูตรดังกล่าวมาแทนค่า เช่น ตำบลโนนไทย เขต๑ มีพระภิกษุสงฆ์ จำนวน ๔๔ รูป นำมาแทนค่าเพื่อสุ่มหากลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ ดังนี้

$$n = \frac{nN}{N^1}$$

n = ๔๔ รูป
 N = ๑๕๖ รูป
 N° = ๒๕๗ รูป
 แทนค่า = $\frac{๔๔ \times ๑๕๖}{๒๕๗}$
 = ๒๗ รูป

ดังนั้นการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ ตำบลโนนไทย ได้เท่ากับ ๒๗ รูป

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ประสานงานกับเจ้าคณะตำบลในเขตอำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากพระสงฆ์ในพื้นที่ เมื่อดำเนินการเก็บข้อมูลแล้ว ผู้ศึกษาจึงนำมาตรวจสอบความเรียบร้อย เพื่อดำเนินการวิเคราะห์ต่อไปแสดงในตารางที่ ๓.๑

ตารางที่ ๓.๑ แสดงจำนวนพระภิกษุสงฆ์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ที่	ตำบลใน อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา	ประชากร พระภิกษุสงฆ์ (รูป)	พระภิกษุสงฆ์ที่ เป็นกลุ่มตัวอย่าง (รูป)
๑.	ตำบลโนนไทย เขต ๑	๔๔	๒๗
๒.	ตำบลโนนไทย เขต ๒	๓๐	๑๘
๓.	ตำบลด่านจาก	๑๕	๙
๔.	ตำบลกำแพง เขต ๑	๙	๕
๕.	ตำบลกำแพง เขต ๒	๗	๔
๖.	ตำบลสำโรง เขต ๑	๙	๕
๗.	ตำบลสำโรง เขต ๒	๑๓	๘
๘.	ตำบลค้ำพูล	๑๘	๑๑

ตารางที่ ๓.๑ แสดงจำนวนพระภิกษุสงฆ์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง (ต่อ)

ที่	ตำบลใน อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา	ประชากร พระภิกษุสงฆ์ (รูป)	พระภิกษุสงฆ์ที่ เป็นกลุ่มตัวอย่าง (รูป)
๙.	ตำบลบ้านวัง	๒๖	๑๖
๑๐.	ตำบลบึงลั้งก์ เขต ๑	๑๒	๗
๑๑.	ตำบลบึงลั้งก์ เขต ๑	๑๕	๙
๑๒.	ตำบลสายออ	๓๐	๑๘
๑๓.	ตำบลถนนโพธิ์	๑๖	๑๐
๑๔.	ตำบลมะค่า	๑๓	๘
	รวม	๒๕๗	๑๕๖

๓.๒.๓ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยกำหนดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ซึ่งมีคุณสมบัติสอดคล้องกับประเด็นสาระสำคัญของการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย เจ้าคณะผู้ปกครองสงฆ์ในอำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำนวน ๘ รูป/คน ดังนี้

๑.	พระครูโอภาสกิจจานุกูล	เจ้าคณะตำบลโนนไทย
๒.	พระครูบุญเขตสิริคุณ	เจ้าคณะตำบลกำปัง
๓.	พระครูโกสุมวโรปการ	รองเจ้าคณะตำบลสายออ
๔.	พระมหาประพันธ์ อภาธรโร	เจ้าอาวาสวัดโนนพัฒนา
๕.	นายบัญญัติชายุทธ นาคมุจลินท์	ผอ.สำนักพระพุทธฯ จังหวัดนครราชสีมา
๖.	นางจารุวรรณ ขำดี	นักวิชาการวัฒนธรรมจังหวัดนครราชสีมา
๗.	นายพรไชย วัชรวิศิษฐ์	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านวังสายอนุกูล
๘.	นายพรหมเมฆ คลังชำนาญ	ผู้ใหญ่บ้านวัง หมู่ ๓

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับแนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา โดยมีขั้นตอนลักษณะ และการตรวจสอบเครื่องมือ ดังนี้

ก. เครื่องมือเชิงปริมาณ

๑) ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือแบบสอบถาม

๑) ศึกษาหลักการและทฤษฎี ศึกษาเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จากเอกสารและผลงานการวิจัยที่เคยมีผู้ดำเนินการวิจัยเอาไว้

- ๒) กำหนดกรอบแนวคิด ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย
- ๓) กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัยโดยขอคำปรึกษาจากอาจารย์ ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
- ๔) สร้างเครื่องมือ
- ๕) นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข
- ๖) นำเครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างประชากรที่จะดำเนินการวิจัยเพื่อหาสัมประสิทธิ์ความเที่ยงตรงของเครื่องมือ
- ๗) ปรับปรุงแก้ไข
- ๘) จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

๒) ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบของ แนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา เพื่อใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ พรรษา การศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ ประสบการณ์ด้านสื่อออนไลน์ ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ทั้ง ๔ ด้าน ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น ดังนี้

๑. ด้านผู้ส่งสาร มีคำถามทั้งหมด ๕ ข้อ
๒. ด้านสาร มีคำถามทั้งหมด ๕ ข้อ
๓. ด้านช่องทางการสื่อสาร มีคำถามทั้งหมด ๕ ข้อ
๔. ด้านผู้รับสาร มีคำถามทั้งหมด ๕ ข้อ

ในแต่ละข้อเป็นชนิดมาตรวัดแบบรวมคะแนน (Summated Rating Scale) ของเรนลิสลิเคิร์ท หรือเรียกว่า มาตรวัดแบบลิเคิร์ท (Likerttype)^๓ แบ่งออกเป็น ๕ ระดับ คือ มากที่สุด มากปานกลาง น้อย น้อยที่สุด และกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนแต่ละข้อ ดังนี้

๕	ให้คะแนนเท่ากับ	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด
๔	ให้คะแนนเท่ากับ	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
๓	ให้คะแนนเท่ากับ	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

^๓ สุจิตรา บุญรัตพันธุ์, ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับประศาสนศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สมาธรรม, ๒๕๔๖), หน้า ๑๒๐.

๒ ให้คะแนนเท่ากับ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

๑ ให้คะแนนเท่ากับ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การแบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ยซึ่งใช้เป็นเกณฑ์มาตรฐาน เพื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับค่าคะแนนที่คำนวณได้ตามขั้นตอนที่ระบุไว้โดยเกณฑ์^๔ ดังนี้

ค่าคะแนนเฉลี่ย ความหมายค่าคะแนนเฉลี่ย

๔.๕๐ – ๕.๐๐ หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

๓.๕๐ – ๔.๔๙ หมายถึง มีความคิดเห็นแนวทางอยู่ในระดับมาก

๒.๕๐ – ๓.๔๙ หมายถึง มีความคิดเห็นแนวทางอยู่ในระดับปานกลาง

๑.๕๐ – ๒.๔๙ หมายถึง มีความคิดเห็นแนวทางอยู่ในระดับน้อย

๑.๐๐ – ๑.๔๙ หมายถึง มีความคิดเห็นแนวทางอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ ๓ เป็นคำถามปลายเปิด (Open - ended) ผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอปัญหาและเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ในด้านผู้ส่งสาร ด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านช่องทางการสื่อสาร ด้านผู้รับสาร เกี่ยวกับ “แนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา”

๓) การตรวจหาคุณภาพของเครื่องมือ

ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

๑) นำแบบสอบถามเกี่ยวกับ แนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ดังกล่าวข้างต้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ แนะนำเพิ่มเติม ปรับปรุงแก้ไขสำนวนภาษา และตัดข้อความที่สื่อความหมายไม่ชัดเจนหรือไม่จำเป็นออกไป เพื่อให้ได้ข้อความที่สื่อความหมายชัดเจน เข้าใจง่ายตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

๒) นำแบบสอบถามที่อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ได้ตรวจสอบมาปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

๓) นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน ๕ รูปหรือคน พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ คือ วุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก หรือมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ทางด้านพระพุทธศาสนาและทางด้านเครื่องมือวิจัยเป็นอย่างดี ผู้วิจัยจึงได้พิจารณาผู้เชี่ยวชาญที่มีเกณฑ์ดังกล่าวจำนวน ๕ รูปหรือคน เพื่อเป็นการตรวจสอบเนื้อหาความชัดเจนของแบบสอบถาม และให้ข้อเสนอแนะเพื่อทำการแก้ไขให้ดีขึ้น

๔) ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้ตรงตามคำแนะนำของอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญ

^๔ ชูศรี วงศ์รัตน์, เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร: เทพเนรมิต, ๒๕๔๑), หน้า ๕๑.

๕) นำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบแก้ไขความถูกต้องจากผู้เชี่ยวชาญ แล้วจึงนำมาคำนวณหาค่าของความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC.) ของแบบสอบถามความรู้ ความเข้าใจ

ค่าความสอดคล้องแบบ IOC. ของแบบสอบถามเรื่อง “แนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา” ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าความสอดคล้องแบบ IOC. ที่มีค่าตั้งแต่ ๐.๘ - ๑ ขึ้นไป จึงบ่งชี้ให้เห็นว่าคำถามแต่ละข้อมีความตรงเชิงเนื้อหา สามารถนำแบบทดสอบนี้ไปหาค่าความเชื่อมั่น

๖) รายชื่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม

๑. พระอุดมสิทธินายก, ผศ.,ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๒. พระสุธีวีรบัณฑิต, ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๓. พระปลัดระพีณ พุทธิสารโ, ผศ.,ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๔. พระมหาสุนันท์ สุนนโท, ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๕. ผศ.ดร.ยุทธนา ปราณีต	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๗) การหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability)

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแก้ไข และเสนอแนะมาปรับแก้ไข แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์เพื่อตรวจสอบอีกครั้ง แล้วนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๐ รูปหรือคน ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แจกแบบสอบถามเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามกับ พระสงฆ์ แล้วนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ แอลฟาของ “ครอนบาค”^๕ (Cronbach's Alpha Coefficient) ดังนี้คือ ๐.๘๕๑

^๕ พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ, ผศ.ดร., ระเบียบวิธีวิจัยทางการจัดการเชิงพุทธ, (พระนครศรีอยุธยา: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑), หน้า ๒๒๔-๒๒๖.

ข. เชิงคุณภาพ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์ เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสัมภาษณ์ที่ใช้เป็นแบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

๑. แนวทางในการส่งเสริมแนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ด้านผู้ส่งสาร

๒. แนวทางในการส่งเสริมแนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ด้านข้อมูลข่าวสาร

๓. แนวทางในการส่งเสริมแนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ด้านช่องทางการสื่อสาร

๔. แนวทางในการส่งเสริมแนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ด้านผู้รับสาร

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ก. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

๑) ผู้วิจัยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ บทความ งานวิจัย และเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับ แนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา

๒) ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม และขอหนังสืออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขอความร่วมมือไปยังเจ้าคณะอำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ที่เป็นประชากร/กลุ่มตัวอย่าง จากนั้นดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

๓) ผู้วิจัยกำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยทำการแจกแบบสอบถามผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปแจก และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเองพร้อมผู้ช่วยการวิจัย ระหว่างวันที่ ๑ - ๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๑ รวมใช้ระยะเวลา ๔ สัปดาห์ ซึ่งจำนวนแบบสอบถามที่สามารถเก็บคืนได้ มีจำนวน ๑๕๖ ชุด คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐

๔) นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ต่อไป

ข. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้

๑) ขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์

๒) ทำการนัดวัน เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เพื่อสัมภาษณ์ตามที่กำหนดไว้

๓) ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลาและสถานที่ที่กำหนดไว้ จนครบทุกประเด็น โดยขออนุญาตใช้วิธีการจดบันทึกและการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์

๔) นำข้อมูลดิบที่ได้มารวบรวมเพื่อวิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสมและนำเสนอต่อไป

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

ก. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

๑. นำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ความถูกต้องในการตอบแบบสอบถามแล้วนำมาคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการบันทึกคะแนนแต่ละข้อของแต่ละคนลงในแบบลงรหัส (Coding Form)

๒. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์

๓. การวิเคราะห์ข้อมูล

๑) ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย อายุ พรรษา การศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ ประสบการณ์ด้านสื่อออนไลน์ วิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

๒) ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อ แนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของคะแนนจากการตอบแบบสอบถาม ของพระสงฆ์ในอำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา

๓) การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยยึดเกณฑ์ดังนี้^๖

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๔.๕๐-๕.๐๐ กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ มากที่สุด

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๓.๕๐-๔.๔๙ กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ มาก

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๒.๕๐-๓.๔๙ กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ ปานกลาง

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๑.๕๐-๒.๔๙ กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ น้อย

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๑.๐๐-๑.๔๙ กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ น้อยที่สุด

๔) การทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อ แนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลสถิติที่ใช้คือการทดสอบค่าที (t-test) ในกรณีตัวแปรต้นสองกลุ่มและการทดสอบค่าเอฟ (F-test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไปเมื่อพบว่า มีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างเป็นสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD.) โดยการกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๕) ข้อคำถามปลายเปิดที่แสดงปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางเกี่ยวกับ ความพึงพอใจของพระสงฆ์ที่มีต่อ แนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของ

^๖ ประกอบ กรรณสูตร, สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: ด่านสุทธาการพิมพ์, ๒๕๔๒), หน้า ๑๐๘.

พระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยจะทำการจัดกลุ่มตามประเด็นที่กำหนดไว้ในแบบสอบถามปลายเปิดจากนั้นจะทำการวิเคราะห์ โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency)

ข. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์โดยวิธีการดังนี้

- ๑) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ
- ๒) นำข้อความจากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็นและเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย
- ๓) วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context)
- ๔) สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา” นั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่าง งานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ด้วยการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) กับประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๑๕๖ รูป เพื่อหาระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมาว่าอยู่ในระดับใด และงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งเป็นพระสังฆาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๘ รูปหรือคน เพื่อเสนอแนะ แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยมีดังนี้

๔.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

๔.๒ ระดับความคิดเห็นของ แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา

๔.๓ ผลการเปรียบเทียบแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๔.๔ ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา

๔.๕ แนวทางในแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา (ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก)

๔.๖ องค์กรความรู้ที่ได้จากการวิจัย

๔.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย อายุ พรรษา ตำแหน่งในคณะสงฆ์ วุฒิการศึกษานักธรรม วุฒิการศึกษาเปรียญธรรม วุฒิการศึกษาสามัญ การใช้ งานอินเทอร์เน็ตต่อวัน การใช้สื่อมีเดียในการติดต่อสื่อสาร มีรายละเอียดดังในตารางที่ ๔.๑

ตารางที่ ๔.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม		จำนวน	ร้อยละ
อายุ	๒๐ - ๓๐ ปี	๔๒	๒๖.๙๒
	๓๑ - ๔๐ ปี	๔๙	๓๑.๔๑
	๔๑ - ๕๐ ปี	๔๑	๒๖.๒๘
	๕๑ - ๖๐ ปี	๑๗	๑๐.๙๐
	๖๑ ปีขึ้นไป	๗	๔.๔๙
รวม		๑๕๖	๑๐๐.๐๐
พรรษา	ต่ำกว่า ๕ พรรษา	๔๖	๒๙.๔๙
	๕ - ๑๐ พรรษา	๖๔	๔๑.๐๓
	๑๑ - ๒๐ พรรษา	๒๙	๑๘.๕๙
	๒๑ พรรษาขึ้นไป	๑๗	๑๐.๙๐
รวม		๑๕๖	๑๐๐.๐๐
สถานะ	พระสังฆาธิการ	๔๘	๓๐.๗๗
	พระลูกวัด	๑๐๘	๖๙.๒๓
	รวม	๑๕๖	๑๐๐.๐๐
วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกธรรม)	นักธรรมชั้นตรี	๓๓	๒๑.๑๕
	นักธรรมชั้นโท	๒๔	๑๕.๓๘
	นักธรรมชั้นเอก	๙๕	๖๐.๙๐
	ไม่มีวุฒิปริยัติธรรม	๔	๒.๕๖
	รวม	๑๕๖	๑๐๐.๐๐
วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกบาลี)	ประโยค ๑ - ๒	๒๓	๑๔.๗๔
	ป.ธ.๓ - ป.ธ.๖	๒๒	๑๔.๑๐
	ไม่มีวุฒิปเรียญธรรม	๑๑๑	๗๑.๑๕
	รวม	๑๕๖	๑๐๐.๐๐

ตารางที่ ๔.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
วุฒิการศึกษาสามัญ		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	๗๘	๕๐.๐๐
ปริญญาตรี	๗๖	๔๘.๗๒
สูงกว่าปริญญาตรี	๒	๑.๒๘
รวม	๑๕๖	๑๐๐.๐๐
การใช้อินเทอร์เน็ตต่อวัน		
๑ ชม หรือน้อยกว่า	๓๑	๑๙.๘๗
๒ ชม. - ๕ ชม.	๕๒	๓๓.๓๓
๖ ชม. ขึ้นไป	๗๓	๔๖.๗๙
รวม	๑๕๖	๑๐๐.๐๐
ประสบการณ์ด้านสื่อออนไลน์		
ยูทูป	๑๑	๗.๐๕
เฟสบุ๊ก	๕๙	๓๗.๘๒
อินสตาแกรม	๑	๐.๖๔
ใช้ทั้งสามข้อ	๘๕	๕๔.๔๙
รวม	๑๕๖	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีรายละเอียดดังนี้

อายุ พบว่า พระสงฆ์ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ ระหว่าง ๓๑-๔๐ ปี มีจำนวน ๔๙ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๔๑ รองลงมา มีอายุ ๒๐-๓๐ ปี มีจำนวน ๔๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๙๒ ถัดมา มีอายุ ๔๑-๕๐ ปี มีจำนวน ๔๑ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๒๘ ถัดมา มีอายุ ๕๑-๖๐ ปี มีจำนวน ๑๗ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๙๐ และสุดท้าย มีอายุ ๖๑ ปีขึ้นไป มีเพียง ๗ รูป คิดเป็นร้อยละ ๔.๔๙ ตามลำดับ

พรรษา พบว่า พระสงฆ์ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีพรรษาระหว่าง ๕-๑๐ พรรษา มีจำนวน ๖๔ รูป คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๐๓ รองลงมา มีพรรษาน้อยกว่า ๕ พรรษา มีจำนวน ๔๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๔๙ ถัดมา มีพรรษาระหว่าง ๑๑-๒๐ พรรษา มีจำนวน ๒๙ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๕๙ และท้ายสุด มีพรรษาตั้งแต่ ๒๑ พรรษาขึ้นไป มีจำนวน ๑๗ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๙๐ ตามลำดับ

สถานะ พบว่า พระสงฆ์ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสถานะเป็นพระลูกวัด มีจำนวน ๑๐๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๖๙.๒๓ และสุดท้าย มีสถานะเป็นพระสังฆาธิการ มีจำนวน ๔๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๗๗ ตามลำดับ

วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกธรรม) พบว่า พระสงฆ์ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีวุฒินักธรรมเอก มีจำนวน ๙๕ รูป คิดเป็นร้อยละ ๖๐.๙๐ รองลงมา มีวุฒินักธรรมตรี มีจำนวน ๓๓ รูป

คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๑๕ ถัดมามีวุฒินักธรรมโท มีจำนวน ๒๔ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๓๘ และสุดท้ายไม่มีวุฒิปริญญาตรี มีจำนวน ๔ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒.๕๖ ตามลำดับ

วุฒิการศึกษาปริญญาตรี (แผนกบาลี) พบว่า พระสงฆ์ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่มีวุฒิปริญญาตรี มีจำนวน ๑๑๑ รูป คิดเป็นร้อยละ ๗๑.๑๕ รองลงมามีวุฒิปริญญาตรี ประโยค ๑-๒ มีจำนวน ๒๓ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๗๔ และสุดท้ายมีวุฒิปริญญาตรีประโยค ๓-๖ มีจำนวน ๒๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๑๐ ตามลำดับ

วุฒิการศึกษาสามัญ พบว่า พระสงฆ์ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี มีจำนวน ๗๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๐๐ รองลงมามีวุฒิปริญญาตรี มีจำนวน ๗๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๔๘.๗๒ และสุดท้ายมีวุฒิสองภาษาปริญญาตรี มีจำนวน ๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑.๒๘ ตามลำดับ

การใช้อินเทอร์เน็ตต่อวัน พบว่า พระสงฆ์ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้อินเทอร์เน็ต ๖ ชั่วโมงขึ้นไป จำนวน ๗๓ รูป คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๗๙ รองลงมาใช้อินเทอร์เน็ต ๒ - ๕ ชั่วโมงต่อวัน มีจำนวน ๕๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๓๓ และสุดท้ายใช้อินเทอร์เน็ต ๑ ชั่วโมงหรือน้อยกว่า ต่อวัน มีจำนวน ๓๑ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๘๗ ตามลำดับ

ประสบการณ์ด้านสื่อออนไลน์ พบว่า พระสงฆ์ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้ ยูทูบ เฟสบุ๊ก อินสตาแกรม ทั้งสามสื่อ มีจำนวน ๘๕ รูป คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๔๙ รองลงมาใช้สื่อ เฟสบุ๊ก มีจำนวน ๕๙ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๘๒ รองลงมาใช้สื่อ ยูทูบ มีจำนวน ๑๑ รูป คิดเป็นร้อยละ ๗.๐๕ และน้อยที่สุดใช้สื่อ อินสตาแกรม มีจำนวน ๑ รูป คิดเป็นร้อยละ ๐.๖๔ ตามลำดับ

๔.๒ ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา

การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมใน ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านผู้ส่งสาร ๒) ด้านสาร ๓) ด้านช่องทางการสื่อสาร และ ๔) ด้านผู้รับสาร ดังรายละเอียดที่แสดงตัวอย่างค่าเฉลี่ย (Mean = \bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation = S.D.) รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๒ - ๔.๕ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๒ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม

แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑) ด้านผู้ส่งสาร	๓.๗๔	๐.๖๘๓	มาก
๒) ด้านสาร	๓.๗๙	๐.๖๙๖	มาก
๓) ด้านช่องทางการสื่อสาร	๓.๖๑	๐.๖๒๖	มาก
๔) ด้านผู้รับสาร	๓.๘๗	๐.๖๖๐	มาก
ภาพรวม	๓.๗๕	๐.๖๐๔	มาก

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๗๕$, S.D.=๐.๖๐๔) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

๑. ด้านผู้รับสาร ($\bar{X}=๓.๘๘$, S.D.=๐.๖๙๖)
๒. ด้านสาร ($\bar{X}=๓.๘๐$, S.D.=๐.๗๐๓)
๓. ด้านผู้ส่งสาร ($\bar{X}=๓.๗๕$, S.D.=๐.๖๙๖)
๔. ด้านช่องทางการสื่อสาร ($\bar{X}=๓.๖๑$, S.D.=๐.๖๓๑)

ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๓ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ด้านผู้ส่งสาร

(n=๑๕๖)

ด้านผู้ส่งสาร (Source)	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑.๑ ท่านมีทักษะในการแสดงธรรมตามภูมิความรู้	๓.๖๗	๐.๘๓๐	มาก
๑.๒ ท่านมีทัศนคติที่ดีต่อผู้รับฟังหลักธรรมอย่างมีสติ	๓.๗๖	๐.๗๒๘	มาก
๑.๓ ท่านมีความรู้สภาพสังคม ชุมชนในพื้นที่อย่างดี	๓.๗๔	๐.๗๗๑	มาก
๑.๔ ท่านมีความเข้าใจถึงระบบสังคมที่ตนรับนิมนต์ไปแสดงธรรม	๓.๗๕	๐.๘๔๐	มาก
๑.๕ ท่านมีบทบาทเผยแพร่ที่มีแนวทางการใช้สื่อ ในยุคโลกาภิวัตน์	๓.๗๖	๐.๗๙๖	มาก
รวมค่าเฉลี่ยทั้งหมด	๓.๗๔	๐.๖๘๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า พระสงฆ์ที่มีความคิดเห็นต่อ แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ด้านผู้ส่งสาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.74, S.D.=0.683$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ซึ่งเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

- ๑) ท่านมีทัศนคติที่ดีต่อผู้รับฟังหลักธรรมอย่างมีสติ ($\bar{X}=3.76, S.D.=0.741$)
- ๒) ท่านมีบทบาทเผยแพร่ที่มีแนวทางการใช้สื่อ ในยุคโลกาภิวัตน์ ($\bar{X}=3.76, S.D.=0.796$)
- ๓) ท่านมีความเข้าใจถึงระบบสังคมที่ตนรับนิมนต์ไปแสดงธรรม ($\bar{X}=3.75, S.D.=0.840$)
- ๔) ท่านมีความรู้สภาพสังคม ชุมชนในพื้นที่อย่างดี ($\bar{X}=3.74, S.D.=0.771$)
- ๕) ท่านมีทักษะในการแสดงธรรมตามภูมิความรู้ ($\bar{X}=3.67, S.D.=0.835$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๔ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธรูปของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ด้านสาร

(n=๑๕๖)

ด้านสาร (Message)	ระดับความเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๒.๑ ท่านมีการจัดหลักธรรม จูงใจให้ผู้พบเห็น อยากรับเอาไปปฏิบัติ	๓.๗๙	๐.๗๙๓	มาก
๒.๒ ท่านมีการจัดบรรยายให้ผู้พบเห็นเข้าใจในหลักพุทธธรรม	๓.๘๑	๐.๗๘๘	มาก
๒.๓ ท่านมีความรู้ความเข้าใจในการอธิบายหลักธรรมไปใช้ได้อย่างเหมาะสม มองเห็นความสำคัญนำไปฝึกฝนปฏิบัติ	๓.๗๔	๐.๘๔๑	มาก
๒.๔ ท่านมีวาจาสุภาพจิตในการประยุกต์ใช้หลักธรรมะ จนผู้ฟัง ยอมรับอยากลงมือทำ	๓.๘๑	๐.๘๔๓	มาก
๒.๕ ท่านมีการจัดสื่อธรรมะเข้าสู่ กลุ่มเป้าหมายโดนใจผู้พบเห็นและสามารถนำไปปฏิบัติได้	๓.๗๙	๐.๗๕๔	มาก
รวมค่าเฉลี่ยทั้งหมด	๓.๗๙	๐.๖๙๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า พระสงฆ์ที่มีความคิดเห็นต่อ แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธรูปของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ด้านสาร อยู่ในระดับมาก (\bar{X} =๓.๗๙,S.D.=๐.๖๙๖) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ซึ่งเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

- ๑) ท่านมีการจัดบรรยายให้ผู้พบเห็นเข้าใจในหลักพุทธธรรม (\bar{X} =๓.๘๑,S.D.=๐.๗๘๘)
- ๒) ท่านมีวาจาสุภาพจิตในการประยุกต์ใช้หลักธรรมะจนผู้ฟังยอมรับอยากลงมือทำ (\bar{X} = ๓.๘๑,S.D.=๐.๘๔๓)
- ๓) ท่านมีการจัดหลักธรรม จูงใจให้ผู้พบเห็น อยากรับเอาไปปฏิบัติ (\bar{X} =๓.๗๙,S.D.=๐.๗๙๓)
- ๔) ท่านมีการจัดสื่อธรรมะเข้าสู่ กลุ่มเป้าหมายโดนใจผู้พบเห็นและสามารถนำไปปฏิบัติได้ (\bar{X} =๓.๗๙,S.D.=๐.๗๕๔)
- ๕) ท่านมีความรู้ความเข้าใจในการอธิบายหลักธรรมไปใช้ได้อย่างเหมาะสม มองเห็นความสำคัญนำไปฝึกฝนปฏิบัติ” (\bar{X} =๓.๗๔,S.D.=๐.๘๔๑) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธรูปของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ด้านช่องทางการสื่อสาร

(n=๑๕๖)

ด้านช่องทางการสื่อสาร (Channel)	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๓.๑ ท่านแสดงธรรมปลุกเร้าใจในการนำเสนอผ่านสื่อออนไลน์ เช่น เฟสบุ๊ก ทวิตเตอร์ อินสตาแกรม ยูทูป เป็นต้น	๓.๘๐	๐.๗๖๖	มาก
๓.๒ ท่านมีความชำนาญในการนำเทคนิควิธีการเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อออนไลน์ เช่น เฟสบุ๊ก ทวิตเตอร์ อินสตาแกรม ยูทูป เป็นต้น	๓.๗๒	๐.๗๙๓	มาก
๓.๓ ท่านมีกลยุทธ์เผยแพร่ผ่านสื่อออนไลน์ เช่น เฟสบุ๊ก ทวิตเตอร์ อินสตาแกรม ยูทูป เป็นต้น เพื่อให้ถึงกลุ่มเป้าหมาย	๓.๐๓	๑.๑๕๘	ปานกลาง
๓.๔ ท่านมีความรู้ในการใช้เครื่องมือสื่อสารเพื่องานอินเทอร์เน็ตในการเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อออนไลน์ เช่น เฟสบุ๊ก ทวิตเตอร์ อินสตาแกรม ยูทูป เป็นต้น	๓.๗๓	๐.๗๓๐	มาก
๓.๕ ท่านมีการทำงานเป็นทีมงานในการเผยแพร่ผ่านอินเทอร์เน็ตในยุคโลกาภิวัตน์	๓.๗๖	๐.๗๖๓	มาก
ภาพรวม	๓.๖๑	๐.๖๒๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า พระสงฆ์ที่มีความคิดเห็นต่อ แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธรูปของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ด้านช่องทางการสื่อสาร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๖๑, S.D.=๐.๖๒๖$) เมื่อพิจารณารายชื่อพบว่า อยู่ในระดับมากเกือบทุกข้อ ยกเว้นข้อ ๓.๓ อยู่ในระดับปานกลาง มีรายละเอียดดังนี้ อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน ๑ ข้อ มีดังนี้

๑) ท่านมีกลยุทธ์เผยแพร่ผ่านสื่อออนไลน์ เช่น เฟสบุ๊ก ทวิตเตอร์ อินสตาแกรม ยูทูป เป็นต้น เพื่อให้ถึงกลุ่มเป้าหมาย ($\bar{X}=๓.๐๓, S.D.=๑.๑๕๘$) และอยู่ในระดับมาก จำนวน ๔ ข้อ ซึ่งเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

๒) ท่านแสดงธรรมปลุกเร้าใจในการนำเสนอผ่านสื่อออนไลน์ เช่น เฟสบุ๊ก ทวิตเตอร์ อินสตาแกรม ยูทูป เป็นต้น ($\bar{X}=๓.๘๐, S.D.=๐.๗๖๖$)

๓) ท่านมีการทำงานเป็นทีมงานในการเผยแพร่ผ่านอินเทอร์เน็ตในยุคโลกาภิวัตน์ ($\bar{X}=๓.๗๖, S.D.=๐.๗๖๓$)

๔) ท่านมีความรู้ในการใช้เครื่องมือสื่อสารเพื่องานอินเทอร์เน็ตในการเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อออนไลน์ เช่น เฟสบุ๊ก ทวิตเตอร์ อินสตาแกรม ยูทูป เป็นต้น ($\bar{X}=๓.๗๓, S.D.=๐.๗๓๐$)

๕) ท่านมีความชำนาญในการนำเทคนิควิธีการเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อออนไลน์ เช่น เฟสบุ๊ก ทวิตเตอร์ อินสตาแกรม ยูทูป เป็นต้น ($\bar{X}=3.72, S.D.=0.73$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๖ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่ พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา **ด้านผู้รับสาร**
($n=156$)

ด้านผู้รับสาร (Receiver)	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๔.๑ ท่านได้ทราบหลักการปฏิบัติงานเผยแพร่ของ พระสังฆาธิการ	๓.๘๗	๐.๗๔๒	มาก
๔.๒ ท่านได้สาระธรรมจากการแสดงพระธรรมเทศนาของ พระสงฆ์อย่างมีคุณประโยชน์ต่อสังคมและชุมชน	๓.๙๕	๐.๗๖๙	มาก
๔.๓ ท่านได้รับการสัมผัสถึงสื่อธรรมเพื่อเชื่อมโยงความรู้สึก ระหว่างบุคคลเป็น องค์ประกอบสำคัญ	๓.๘๔	๐.๗๔๙	มาก
๔.๔ ท่านได้รับรสพระธรรมที่พระสงฆ์ได้แสดง บรรยายผ่าน ระบบ เทคโนโลยี เช่น วิทยู โททส์ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น	๓.๘๑	๐.๗๖๐	มาก
๔.๕ ท่านได้รับหลักการเชิงพุทธคือ ปริยัติ ปฏิบัติ และ ปฏิเวธ ที่พระสงฆ์ ได้แสดงธรรม ผ่านเข้ามาสู่สังคม ชุมชนในยุคโลกาภิวัตน์	๓.๙๐	๐.๗๕๕	มาก
ภาพรวม	๓.๘๗	๐.๖๖๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า พระสงฆ์ที่มีความคิดเห็นต่อ แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการ เผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ด้านผู้รับสาร อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}=3.87, S.D.=0.66$) และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ซึ่งเรียงลำดับจาก มากไปหาน้อยได้ดังนี้

๑) ท่านได้สาระธรรมจากการแสดงพระธรรมเทศนาของพระสงฆ์อย่างมีคุณประโยชน์ต่อ สังคมและชุมชน ($\bar{X}=3.95, S.D.=0.769$)

๒) ท่านได้รับหลักการเชิงพุทธคือ ปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธ ที่พระสงฆ์ ได้แสดงธรรม ผ่านเข้ามาสู่สังคมชุมชนในยุคโลกาภิวัตน์ ($\bar{X}=3.90, S.D.=0.755$)

๓) ท่านได้ทราบหลักการปฏิบัติงานเผยแพร่ของพระสังฆาธิการ ($\bar{X}=3.87, S.D.=0.742$)

๔) ท่านได้รับการสัมผัสถึงสื่อธรรมเพื่อเชื่อมโยงความรู้สึกระหว่างบุคคลเป็น องค์ประกอบสำคัญ ($\bar{X}=3.84, S.D.=0.749$)

๕) ท่านได้รับรสพระธรรมที่พระสงฆ์ได้แสดง บรรยายผ่านระบบ เทคโนโลยี เช่น วิทยู โททส์ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น ($\bar{X}=3.81, S.D.=0.760$) ตามลำดับ

๔.๓ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อ แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อ แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ พรรษา ตำแหน่งในคณะสงฆ์ วุฒิการศึกษานักธรรม วุฒิการศึกษาปริญญาธรรม วุฒิการศึกษาสามัญ การใช้งานอินเทอร์เน็ตต่อวัน การใช้สื่อมีเดียในการติดต่อสื่อสาร ตามรายละเอียดดังนี้

สมมติฐานที่ ๑ พระสงฆ์ที่มีอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อ แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๗ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อ แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านอายุ

(n = ๑๕๖)

แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา		SS	DF	MS	F	Sig.
๑.ด้านผู้ส่งสาร	ระหว่างกลุ่ม	๑๑.๕๗๕	๔	๒.๘๙๔	๗.๒๐๓*	๐.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๖๐.๖๖๔	๑๕๑	๐.๔๐๒		
	รวม	๗๒.๒๓๙	๑๕๕			
๒.ด้านสาร	ระหว่างกลุ่ม	๑๘.๓๓๖	๔	๔.๕๘๔	๑๒.๒๒๐*	๐.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๕๖.๖๔๓	๑๕๑	๐.๓๗๕		
	รวม	๗๔.๙๗๙	๑๕๕			
๓.ช่องทางการสื่อสาร	ระหว่างกลุ่ม	๕.๘๓๖	๔	๑.๔๕๙	๔.๐๑๕*	๐.๐๑
	ภายในกลุ่ม	๕๔.๘๗๔	๑๕๑	๐.๓๖๓		
	รวม	๖๐.๗๑๑	๑๕๕			
๔.ด้านผู้รับสาร	ระหว่างกลุ่ม	๑๓.๕๖๓	๔	๓.๓๙๑	๙.๔๘๖*	๐.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๕๓.๙๗๕	๑๕๑	๐.๓๕๗		
	รวม	๖๗.๕๓๗	๑๕๕			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	๑๑.๗๑๖	๔	๒.๙๒๙	๙.๘๕๘*	๐.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๕๔.๘๖๑	๑๕๑	๐.๒๙๗		
	รวม	๕๖.๕๗๗	๑๕๕			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๗ ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุกับแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมพบว่า พระสงฆ์ที่มีอายุต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าพระสงฆ์ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ด้านผู้ส่งสาร ด้านสาร ด้านช่องทางการสื่อสาร ด้านผู้รับสาร แตกต่างกัน ดังนั้นจึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD.) รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๘ - ๔.๑๒ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๘ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของอายุต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอายุ โดยภาพรวม

(n = ๑๕๖)

อายุ	\bar{X}	อายุ				
		๒๐-๓๐ปี	๓๑-๔๐ปี	๔๑-๕๐ปี	๕๑-๖๐ปี	๖๐ปีขึ้นไป
		๔๒ รูป	๔๙ รูป	๔๑ รูป	๑๗ รูป	๗ รูป
		๓.๓๖	๓.๘๕	๓.๘๐	๔.๐๔	๔.๔๒
๒๐ - ๓๐ ปี	๓.๓๖	-	-๐.๔๙*	-๐.๔๔*	-๐.๖๘*	-๑.๐๖*
๓๑ - ๔๐ ปี	๓.๘๕	-	-	๐.๐๕	-๐.๑๙	-๐.๕๗*
๔๑ - ๕๐ ปี	๓.๘๐	-	-	-	-๐.๒๔	-๐.๖๒*
๕๑ - ๖๐ ปี	๔.๐๔	-	-	-	-	-๐.๓๘
๖๐ ปีขึ้นไป	๔.๔๒	-	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๘ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ที่มีต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอายุ โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกัน ๖ คู่ดังนี้

คู่ที่ ๑ พระสงฆ์ที่มีอายุ ๒๐-๓๐ ปีมีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ ๓๑-๔๐ ปี (\bar{X} = -๐.๔๙)

คู่ที่ ๒ พระสงฆ์ที่มีอายุ ๒๐-๓๐ ปีมีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ ๔๑-๕๐ ปี (\bar{X} = -๐.๔๔)

คู่ที่ ๓ พระสงฆ์ที่มีอายุ ๒๐-๓๐ ปีมีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ ๕๑-๖๐ ปี (\bar{X} = -๐.๖๘)

คู่ที่ ๔ พระสงฆ์ที่มีอายุ ๒๐-๓๐ ปีมีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ ๖๐ ปี ขึ้นไป (\bar{X} = -๑.๐๖)

คู่ที่ ๕ พระสงฆ์ที่มีอายุ ๓๑-๔๐ ปีมีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ ๖๐ ปี ขึ้นไป (\bar{X} = -๐.๕๗)

คู่ที่ ๖ พระสงฆ์ที่มีอายุ ๔๑-๕๐ ปีมีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ ๖๐ ปี ขึ้นไป (\bar{X} = -๐.๖๒)

ตารางที่ ๔.๙ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของอายุต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอายุ ด้านผู้ส่งสาร

(n = ๑๕๖)

อายุ	\bar{X}	อายุ				
		๒๐-๓๐ปี	๓๑-๔๐ปี	๔๑-๕๐ปี	๕๑-๖๐ปี	๖๐ปีขึ้นไป
		๔๒ รูป	๔๙ รูป	๔๑ รูป	๑๗ รูป	๗ รูป
		๓.๓๒	๓.๘๖	๓.๘๐	๔.๐๐	๔.๓๑
๒๐ - ๓๐ ปี	๓.๓๒	-	-๐.๕๔*	-๐.๔๘*	-๐.๖๘*	-๐.๙๙*
๓๑ - ๔๐ ปี	๓.๘๖	-	-	๐.๐๖	-๐.๑๔	-๐.๔๕
๔๑ - ๕๐ ปี	๓.๘๐	-	-	-	-๐.๒๐	-๐.๕๑
๕๑ - ๖๐ ปี	๔.๐๐	-	-	-	-	-๐.๓๑
๖๐ ปีขึ้นไป	๔.๓๑	-	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๙ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ที่มีต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอายุ ด้านผู้ส่งสาร พบว่า แตกต่างกัน ๔ คู่ ดังนี้

คู่ที่ ๑ พระสงฆ์ที่มีอายุ ๒๐-๓๐ ปีมีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ ๓๑-๔๐ ปี (\bar{X} = -๐.๕๔)

คู่ที่ ๒ พระสงฆ์ที่มีอายุ ๒๐-๓๐ ปีมีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ ๔๑-๕๐ ปี (\bar{X} = -๐.๔๘)

คู่ที่ ๓ พระสงฆ์ที่มีอายุ ๒๐-๓๐ ปีมีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ ๕๑-๖๐ ปี (\bar{X} = -๐.๖๘)

คู่ที่ ๔ พระสงฆ์ที่มีอายุ ๒๐-๓๐ ปีมีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ ๖๐ ปี ขึ้นไป (\bar{X} = -๐.๙๙)

ตารางที่ ๔.๑๐ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของอายุต่อ
แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนทบุรี
จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอายุ ด้านสาร

(n = ๑๕๖)

อายุ	\bar{X}	อายุ				
		๒๐-๓๐ปี	๓๑-๔๐ปี	๔๑-๕๐ปี	๕๑-๖๐ปี	๖๐ปีขึ้นไป
		๔๒ รูป	๔๙ รูป	๔๑ รูป	๑๗ รูป	๗ รูป
		๓.๒๙	๓.๙๒	๓.๘๖	๔.๒๐	๔.๖๖
๒๐ - ๓๐ ปี	๓.๒๙	-	-๐.๕๙*	-๐.๕๖*	-๐.๘๕*	-๑.๓๖*
๓๑ - ๔๐ ปี	๓.๙๒	-	-	๐.๐๓	-๐.๒๖	-๐.๗๖*
๔๑ - ๕๐ ปี	๓.๘๖	-	-	-	-๐.๓๐	-๐.๗๙*
๕๑ - ๖๐ ปี	๔.๒๐	-	-	-	-	-๐.๕๐
๖๐ ปีขึ้นไป	๔.๖๖	-	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๐ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ที่มีต่อแนวทางการใช้สื่อ
ออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนทบุรี จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตาม
อายุ ด้านสาร เป็นรายคู่ พบว่า แตกต่างกัน ๖ คู่ ดังนี้

คู่ที่ ๑ พระสงฆ์ที่มีอายุ ๒๐-๓๐ ปี มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่
พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนทบุรี จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ ๓๑-
๔๐ ปี (\bar{X} = -๐.๕๙)

คู่ที่ ๒ พระสงฆ์ที่มีอายุ ๒๐-๓๐ ปี มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่
พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนทบุรี จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ ๔๑-
๕๐ ปี (\bar{X} = -๐.๕๖)

คู่ที่ ๓ พระสงฆ์ที่มีอายุ ๒๐-๓๐ ปี มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่
พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนทบุรี จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ ๕๑-
๖๐ ปี (\bar{X} = -๐.๘๕)

คู่ที่ ๔ พระสงฆ์ที่มีอายุ ๒๐-๓๐ ปี มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่
พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนทบุรี จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ ๖๐ ปี
ขึ้นไป (\bar{X} = -๑.๓๖)

คู่ที่ ๕ พระสงฆ์ที่มีอายุ ๓๑-๔๐ ปี มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่
พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนทบุรี จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ ๖๐ ปี
ขึ้นไป (\bar{X} = -๐.๗๖)

คู่ที่ ๖ พระสงฆ์ที่มีอายุ ๔๑-๕๐ ปี มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่
พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนทบุรี จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ ๖๐ ปี
ขึ้นไป (\bar{X} = -๐.๗๙)

ตารางที่ ๔.๑๑ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของอายุต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอายุ ด้านช่องทางการสื่อสาร

(n = ๑๕๖)

อายุ	\bar{X}	อายุ				
		๒๐-๓๐ปี	๓๑-๔๐ปี	๔๑-๕๐ปี	๕๑-๖๐ปี	๖๐ปีขึ้นไป
		๔๒ รูป	๔๙ รูป	๔๑ รูป	๑๗ รูป	๗ รูป
		๓.๓๓	๓.๗๒	๓.๖๒	๓.๗๕	๔.๐๙
๒๐ - ๓๐ ปี	๓.๓๓	-	-๐.๓๙*	-๐.๒๙*	-๐.๔๒*	-๐.๗๖*
๓๑ - ๔๐ ปี	๓.๗๒	-	-	๐.๑๐	-๐.๐๓	-๐.๓๗
๔๑ - ๕๐ ปี	๓.๖๒	-	-	-	-๐.๑๐	-๐.๔๗
๕๑ - ๖๐ ปี	๓.๗๕	-	-	-	-	-๐.๓๓
๖๐ ปีขึ้นไป	๔.๐๙	-	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๑ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ที่มีต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอายุ ด้านช่องทางการสื่อสาร เป็นรายคู่ พบว่า แตกต่างกัน ๔ คู่

คู่ที่ ๑ พระสงฆ์ที่มีอายุ ๒๐-๓๐ ปี มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ ๓๑-๔๐ ปี (\bar{X} = -๐.๓๙)

คู่ที่ ๒ พระสงฆ์ที่มีอายุ ๒๐-๓๐ ปี มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ ๔๑-๕๐ ปี (\bar{X} = -๐.๒๙)

คู่ที่ ๓ พระสงฆ์ที่มีอายุ ๒๐-๓๐ ปี มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ ๕๑-๖๐ ปี (\bar{X} = -๐.๔๒)

คู่ที่ ๔ พระสงฆ์ที่มีอายุ ๒๐-๓๐ ปี มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ ๖๐ ปี ขึ้นไป (\bar{X} = -๐.๗๖)

ตารางที่ ๔.๑๒ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของอายุต่อ
แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย
จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอายุ ด้านผู้รับสาร

(n = ๑๕๖)

อายุ	\bar{X}	อายุ				
		๒๐-๓๐ปี	๓๑-๔๐ปี	๔๑-๕๐ปี	๕๑-๖๐ปี	๖๐ปีขึ้นไป
		๔๒ รูป	๔๙ รูป	๔๑ รูป	๑๗ รูป	๗ รูป
		๓.๔๘	๓.๙๓	๓.๙๒	๔.๒๗	๔.๖๓
๒๐ - ๓๐ ปี	๓.๔๘	-	-๐.๔๖*	-๐.๔๔*	-๐.๗๙*	-๑.๑๕*
๓๑ - ๔๐ ปี	๓.๙๓	-	-	๐.๐๒	-๐.๓๔*	-๐.๖๙*
๔๑ - ๕๐ ปี	๓.๙๒	-	-	-	-๐.๓๕*	-๐.๗๑*
๕๑ - ๖๐ ปี	๔.๒๗	-	-	-	-	-๐.๓๖*
๖๐ ปีขึ้นไป	๔.๖๓	-	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๒ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ที่มีต่อแนวทางการใช้สื่อ
ออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตาม
อายุ ด้านผู้รับสาร เป็นรายคู่ พบว่า แตกต่างกัน ๙ คู่ ดังนี้

คู่ที่ ๑ พระสงฆ์ที่มีอายุ ๒๐-๓๐ ปี มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่
พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ
๓๑-๔๐ ปี (\bar{X} = -๐.๔๖)

คู่ที่ ๒ พระสงฆ์ที่มีอายุ ๒๐-๓๐ ปี มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่
พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ
๔๑-๕๐ ปี (\bar{X} = -๐.๔๔)

คู่ที่ ๓ พระสงฆ์ที่มีอายุ ๒๐-๓๐ ปี มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่
พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ
๕๑-๖๐ ปี (\bar{X} = -๐.๗๙)

คู่ที่ ๔ พระสงฆ์ที่มีอายุ ๒๐-๓๐ ปี มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่
พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ
๖๐ ปี ขึ้นไป (\bar{X} = -๑.๑๕)

คู่ที่ ๕ พระสงฆ์ที่มีอายุ ๓๑-๔๐ ปี มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่
พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ
๕๑-๖๐ ปี (\bar{X} = -๐.๓๔)

คู่ที่ ๖ พระสงฆ์ที่มีอายุ ๓๑-๔๐ ปี มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่
พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ
๖๐ ปี ขึ้นไป (\bar{X} = -๐.๖๙)

- คู่มือที่ ๗ พระสงฆ์ที่มีอายุ ๔๑-๕๐ ปี มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ ๕๑-๖๐ ปี ($\bar{X} = -0.35$)
- คู่มือที่ ๘ พระสงฆ์ที่มีอายุ ๔๑-๕๐ ปี มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ ๖๐ ปี ขึ้นไป ($\bar{X} = -0.31$)
- คู่มือที่ ๙ พระสงฆ์ที่มีอายุ ๕๑-๖๐ ปี มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ ๖๐ ปี ขึ้นไป ($\bar{X} = -0.36$)

สมมติฐานที่ ๒ พระสงฆ์ที่มีพรรษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อ แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๓ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อ แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านพรรษา

(n = ๑๕๖)

แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา		SS	DF	MS	F	Sig.
๑.ด้านผู้ส่งสาร	ระหว่างกลุ่ม	๑๗.๐๖๔	๓	๕.๖๘๘	๑๕.๖๗๐*	๐.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๕๕.๑๗๕	๑๕๒	๐.๓๖๓		
	รวม	๗๒.๒๓๙	๑๕๕			
๒.ด้านสาร	ระหว่างกลุ่ม	๒๐.๘๑๘	๓	๖.๙๓๙	๑๙.๔๗๕*	๐.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๕๔.๑๖๑	๑๕๒	๐.๓๕๖		
	รวม	๗๔.๙๗๙	๑๕๕			
๓.ช่องทางการสื่อสาร	ระหว่างกลุ่ม	๘.๙๗๕	๓	๒.๙๙๒	๘.๗๙๐*	๐.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๕๑.๗๓๖	๑๕๒	๐.๓๔๐		
	รวม	๖๐.๗๑๑	๑๕๕			
๔.ด้านผู้รับสาร	ระหว่างกลุ่ม	๑๗.๐๙๒	๓	๕.๖๙๗	๑๗.๑๖๗*	๐.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๕๐.๔๔๖	๑๕๒	๐.๓๓๒		
	รวม	๖๗.๕๓๗	๑๕๕			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	๑๕.๑๔๗	๓	๕.๐๔๙	๑๘.๕๒๓*	๐.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๔๑.๔๓๑	๑๕๒	๐.๒๗๓		
	รวม	๕๖.๕๗๗	๑๕๕			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๓ ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลด้านพรรษา กับ แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมพบว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าพระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ด้านผู้ส่งสาร ด้านสาร ด้านช่องทางการสื่อสาร ด้านผู้รับสาร แตกต่างกัน ดังนั้นจึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD.) รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๑๔ - ๔.๑๘ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๑๔ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของพรรษา ต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามพรรษา โดยภาพรวม

(n = ๑๕๖)

พรรษา	\bar{X}	พรรษา			
		ต่ำกว่า ๕ พรรษา	๕ - ๑๐ พรรษา	๑๑ - ๒๐ พรรษา	๒๑ พรรษาขึ้นไป
		๔๖ รูป	๖๔ รูป	๒๙ รูป	๑๗ รูป
		๓.๓๒	๓.๘๒	๓.๙๕	๔.๓๐
ต่ำกว่า ๕ พรรษา	๓.๓๒	-	-๐.๕๐*	-๐.๖๓*	-๐.๙๘*
๕ - ๑๐ พรรษา	๓.๘๒	-	-	-๐.๑๓	-๐.๔๘*
๑๑ - ๒๐ พรรษา	๓.๙๕	-	-	-	-๐.๓๕*
๒๑ พรรษาขึ้นไป	๔.๓๐	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๔ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างที่มีต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามพรรษา โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกัน ๕ คู่ ดังนี้

คู่ที่ ๑ พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่ำกว่า ๕ พรรษา มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษา ๕ - ๑๐ พรรษา ($\bar{X} = -๐.๕๐$)

คู่ที่ ๒ พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่ำกว่า ๕ พรรษา มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษา ๑๑ - ๒๐ พรรษา ($\bar{X} = -๐.๖๓$)

คู่ที่ ๓ พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่ำกว่า ๕ พรรษา มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษา ๒๑ พรรษาขึ้นไป ($\bar{X} = -๐.๙๘$)

คู่ที่ ๔ พระสงฆ์ที่มีพรรษา ๕ - ๑๐ พรรษา มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษา ๑๑ - ๒๐ พรรษา ($\bar{X} = -๐.๑๓$)

คู่ที่ ๕ พระสงฆ์ที่มีพรรษา ๑๑ - ๒๐ พรรษา มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษา ๒๑ พรรษาขึ้นไป ($\bar{X} = -๐.๓๕$)

ตารางที่ ๔.๑๕ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของพรรษา ต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามพรรษา ด้านผู้ส่งสาร

(n = ๑๕๖)

พรรษา	\bar{X}	พรรษา			
		ต่ำกว่า ๕ พรรษา	๕ - ๑๐ พรรษา	๑๑ - ๒๐ พรรษา	๒๑ พรรษาขึ้นไป
		๔๖ รูป	๖๔ รูป	๒๙ รูป	๑๗ รูป
		๓.๒๖	๓.๘๓	๔.๐๐	๔.๒๑
ต่ำกว่า ๕ พรรษา	๓.๒๖	-	-๐.๕๗*	-๐.๗๔*	-๐.๙๕*
๕ - ๑๐ พรรษา	๓.๘๓	-	-	-๐.๑๗	-๐.๓๘*
๑๑ - ๒๐ พรรษา	๔.๐๐	-	-	-	-๐.๒๑
๒๑ พรรษาขึ้นไป	๔.๒๑	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๕ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างที่มีต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามพรรษา ด้านผู้ส่งสาร พบว่า ต่างกัน ๔ คู่ ดังนี้

คู่ที่ ๑ พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่ำกว่า ๕ พรรษา มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษา ๕ - ๑๐ พรรษา ($\bar{X} = -๐.๕๗$)

คู่ที่ ๒ พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่ำกว่า ๕ พรรษา มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษา ๑๑ - ๒๐ พรรษา ($\bar{X} = -๐.๗๔$)

คู่ที่ ๓ พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่ำกว่า ๕ พรรษา มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษา ๒๑ พรรษาขึ้นไป ($\bar{X} = -๐.๙๕$)

คู่ที่ ๔ พระสงฆ์ที่มีพรรษา ๕ - ๑๐ พรรษามีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษา ๒๑ พรรษาขึ้นไป ($\bar{X} = -๐.๓๘$)

ตารางที่ ๔.๑๖ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของพรรษา ต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามพรรษา ด้านสาร

(n = ๑๕๖)

พรรษา	\bar{X}	พรรษา			
		ต่ำกว่า ๕ พรรษา	๕ - ๑๐ พรรษา	๑๑ - ๒๐ พรรษา	๒๑ พรรษาขึ้นไป
		๔๖ รูป	๖๔ รูป	๒๙ รูป	๑๗ รูป
		๓.๒๗	๓.๘๘	๔.๐๗	๔.๓๘
ต่ำกว่า ๕ พรรษา	๓.๒๗	-	-๐.๖๑*	-๐.๘๐*	-๑.๑๑*
๕ - ๑๐ พรรษา	๓.๘๘	-	-	-๐.๑๙	-๐.๕๐*
๑๑ - ๒๐ พรรษา	๔.๐๗	-	-	-	-๐.๓๑
๒๑ พรรษาขึ้นไป	๔.๓๘	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๖ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ที่มีต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามพรรษา ด้านสาร พบว่า แตกต่างกัน ๔ คู่

คู่ที่ ๑ พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่ำกว่า ๕ พรรษา มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษา ๕ - ๑๐ พรรษา ($\bar{X} = -๐.๖๑$)

คู่ที่ ๒ พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่ำกว่า ๕ พรรษา มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษา ๑๑ - ๒๐ พรรษา ($\bar{X} = -๐.๘๐$)

คู่ที่ ๓ พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่ำกว่า ๕ พรรษา มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษา ๒๑ พรรษาขึ้นไป ($\bar{X} = -๑.๑๑$)

คู่ที่ ๔ พระสงฆ์ที่มีพรรษา ๕ - ๑๐ พรรษา มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษา ๒๑ พรรษาขึ้นไป ($\bar{X} = -๐.๕๐$)

ตารางที่ ๔.๑๗ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของพรรษา ต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามพรรษา ด้านช่องทางการสื่อสาร

(n = ๑๕๖)

พรรษา	\bar{X}	พรรษา			
		ต่ำกว่า ๕ พรรษา	๕ - ๑๐ พรรษา	๑๑ - ๒๐ พรรษา	๒๑ พรรษาขึ้นไป
		๔๖ รูป	๖๔ รูป	๒๙ รูป	๑๗ รูป
		๓.๓๑	๓.๖๙	๓.๖๐	๔.๑๒
ต่ำกว่า ๕ พรรษา	๓.๓๑	-	-๐.๓๘*	-๐.๒๙*	-๐.๘๑*
๕ - ๑๐ พรรษา	๓.๖๙	-	-	๐.๐๙	-๐.๔๓*
๑๑ - ๒๐ พรรษา	๓.๖๐	-	-	-	-๐.๕๒*
๒๑ พรรษาขึ้นไป	๔.๑๒	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๗ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ที่มีต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามพรรษา ด้านช่องทางการสื่อสาร พบว่า แตกต่างกัน ๕ คู่ ดังนี้

คู่ที่ ๑ พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่ำกว่า ๕ พรรษา มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษา ๕ - ๑๐ พรรษา (\bar{X} = -๐.๓๘)

คู่ที่ ๒ พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่ำกว่า ๕ พรรษา มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษา ๑๑ - ๒๐ พรรษา (\bar{X} = -๐.๒๙)

คู่ที่ ๓ พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่ำกว่า ๕ พรรษา มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษา ๒๑ พรรษาขึ้นไป (\bar{X} = -๐.๘๑)

คู่ที่ ๔ พระสงฆ์ที่มีพรรษา ๕ - ๑๐ พรรษา มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษา ๒๑ พรรษาขึ้นไป (\bar{X} = -๐.๔๓)

คู่ที่ ๕ พระสงฆ์ที่มีพรรษา ๑๑ - ๒๐ พรรษา มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษา ๒๑ พรรษาขึ้นไป (\bar{X} = -๐.๕๒)

ตารางที่ ๔.๑๘ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของพรรษา ต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามพรรษา ด้านผู้รับสาร

(n = ๑๕๖)

พรรษา	\bar{X}	พรรษา			
		ต่ำกว่า ๕ พรรษา	๕ - ๑๐ พรรษา	๑๑ - ๒๐ พรรษา	๒๑ พรรษาขึ้นไป
		๔๖ รูป	๖๔ รูป	๒๙ รูป	๑๗ รูป
		๓.๔๕	๓.๙๐	๔.๑๓	๔.๕๑
ต่ำกว่า ๕ พรรษา	๓.๔๕	-	-๐.๔๕*	-๐.๖๘*	-๑.๐๖*
๕ - ๑๐ พรรษา	๓.๙๐	-	-	-๐.๒๓	-๐.๖๑*
๑๑ - ๒๐ พรรษา	๔.๑๓	-	-	-	-๐.๓๘*
๒๑ พรรษาขึ้นไป	๔.๕๑	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๘ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ที่มีต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามพรรษา ด้านผู้รับสาร พบว่า แตกต่างกัน ๕ คู่ ดังนี้

คู่ที่ ๑ พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่ำกว่า ๕ พรรษา มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษา ๕ - ๑๐ พรรษา ($\bar{X} = -๐.๔๕$)

คู่ที่ ๒ พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่ำกว่า ๕ พรรษา มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษา ๑๑ - ๒๐ พรรษา ($\bar{X} = -๐.๖๘$)

คู่ที่ ๓ พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่ำกว่า ๕ พรรษา มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษา ๒๑ พรรษาขึ้นไป ($\bar{X} = -๑.๐๖$)

คู่ที่ ๔ พระสงฆ์ที่มีพรรษา ๕ - ๑๐ พรรษา มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษา ๒๑ พรรษาขึ้นไป ($\bar{X} = -๐.๖๑$)

คู่ที่ ๕ พระสงฆ์ที่มีพรรษา ๑๑ - ๒๐ พรรษา มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษา ๒๑ พรรษาขึ้นไป ($\bar{X} = -๐.๓๘$)

สมมติฐานที่ ๓ พระสงฆ์ที่มีตำแหน่งในคณะสงฆ์แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อ แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๙ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อ แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตาม ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านตำแหน่งในคณะสงฆ์

(n = ๑๕๖)

แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา	ตำแหน่งในคณะสงฆ์				t	sig
	พระสังฆาธิการ		พระลูกวัด			
	๔๘ รูป		๑๐๘ รูป			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
๑) ด้านผู้ส่งสาร	๔.๐๒	๐.๖๙๔	๓.๖๑	๐.๖๔๑	๓.๖๐๘	๐.๘๙๑
๒) ด้านสาร	๔.๑๙	๐.๖๓๕	๓.๖๑	๐.๖๔๗	๕.๒๒๐	๐.๘๙๑
๓) ด้านช่องทางการสื่อสาร	๓.๘๓	๐.๗๔๙	๓.๕๑	๐.๕๓๗	๓.๐๒๓*	๐.๐๔๖
๔) ด้านผู้รับสาร	๔.๒๔	๐.๖๕๘	๓.๗๑	๐.๕๙๖	๔.๙๑๐	๐.๘๓๕
รวม	๔.๐๗	๐.๖๑๕	๓.๖๑	๐.๕๔๕	๔.๖๗๐	๐.๙๗๑

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๙ ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลด้านตำแหน่งในคณะสงฆ์กับ แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมพบว่า พระสงฆ์ที่มีตำแหน่งในคณะสงฆ์ต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าพระสงฆ์ที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ด้านช่องทางการสื่อสาร แตกต่างกัน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๔ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีธรรม (แผนกธรรม) แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อ แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๒๐ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อ แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านวุฒิการศึกษาปริญญาตรีธรรม (แผนกธรรม)

(n = ๑๕๖)

แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา		SS	DF	MS	F	Sig.
๑.ด้านผู้ส่งสาร	ระหว่างกลุ่ม	๑๕.๗๒๔	๓	๕.๒๔๑	๑๔.๐๙๗*	๐.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๕๖.๕๑๕	๑๕๒	๐.๓๗๒		
	รวม	๗๒.๒๓๙	๑๕๕			
๒.ด้านสาร	ระหว่างกลุ่ม	๑๗.๗๖๑	๓	๕.๙๒๐	๑๕.๗๒๗*	๐.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๕๗.๒๑๙	๑๕๒	๐.๓๗๖		
	รวม	๗๔.๙๗๙	๑๕๕			
๓.ช่องทางการสื่อสาร	ระหว่างกลุ่ม	๖.๖๒๗	๓	๒.๒๐๙	๖.๒๐๘*	๐.๐๐๑
	ภายในกลุ่ม	๕๔.๐๘๔	๑๕๒	๐.๓๕๖		
	รวม	๖๐.๗๑๑	๑๕๕			
๔.ด้านผู้รับสาร	ระหว่างกลุ่ม	๑๔.๔๓๗	๓	๔.๘๑๒	๑๓.๗๗๖*	๐.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๕๓.๑๐๐	๑๕๒	๐.๓๔๙		
	รวม	๖๗.๕๓๗	๑๕๕			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	๑๒.๙๕๙	๓	๔.๓๒๐	๑๕.๐๕๓*	๐.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๔๓.๖๑๘	๑๕๒	๐.๒๘๗		
	รวม	๕๖.๕๗๗	๑๕๕			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๐ ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลด้านวุฒิการศึกษาปริญญาตรีธรรม (แผนกธรรม) กับ แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมพบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีธรรม (แผนกธรรม) ต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าพระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีธรรม (แผนกธรรม) ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ด้านผู้ส่งสาร ด้านสาร ด้านช่องทางการสื่อสาร ด้านผู้รับสาร แตกต่างกัน ดังนั้นจึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD.) รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๒๑ - ๔.๔๒ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๒๑ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของด้านวุฒิ การศึกษาปริยัติธรรม (แผนกธรรม) ต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่ พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตาม พรรษา ด้านภาพรวม

(n = ๑๕๖)

วุฒิการศึกษา ปริยัติธรรม (แผนกธรรม)	\bar{X}	วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกธรรม)			
		นักธรรมตรี ๓๓รูป	นักธรรมโท ๒๔ รูป	นักธรรมเอก ๙๕ รูป	ไม่มีวุฒิ น.ธ. ๔ รูป
		๓.๓๔	๓.๔๙	๓.๙๘	๓.๓๑
นักธรรมตรี	๓.๓๔	-	-๐.๑๕	-๐.๖๔*	๐.๐๓
นักธรรมโท	๓.๔๙	-	-	-๐.๔๙*	๐.๑๘
นักธรรมเอก	๓.๙๘	-	-	-	๐.๖๗*
ไม่มีวุฒินักธรรม	๓.๓๑	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๑ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ที่มีต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามวุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกธรรม) ด้านภาพรวม พบว่า แตกต่างกัน ๓ คู่ ดังนี้

คู่ที่ ๑ พระสงฆ์ที่มีวุฒิกศศึกษานักธรรมตรี มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิกศศึกษานักธรรมโท (\bar{X} = -๐.๖๔)

คู่ที่ ๒ พระสงฆ์ที่มีวุฒิกศศึกษานักธรรมโท มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิกศศึกษานักธรรมเอก (\bar{X} = -๐.๔๙)

คู่ที่ ๓ พระสงฆ์ที่มีวุฒิกศศึกษานักธรรมเอก มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา มากกว่า พระสงฆ์ที่ไม่มีวุฒิกศศึกษานักธรรม (\bar{X} = ๐.๖๗)

ตารางที่ ๔.๒๒ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของด้านวุฒิ การศึกษาปริยัติธรรม (แผนกธรรม) ต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่ พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตาม พรรษา ด้านผู้ส่งสาร

(n = ๑๕๖)

วุฒิการศึกษา ปริยัติธรรม (แผนกธรรม)	\bar{X}	วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกธรรม)			
		นักธรรมตรี ๓๓รูป	นักธรรมโท ๒๔ รูป	นักธรรมเอก ๙๕ รูป	ไม่มีวุฒิ น.ธ. ๔ รูป
		๓.๒๗	๓.๔๐	๓.๙๙	๓.๖๕
นักธรรมตรี	๓.๒๗	-	-๐.๑๓	-๐.๗๒*	-๐.๓๘
นักธรรมโท	๓.๔๐	-	-	-๐.๕๙*	-๐.๒๕
นักธรรมเอก	๓.๙๙	-	-	-	๐.๓๔
ไม่มีวุฒินักธรรม	๓.๖๕	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๒ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ที่มีต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามวุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกธรรม) ด้านผู้ส่งสาร พบว่า แตกต่างกัน ๒ คู่

คู่ที่ ๑ พระสงฆ์ที่มีวุฒินักศึกษานักธรรมตรี มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒินักศึกษานักธรรมโท ($\bar{X} = -๐.๗๒$)

คู่ที่ ๒ พระสงฆ์ที่มีวุฒินักศึกษานักธรรมโท มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒินักศึกษานักธรรมเอก ($\bar{X} = -๐.๕๙$)

ตารางที่ ๔.๒๓ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของด้านวุฒิ การศึกษาปริยัติธรรม (แผนกธรรม) ต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่ พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตาม พรรษา ด้านสาร

(n = ๑๕๖)

วุฒิการศึกษา ปริยัติธรรม (แผนกธรรม)	\bar{X}	วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกธรรม)			
		นักธรรมตรี ๓๓รูป	นักธรรมโท ๒๔ รูป	นักธรรมเอก ๙๕ รูป	ไม่มีวุฒิ น.ธ. ๔ รูป
		๓.๓๓	๓.๔๙	๔.๐๕	๓.๐๕
นักธรรมตรี	๓.๓๓	-	-๐.๑๖	-๐.๗๒*	๐.๒๘
นักธรรมโท	๓.๔๙	-	-	-๐.๕๖*	๐.๔๔
นักธรรมเอก	๔.๐๕	-	-	-	๑.๐๐*
ไม่มีวุฒินักธรรม	๓.๐๕	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๓ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ที่มีต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามวุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกธรรม) ด้านสาร พบว่า แตกต่างกัน ๓ คู่ ดังนี้

คู่ที่ ๑ พระสงฆ์ที่มีวุฒินักศึกษานักธรรมตรี มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒินักศึกษานักธรรมโท (\bar{X} = -๐.๗๒)

คู่ที่ ๒ พระสงฆ์ที่มีวุฒินักศึกษานักธรรมโท มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒินักศึกษานักธรรมเอก (\bar{X} = -๐.๕๖)

คู่ที่ ๓ พระสงฆ์ที่มีวุฒินักศึกษานักธรรมเอก มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา มากกว่า พระสงฆ์ที่ไม่มีวุฒินักศึกษานักธรรม (\bar{X} = ๑.๐๐)

ตารางที่ ๔.๒๔ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของด้านวุฒิ การศึกษาปริยัติธรรม (แผนกธรรม) ต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่ พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตาม พรรษา ด้านช่องทางการสื่อสาร

(n = ๑๕๖)

วุฒิการศึกษา ปริยัติธรรม (แผนกธรรม)	\bar{X}	วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกธรรม)			
		นักธรรมตรี ๓๓รูป	นักธรรมโท ๒๔ รูป	นักธรรมเอก ๙๕ รูป	ไม่มีวุฒิ น.ธ. ๔ รูป
		๓.๒๙	๓.๔๙	๓.๗๖	๓.๒๐
นักธรรมตรี	๓.๒๙	-	-๐.๒๐	-๐.๔๗*	๐.๐๙
นักธรรมโท	๓.๔๙	-	-	-๐.๒๗*	๐.๒๙
นักธรรมเอก	๓.๗๖	-	-	-	๐.๕๖
ไม่มีวุฒินักธรรม	๓.๒๐	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๔ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ที่มีต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามวุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกธรรม) ด้านช่องทางการสื่อสาร พบว่า แตกต่างกัน ๒ คู่ ดังนี้

คู่ที่ ๑ พระสงฆ์ที่มีวุฒิกศศึกษานักธรรมตรี มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิกศศึกษานักธรรมโท (\bar{X} = -๐.๔๗)

คู่ที่ ๒ พระสงฆ์ที่มีวุฒิกศศึกษานักธรรมโท มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิกศศึกษานักธรรมเอก (\bar{X} = -๐.๒๗)

ตารางที่ ๔.๒๕ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของด้านวุฒิ การศึกษาปริยัติธรรม (แผนกธรรม) ต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่ พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตาม พรรษา ด้านผู้รับสาร

(n = ๑๕๖)

วุฒิการศึกษา ปริยัติธรรม (แผนกธรรม)	\bar{X}	วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกธรรม)			
		นักธรรมตรี ๓๓รูป	นักธรรมโท ๒๔ รูป	นักธรรมเอก ๙๕ รูป	ไม่มีวุฒิ น.ธ. ๔ รูป
		๓.๔๖	๓.๕๘	๔.๑๒	๓.๓๕
นักธรรมตรี	๓.๔๖	-	-๐.๑๒	-๐.๖๖*	๐.๑๑
นักธรรมโท	๓.๕๘	-	-	-๐.๕๔*	๐.๒๓
นักธรรมเอก	๔.๑๒	-	-	-	๐.๗๗*
ไม่มีวุฒินักธรรม	๓.๓๕	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๕ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ที่มีต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามวุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกธรรม) ด้านผู้รับสาร พบว่า แตกต่างกัน ๓ คู่ ดังนี้

คู่ที่ ๑ พระสงฆ์ที่มีวุฒินักศึกษานักธรรมตรี มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒินักศึกษานักธรรมโท (\bar{X} = -๐.๖๖)

คู่ที่ ๒ พระสงฆ์ที่มีวุฒินักศึกษานักธรรมโท มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒินักศึกษานักธรรมเอก (\bar{X} = -๐.๕๔)

คู่ที่ ๓ พระสงฆ์ที่มีวุฒินักศึกษานักธรรมเอก มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา มากกว่า พระสงฆ์ที่ไม่มีวุฒินักศึกษานักธรรม (\bar{X} = ๐.๗๗)

สมมติฐานที่ ๕ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีธรรม (แผนกบาลี) แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อ แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ต่างกัน

ตารางที่ ๔.๒๖ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อ แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านวุฒิการศึกษาปริญญาตรีธรรม (แผนกบาลี)

(n = ๑๕๖)

แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา		SS	DF	MS	F	Sig.
๑.ด้านผู้ส่งสาร	ระหว่างกลุ่ม	๒.๙๘๘	๒	๑.๔๙๔	๓.๓๐๑*	๐.๐๓๙
	ภายในกลุ่ม	๖๙.๒๕๑	๑๕๓	๐.๔๕๓		
	รวม	๗๒.๒๓๙	๑๕๕			
๒.ด้านสาร	ระหว่างกลุ่ม	๒.๑๕๓	๒	๑.๐๗๖	๒.๒๖๑	๐.๑๐๘
	ภายในกลุ่ม	๗๒.๘๒๗	๑๕๓	๐.๔๗๖		
	รวม	๗๔.๙๗๙	๑๕๕			
๓.ช่องทางการสื่อสาร	ระหว่างกลุ่ม	๒.๔๖๙	๒	๑.๒๓๕	๓.๒๔๓*	๐.๐๔๒
	ภายในกลุ่ม	๕๘.๒๔๒	๑๕๓	๐.๓๘๑		
	รวม	๖๐.๗๑๑	๑๕๕			
๔.ด้านผู้รับสาร	ระหว่างกลุ่ม	๑.๙๙๖	๒	๐.๙๙๘	๒.๓๓๐	๐.๑๐๑
	ภายในกลุ่ม	๖๕.๕๔๑	๑๕๓	๐.๔๒๘		
	รวม	๖๗.๕๓๗	๑๕๕			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	๒.๒๒๗	๒	๑.๑๑๔	๓.๑๓๕*	๐.๐๔๖
	ภายในกลุ่ม	๕๔.๓๕๐	๑๕๓	๐.๓๕๕		
	รวม	๕๖.๕๗๗	๑๕๕			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๖ ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลด้านวุฒิการศึกษาปริญญาตรีธรรม (แผนกบาลี) กับ แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมพบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีธรรม (แผนกบาลี) ต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าพระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีธรรม (แผนกบาลี) ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ด้านภาพรวม ด้านผู้ส่งสาร ด้านช่องทางการสื่อสาร แตกต่างกัน ดังนั้นจึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD.) รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๒๗ - ๔.๒๙ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๒๗ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของด้านวุฒิ การศึกษาปริยัติธรรม (แผนกบาลี) ต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่ พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามวุฒิ การศึกษาปริยัติธรรม (แผนกบาลี) โดยภาพรวม

(n = ๑๕๖)

วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (บาลี)	\bar{X}	วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกบาลี)		
		ประโยค	เปรียญธรรม	ไม่มีวุฒิ
		๑ - ๒	๓ - ๖	เปรียญธรรม
		๒๓ รูป	๒๒ รูป	๑๑๑ รูป
		๓.๖๒	๔.๐๓	๓.๗๒
ประโยค ๑ - ๒	๓.๖๒	-	-๐.๔๑*	-๐.๑๐
ประโยค ๓ - ๖	๔.๐๓	-	-	๐.๓๑*
ไม่มีวุฒิเปรียญธรรม	๓.๗๒	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๗ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ที่มีต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามวุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกบาลี) ด้านภาพรวม พบว่า แตกต่างกัน ๒ คู่ ดังนี้

คู่ที่ ๑ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกบาลี) ประโยค ๑ - ๒ มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาปริยัติประโยค ๓ - ๖ (\bar{X} = -๐.๔๑)

คู่ที่ ๒ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกบาลี) ประโยค ๓ - ๖ มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา มากกว่า พระสงฆ์ที่ไม่มีวุฒิเปรียญธรรม (\bar{X} = ๐.๓๑)

ตารางที่ ๔.๒๘ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของด้านวุฒิ การศึกษาปริยัติธรรม (แผนกบาลี) ต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่ พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามวุฒิ การศึกษาปริยัติธรรม (แผนกบาลี) ด้านผู้ส่งสาร

(n = ๑๕๖)

วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (บาลี)	\bar{X}	วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกบาลี)		
		ประโยค	เปรียญธรรม	ไม่มีวุฒิ
		๑ - ๒	๓ - ๖	เปรียญธรรม
		๒๓ รูป	๒๒ รูป	๑๑๑ รูป
		๓.๖๐	๔.๐๗	๓.๗๒
ประโยค ๑ - ๒	๓.๖๓	-	-๐.๔๔*	-๐.๐๖
ประโยค ๓ - ๖	๔.๐๗	-	-	๐.๓๘*
ไม่มีวุฒิเปรียญธรรม	๓.๖๙	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๘ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ที่มีต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามวุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกบาลี) ด้านผู้รับสาร พบว่า แตกต่างกัน ๒ คู่ ดังนี้

คู่ที่ ๑ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกบาลี) ประโยค ๑ - ๒ มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาปริยัติประโยค ๓ - ๖ (\bar{X} = -๐.๔๔)

คู่ที่ ๒ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกบาลี) ประโยค ๓ - ๖ มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา มากกว่า พระสงฆ์ที่ไม่มีวุฒิเปรียญธรรม (\bar{X} = ๐.๓๘)

ตารางที่ ๔.๒๙ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของด้านวุฒิ การศึกษาปริยัติธรรม (แผนกบาลี) ต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่ พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามวุฒิ การศึกษาปริยัติธรรม (แผนกบาลี) ด้านช่องทางการสื่อสาร

(n = ๑๕๖)

วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (บาลี)	\bar{X}	วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกบาลี)		
		ประโยค ๑ - ๒	เปรียญธรรม ๓ - ๖	ไม่มีวุฒิ เปรียญธรรม
		๒๓ รูป	๒๒ รูป	๑๑๑ รูป
		๓.๕๖	๓.๙๒	๓.๕๖
ประโยค ๑ - ๒	๓.๕๖	-	-๐.๓๖	๐.๐๐
ประโยค ๓ - ๖	๓.๙๒	-	-	๐.๓๖*
ไม่มีวุฒิเปรียญธรรม	๓.๕๖	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๙ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ที่มีต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามวุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกบาลี) ด้านช่องทางการสื่อสาร พบว่า แตกต่างกัน ๑ คู่ ดังนี้

๑) พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาปริยัติประโยค ๓ - ๖ มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา มากกว่าพระสงฆ์ที่ไม่มีวุฒิเปรียญธรรม (\bar{X} = ๐.๓๖)

สมมติฐานที่ ๖ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสามัญ แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อ แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ต่างกัน

ตารางที่ ๔.๓๐ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อ แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านวุฒิการศึกษาสามัญ

(n = ๑๕๖)

แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา		SS	DF	MS	F	Sig.
๑.ด้านผู้ส่งสาร	ระหว่างกลุ่ม	๑๑.๐๖๖	๒	๕.๕๓๓	๑๓.๘๓๘*	๐.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๖๑.๑๗๓	๑๕๓	๐.๔๐๐		
	รวม	๗๒.๒๓๙	๑๕๕			
๒.ด้านสาร	ระหว่างกลุ่ม	๑๒.๕๓๔	๒	๖.๒๖๗	๑๕.๓๕๕*	๐.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๖๒.๔๔๕	๑๕๓	๐.๔๐๘		
	รวม	๗๔.๙๗๙	๑๕๕			
๓.ช่องทางการสื่อสาร	ระหว่างกลุ่ม	๖.๖๓๖	๒	๓.๓๑๘	๙.๓๘๘*	๐.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๕๔.๐๗๕	๑๕๓	๐.๓๕๓		
	รวม	๖๐.๗๑๑	๑๕๕			
๔.ด้านผู้รับสาร	ระหว่างกลุ่ม	๘.๕๑๗	๒	๔.๒๕๙	๑๑.๐๔๐*	๐.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๕๙.๐๒๐	๑๕๓	๐.๓๘๖		
	รวม	๖๗.๕๓๗	๑๕๕			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	๙.๔๘๙	๒	๔.๗๔๕	๑๕.๔๑๖*	๐.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๔๗.๐๘๘	๑๕๓	๐.๓๐๘		
	รวม	๕๖.๕๗๗	๑๕๕			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๓๐ ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลด้านวุฒิ การศึกษาปริยัติธรรม (แผนกบาลี) กับ แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของ พระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมและรายด้านพบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิ การศึกษาสามัญ ต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่ พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าพระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโท ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ด้านผู้ส่งสาร ด้านสาร ด้านช่องทางการสื่อสาร ด้านผู้รับสาร แตกต่างกัน ดังนั้นจึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD.) รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๓๑ - ๔.๓๕ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๓๑ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของวุฒิการศึกษาสามัญ ต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามวุฒิการศึกษาสามัญ โดยภาพรวม

(n = ๑๕๖)

วุฒิการศึกษาสามัญ	\bar{X}	วุฒิการศึกษาสามัญ		
		ต่ำกว่าปริญญาตรี	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี
		๗๘ รูป	๗๖ รูป	๒ รูป
		๒.๘๐	๓.๒๑	๓.๒๖
ต่ำกว่าปริญญาตรี	๓.๕๑	-	-๐.๔๙*	-๐.๕๗
ปริญญาตรี	๔.๐๐	-	-	-๐.๐๘
สูงกว่าปริญญาตรี	๔.๐๘	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๓๑ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ที่มีต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามวุฒิการศึกษาสามัญ โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกัน ๑ คู่ดังนี้

๑) พระสงฆ์ที่ วุฒิการศึกษาสามัญต่ำกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่าพระสงฆ์ที่วุฒิการศึกษาปริญญาตรี (\bar{X} = -๐.๔๙)

ตารางที่ ๔.๓๒ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของวุฒิการศึกษาสามัญ ต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามวุฒิการศึกษาสามัญ ด้านผู้ส่งสาร

(n = ๑๕๖)

วุฒิการศึกษาสามัญ	\bar{X}	วุฒิการศึกษาสามัญ		
		ต่ำกว่าปริญญาตรี	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี
		๗๘ รูป	๗๖ รูป	๒ รูป
		๓.๔๗	๔.๐๓	๔.๓๐
ต่ำกว่าปริญญาตรี	๓.๔๗	-	-๐.๕๒*	-๐.๘๓
ปริญญาตรี	๓.๙๙	-	-	-๐.๓๑
สูงกว่าปริญญาตรี	๔.๓๐	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๓๒ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ที่มีต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามวุฒิการศึกษาสามัญ ด้านผู้ส่งสาร พบว่า แตกต่างกัน ๑ คู่ ดังนี้

๑) พระสงฆ์ที่ วุฒิการศึกษาสามัญต่ำกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่าพระสงฆ์ที่วุฒิการศึกษาปริญญาตรี (\bar{X} = -๐.๕๒)

ตารางที่ ๔.๓๓ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของวุฒิการศึกษาสามัญ ต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามวุฒิการศึกษาสามัญ ด้านสาร

(n = ๑๕๖)

วุฒิการศึกษาสามัญ	\bar{X}	วุฒิการศึกษาสามัญ		
		ต่ำกว่าปริญญาตรี	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี
		๗๘ รูป	๗๖ รูป	๒ รูป
		๓.๕๐	๔.๑๐	๔.๐๐
ต่ำกว่าปริญญาตรี	๓.๕๑	-	-๐.๕๖*	-๐.๔๙
ปริญญาตรี	๔.๐๗	-	-	๐.๐๗
สูงกว่าปริญญาตรี	๔.๐๐	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๓๓ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ที่มีต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามวุฒิการศึกษาสามัญ ด้านสาร พบว่า แตกต่างกัน ๑ คู่ ดังนี้

๑) พระสงฆ์ที่ วุฒิการศึกษาสามัญต่ำกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่าพระสงฆ์ที่วุฒิการศึกษาปริญญาตรี (\bar{X} = -๐.๕๖)

ตารางที่ ๔.๓๔ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของวุฒิการศึกษาสามัญ ต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามวุฒิการศึกษาสามัญ ด้านช่องทางการสื่อสาร

(n = ๑๕๖)

วุฒิการศึกษาสามัญ	\bar{X}	วุฒิการศึกษาสามัญ		
		ต่ำกว่าปริญญาตรี	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี
		๗๘ รูป	๗๖ รูป	๒ รูป
		๓.๔๐	๓.๘๒	๔.๐๐
ต่ำกว่าปริญญาตรี	๓.๔๐	-	-๐.๔๑*	-๐.๖๐
ปริญญาตรี	๓.๘๑	-	-	-๐.๑๙
สูงกว่าปริญญาตรี	๔.๐๐	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๓๔ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ที่มีต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามวุฒิการศึกษาสามัญ ด้านช่องทางการสื่อสาร พบว่า แตกต่างกัน ๑ คู่ ดังนี้

๑) พระสงฆ์ที่ วุฒิการศึกษาสามัญต่ำกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่าพระสงฆ์ที่วุฒิการศึกษาปริญญาตรี (\bar{X} = -๐.๔๑)

ตารางที่ ๔.๓๕ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของวุฒิการศึกษาสามัญ ต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามวุฒิการศึกษาสามัญ ด้านผู้ส่งสาร

(n = ๑๕๖)

วุฒิการศึกษาสามัญ	\bar{X}	วุฒิการศึกษาสามัญ		
		ต่ำกว่าปริญญาตรี	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี
		๗๘ รูป	๗๖ รูป	๒ รูป
		๓.๖๓	๔.๑๒	๔.๐๐
ต่ำกว่าปริญญาตรี	๓.๖๔	-	-๐.๔๗*	-๐.๓๖
ปริญญาตรี	๔.๑๑	-	-	๐.๑๑
สูงกว่าปริญญาตรี	๔.๐๐	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๓๕ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ที่มีต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามวุฒิการศึกษาสามัญ ด้านผู้ส่งสาร พบว่า แตกต่างกัน ๑ คู่ ดังนี้

๑) พระสงฆ์ที่ วุฒิการศึกษาสามัญต่ำกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่าพระสงฆ์ที่วุฒิการศึกษาปริญญาตรี (\bar{X} = -๐.๔๗)

สมมติฐานที่ ๗ พระสงฆ์ที่มีการใช้อินเทอร์เน็ตต่อวันแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อ แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๓๖ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อ แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตาม ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านการใช้อินเทอร์เน็ตต่อวัน

(n = ๑๕๖)

แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา		SS	DF	MS	F	Sig.
๑.ด้านผู้ส่งสาร	ระหว่างกลุ่ม	๖.๕๔๒	๒	๓.๒๗๑	๗.๖๑๗*	๐.๐๐๑
	ภายในกลุ่ม	๖๕.๖๙๗	๑๕๓	๐.๔๒๙		
	รวม	๗๒.๒๓๙	๑๕๕			
๒.ด้านสาร	ระหว่างกลุ่ม	๘.๙๙๘	๒	๔.๔๙๙	๑๐.๔๓๓*	๐.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๖๕.๙๘๑	๑๕๓	๐.๔๓๑		
	รวม	๗๔.๙๗๙	๑๕๕			
๓.ช่องทางการสื่อสาร	ระหว่างกลุ่ม	๒.๑๙๙	๒	๑.๑๐๐	๒.๘๗๕	๐.๐๕๙
	ภายในกลุ่ม	๕๘.๕๑๒	๑๕๓	๐.๓๘๒		
	รวม	๖๐.๗๑๑	๑๕๕			
๔.ด้านผู้รับสาร	ระหว่างกลุ่ม	๕.๒๒๑	๒	๒.๖๑๑	๖.๔๑๐*	๐.๐๐๒
	ภายในกลุ่ม	๖๒.๓๑๖	๑๕๓	๐.๔๐๗		
	รวม	๖๗.๕๓๗	๑๕๕			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	๕.๒๔๒	๒	๒.๖๒๑	๗.๘๑๒*	๐.๐๐๑
	ภายในกลุ่ม	๕๑.๓๓๕	๑๕๓	๐.๓๓๖		
	รวม	๕๖.๕๗๗	๑๕๕			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๓๖ ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลด้านการใช้งานอินเทอร์เน็ตต่อวัน กับ แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม พบว่า พระสงฆ์ที่ใช้งานอินเทอร์เน็ตต่อวัน ต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าพระสงฆ์ที่ใช้งานอินเทอร์เน็ตต่อวัน ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ด้านผู้ส่งสาร ด้านสาร ด้านผู้รับสาร แตกต่างกัน ดังนั้นจึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD.) รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๓๗ - ๔.๔๐ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๓๗ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการใช้งานอินเทอร์เน็ตต่อวัน ต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกการใช้งานอินเทอร์เน็ตต่อวัน โดยภาพรวม

(n = ๑๕๖)

การใช้งานอินเทอร์เน็ตต่อวัน	\bar{X}	การใช้งานอินเทอร์เน็ตต่อวัน		
		๑ ชั่วโมง หรือน้อยกว่า	๒ - ๕ ชั่วโมง	๖ ชั่วโมง ขึ้นไป
		๓๑ รูป	๕๒ รูป	๗๓ รูป
		๓.๘๔	๓.๙๖	๓.๕๖
๑ ชั่วโมง หรือน้อยกว่า	๓.๘๔	-	-๐.๑๒	๐.๒๘*
๒ - ๕ ชั่วโมง	๓.๙๖	-	-	๐.๔๐*
๖ ชั่วโมง ขึ้นไป	๓.๕๖	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๓๗ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ที่มีต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามการใช้งานอินเทอร์เน็ตต่อวัน โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกัน ๒ คู่ ดังนี้

คู่ที่ ๑ พระสงฆ์ที่มีการใช้งานอินเทอร์เน็ตต่อวัน ๑ ชม. หรือน้อยกว่า มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา มากกว่า พระสงฆ์ที่มีการใช้งานอินเทอร์เน็ตต่อวัน ๖ ชม. ขึ้นไป (\bar{X} = ๐.๒๘)

คู่ที่ ๒ พระสงฆ์ที่มีการใช้งานอินเทอร์เน็ตต่อวัน ๒ - ๕ ชั่วโมง มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา มากกว่า พระสงฆ์ที่มีการใช้งานอินเทอร์เน็ตต่อวัน ๖ ชม. ขึ้นไป (\bar{X} = ๐.๔๐)

ตารางที่ ๔.๓๘ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการใช้งานอินเทอร์เน็ตต่อวัน ต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธรศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกการใช้งานอินเทอร์เน็ตต่อวัน ด้านผู้ส่งสาร

(n = ๑๕๖)

การใช้งานอินเทอร์เน็ตต่อวัน	\bar{X}	การใช้งานอินเทอร์เน็ตต่อวัน		
		๑ ชั่วโมง หรือน้อยกว่า	๒ - ๕ ชั่วโมง	๖ ชั่วโมง ขึ้นไป
		๓๑ รูป	๕๒ รูป	๗๓ รูป
		๓.๗๒	๔.๐๑	๓.๕๕
๑ ชั่วโมง หรือน้อยกว่า	๓.๗๒	-	-๐.๒๙*	๐.๑๗
๒ - ๕ ชั่วโมง	๔.๐๑	-	-	๐.๕๖*
๖ ชั่วโมง ขึ้นไป	๓.๕๕	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๓๗ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ที่มีต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธรศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามการใช้งานอินเทอร์เน็ตต่อวัน ด้านผู้ส่งสาร พบว่า แตกต่างกัน ๒ คู่ ดังนี้

คู่ที่ ๑ พระสงฆ์ที่มีการใช้งานอินเทอร์เน็ตต่อวัน ๑ ชม. หรือน้อยกว่า มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธรศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีการใช้งานอินเทอร์เน็ตต่อวัน ๒ - ๕ ชั่วโมง ($\bar{X} = -๐.๒๙$)

คู่ที่ ๒ พระสงฆ์ที่มีการใช้งานอินเทอร์เน็ตต่อวัน ๒ - ๕ ชั่วโมง มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธรศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา มากกว่า พระสงฆ์ที่มีการใช้งานอินเทอร์เน็ตต่อวัน ๖ ชม. ขึ้นไป ($\bar{X} = ๐.๕๖$)

ตารางที่ ๔.๓๙ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการใช้งานอินเทอร์เน็ตต่อวัน ต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธรศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกการใช้งานอินเทอร์เน็ตต่อวัน ด้านสาร

(n = ๑๕๖)

การใช้งานอินเทอร์เน็ตต่อวัน	\bar{X}	การใช้งานอินเทอร์เน็ตต่อวัน		
		๑ ชั่วโมง หรือน้อยกว่า	๒ - ๕ ชั่วโมง	๑ ชั่วโมง หรือน้อยกว่า
		๓๑ รูป	๕๒ รูป	๗๓ รูป
		๓.๙๓	๔.๐๙	๓.๕๔
๑ ชั่วโมง หรือน้อยกว่า	๓.๙๓	-	-๐.๑๓	๐.๓๙*
๒ - ๕ ชั่วโมง	๔.๐๖	-	-	๐.๕๒*
๖ ชั่วโมง ขึ้นไป	๓.๕๔	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๓๙ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ที่มีต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธรศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามการใช้งานอินเทอร์เน็ตต่อวัน ด้านสาร พบว่า แตกต่างกัน ๒ คู่ ดังนี้

คู่ที่ ๑ พระสงฆ์ที่มีการใช้งานอินเทอร์เน็ตต่อวัน ๑ ชม. หรือน้อยกว่า มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธรศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา มากกว่า พระสงฆ์ที่มีการใช้งานอินเทอร์เน็ตต่อวัน ๖ ชม.ขึ้นไป (\bar{X} = ๐.๓๙)

คู่ที่ ๒ พระสงฆ์ที่มีการใช้งานอินเทอร์เน็ตต่อวัน ๒ - ๕ ชั่วโมง มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธรศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา มากกว่า พระสงฆ์ที่มีการใช้งานอินเทอร์เน็ตต่อวัน ๖ ชม.ขึ้นไป (\bar{X} = ๐.๕๒)

ตารางที่ ๔.๔๐ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการใช้งานอินเทอร์เน็ตต่อวัน ต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธรศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกการใช้งานอินเทอร์เน็ตต่อวัน ด้านผู้รับสาร

(n = ๑๕๖)

การใช้งานอินเทอร์เน็ตต่อวัน	\bar{X}	การใช้งานอินเทอร์เน็ตต่อวัน		
		๑ ชั่วโมง หรือน้อยกว่า	๒ - ๕ ชั่วโมง	๖ ชั่วโมง ขึ้นไป
		๓๑ รูป	๕๒ รูป	๗๓ รูป
		๔.๐๓	๔.๐๗	๓.๖๗
๑ ชั่วโมง หรือน้อยกว่า	๔.๐๓	-	-๐.๐๒	๐.๓๕*
๒ - ๕ ชั่วโมง	๔.๐๕	-	-	๐.๓๗*
๖ ชั่วโมง ขึ้นไป	๓.๖๘	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๔๐ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ที่มีต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธรศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามการใช้งานอินเทอร์เน็ตต่อวัน ด้านผู้รับสาร พบว่า แตกต่างกัน ๒ คู่ ดังนี้

คู่ที่ ๑ พระสงฆ์ที่มีการใช้งานอินเทอร์เน็ตต่อวัน ๑ ชม. หรือน้อยกว่า มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธรศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา มากกว่า พระสงฆ์ที่มีการใช้งานอินเทอร์เน็ตต่อวัน ๖ ชม. ขึ้นไป (\bar{X} = ๐.๓๕)

คู่ที่ ๒ พระสงฆ์ที่มีการใช้งานอินเทอร์เน็ตต่อวัน ๒ - ๕ ชั่วโมง มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธรศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา มากกว่า พระสงฆ์ที่มีการใช้งานอินเทอร์เน็ตต่อวัน ๖ ชม. ขึ้นไป (\bar{X} = ๐.๓๗)

สมมติฐานที่ ๘ พระสงฆ์ที่มีการใช้สื่อออนไลน์นำเสนอแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อ แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๔๑ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อ แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านการใช้สื่อออนไลน์นำเสนอ

(n = ๑๕๖)

แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา		SS	DF	MS	F	Sig.
๑.ด้านผู้ส่งสาร	ระหว่างกลุ่ม	๒.๑๔๐	๓	๐.๗๑๓	๑.๕๔๗	๐.๒๐๕
	ภายในกลุ่ม	๗๐.๐๙๙	๑๕๒	๐.๔๖๑		
	รวม	๗๒.๒๓๙	๑๕๕			
๒.ด้านสาร	ระหว่างกลุ่ม	๑.๒๒๖	๓	๐.๔๐๙	๐.๘๔๒	๐.๔๗๓
	ภายในกลุ่ม	๗๓.๗๕๓	๑๕๒	๐.๔๘๕		
	รวม	๗๔.๙๗๙	๑๕๕			
๓.ช่องทางการสื่อสาร	ระหว่างกลุ่ม	.๕๕๖	๓	๐.๑๘๒	๐.๔๕๙	๐.๗๑๑
	ภายในกลุ่ม	๖๐.๑๖๕	๑๕๒	๐.๓๙๖		
	รวม	๖๐.๗๑๑	๑๕๕			
๔.ด้านผู้รับสาร	ระหว่างกลุ่ม	๑.๖๐๒	๓	๐.๕๓๔	๑.๒๓๑	๐.๓๐๑
	ภายในกลุ่ม	๖๕.๙๓๖	๑๕๒	๐.๔๓๔		
	รวม	๖๗.๕๓๗	๑๕๕			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	.๙๕๔	๓	๐.๓๑๘	๐.๘๖๙	๐.๔๕๙
	ภายในกลุ่ม	๕๕.๖๒๓	๑๕๒	๐.๓๖๖		
	รวม	๕๖.๕๗๗	๑๕๕			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๔๑ ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลด้านการใช้สื่อออนไลน์นำเสนอ กับ แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม พบว่า พระสงฆ์ที่ใช้สื่อออนไลน์นำเสนอ ต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมไม่มีความแตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าพระสงฆ์ที่ใช้สื่อออนไลน์นำเสนอต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ด้านผู้ส่งสาร ด้านสาร ด้านช่องทางการสื่อสาร ด้านผู้รับสาร ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ ๔.๔๒ สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่	ยอมรับ	ปฏิเสธ	t	F	Sig.
สมมติฐานที่ ๑ พระสงฆ์ที่มี อายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อ แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนอนไทย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่าง กัน	✓			๙.๘๕๘*	๐.๐๐๐
สมมติฐานที่ ๒ พระสงฆ์ที่มี พรรษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อ แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนอนไทย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่าง กัน	✓			๑๘.๕๒๓*	๐.๐๐๐
สมมติฐานที่ ๓ พระสงฆ์ที่มี ตำแหน่งในคณะสงฆ์ แตกต่างกันมีความคิดเห็น ต่อ แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนอนไทย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน		✓	๔.๖๗๐		๐.๙๗๑
สมมติฐานที่ ๔ พระสงฆ์ที่มี วุฒิ การศึกษานักธรรม แตกต่างกันมีความ คิดเห็นต่อ แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของ พระสงฆ์ อำเภอนอนไทย จังหวัด นครราชสีมา แตกต่างกัน	✓			๑๕.๐๕๓*	๐.๐๐๐
สมมติฐานที่ ๕ พระสงฆ์ที่มี วุฒิ การศึกษาเปรียญธรรม แตกต่างกันมี ความคิดเห็นต่อ แนวทางการใช้สื่อ ออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ของพระสงฆ์ อำเภอนอนไทย จังหวัด นครราชสีมา แตกต่างกัน	✓			๓.๑๓๕*	๐.๐๕๖

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๔๒ สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน (ต่อ)

สมมติฐานที่	ยอมรับ	ปฏิเสธ	t	F	Sig.
สมมติฐานที่ ๖ พระสงฆ์ที่มี วุฒิ การศึกษาสามัญ แตกต่างกันมีความ คิดเห็นต่อ แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของ พระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัด นครราชสีมา แตกต่างกัน	✓			๑๕.๔๑๖*	๐.๐๐๐
สมมติฐานที่ ๗ พระสงฆ์ที่มี การใช้งาน อินเทอร์เน็ตต่อวัน แตกต่างกันมีความ คิดเห็นต่อ แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของ พระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัด นครราชสีมา แตกต่างกัน	✓			๗.๘๑๒**	๐.๐๐๑
สมมติฐานที่ ๘ พระสงฆ์ที่มี การใช้สื่อ ออนไลน์นำเสนอ แตกต่างกันมีความ คิดเห็นต่อ แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของ พระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัด นครราชสีมา แตกต่างกัน		✓		๐.๘๖๙	๐.๔๕๙

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๔๒ ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า พระสงฆ์ที่มีปัจจัยส่วนบุคคลด้าน ตำแหน่งในคณะสงฆ์ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ส่วนพระสงฆ์ที่มีปัจจัยส่วนบุคคล อายุ พรรษา วุฒิการศึกษานักธรรม วุฒิการศึกษาเปรียญธรรม วุฒิการศึกษาสามัญ และ การใช้งานอินเทอร์เน็ตต่อวัน ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

๔.๔ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ของพระสงฆ์ที่มีต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา

ตารางที่ ๔.๔๓ ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ต่อ แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ด้านผู้ส่งสาร

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ	ความถี่ (รูป)
๑) พระสงฆ์ยังไม่มีความรู้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเท่าที่ควร	๑) พระสงฆ์ควรมีการฝึกอบรมความรู้ด้านพระพุทธศาสนาให้มากขึ้น	๗
๒) พระสงฆ์ไม่มีเครือข่ายในการทำงานเผยแผ่เพื่อเพิ่มความรู้ความสามารถในการทำงานมากยิ่งขึ้น	๒) พระสงฆ์ควรมีเครือข่ายในการทำงานเผยแผ่เพื่อเพิ่มความรู้ความสามารถในการทำงานมากยิ่งขึ้น	๔
๓) พระสงฆ์ยังขาดหลักการสื่อสารให้ตรงตามหลักธรรมที่จะสื่อออกไปให้ผู้ฟังเข้าใจ	๓) พระสงฆ์ควรฝึกให้มีหลักการสื่อสารตรงตามหลักธรรมที่จะสื่อเพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจมากขึ้น	๒

จากตารางที่ ๔.๔๓ พบว่า พระสงฆ์ในอำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา มีความคิดเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ด้านผู้ส่งสาร ดังนี้

- ๑) พระสงฆ์ยังไม่มีความรู้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเท่าที่ควร จำนวน ๔ รูป
- ๒) พระสงฆ์ไม่มีเครือข่ายในการทำงานเผยแผ่เพื่อเพิ่มความรู้ความสามารถในการทำงานมากยิ่งขึ้น จำนวน ๔ รูป
- ๓) พระสงฆ์ยังขาดหลักการสื่อสารให้ตรงตามหลักธรรมที่จะสื่อออกไปให้ผู้ฟังเข้าใจ จำนวน ๒ รูป

และ พระสงฆ์ในอำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา มีความคิดเพิ่มเติมเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ด้านผู้ส่งสาร ดังนี้

- ๑) พระสงฆ์ควรมีการฝึกอบรมความรู้ด้านพระพุทธศาสนาให้มากขึ้น จำนวน ๗ รูป
- ๒) พระสงฆ์ควรมีเครือข่ายในการทำงานเผยแผ่เพื่อเพิ่มความรู้ความสามารถในการทำงานมากยิ่งขึ้น จำนวน ๔ รูป
- ๓) พระสงฆ์ควรฝึกให้มีหลักการสื่อสารตรงตามหลักธรรมที่จะสื่อเพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจมากขึ้น จำนวน ๒ รูป

ตารางที่ ๔.๔๔ ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ต่อ แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ด้านสาร

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ	ความถี่(รูป)
๑) พระสงฆ์ยังขาดการนำเสนอเพื่อโน้มน้าวจิตใจผู้ฟังให้ยอมรับไปปฏิบัติ	๑) พระสงฆ์ควรฝึกอบรมให้ความรู้พระสงฆ์ที่จะนำเสนอน่าสนใจยอมรับไปปฏิบัติมากขึ้น	๗
๒) พระสงฆ์ที่ยังไม่มีความรู้ในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเท่าที่ควร	๒) พระสงฆ์ควรหาความรู้ในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาให้มากขึ้น	๖
๓) พระสงฆ์ไม่มีการวางแผนในการนำเสนอหลักธรรมให้เป็นไปตามขั้นตอน	๓) พระสงฆ์ควรจัดการวางแผนในการนำเสนอหลักธรรมให้ผู้รับเกิดความเข้าใจมากขึ้น คือ จากง่ายไปหายาก	๓

จากตารางที่ ๔.๔๔ พบว่า พระสงฆ์ในอำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา มีความคิดเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ด้านสาร ดังนี้

๑) พระสงฆ์ยังขาดการนำเสนอเพื่อโน้มน้าวจิตใจผู้ฟังให้ยอมรับไปปฏิบัติ จำนวน ๗ รูป

๒) พระสงฆ์ที่ยังไม่มีความรู้ในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเท่าที่ควร จำนวน ๖ รูป

๓) พระสงฆ์ไม่มีการวางแผนในการนำเสนอหลักธรรมให้เป็นไปตามขั้นตอน จำนวน ๓ รูป

และพระสงฆ์ในอำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา มีความคิดเพิ่มเติมเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ด้านสาร ดังนี้

๑) พระสงฆ์ควรฝึกอบรมให้ความรู้พระสงฆ์ที่จะนำเสนอน่าสนใจยอมรับไปปฏิบัติมากขึ้น จำนวน ๗ รูป

๒) พระสงฆ์ควรหาความรู้ในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาให้มากขึ้น จำนวน ๖ รูป

๓) พระสงฆ์ควรจัดการวางแผนในการนำเสนอหลักธรรมให้ผู้รับเกิดความเข้าใจมากขึ้น คือ จากง่ายไปหายาก จำนวน ๓ รูป

ตารางที่ ๔.๔๕ ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ต่อ แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ด้านช่องทางการสื่อสาร

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ	ความถี่ (รูป)
๑) ขาดช่องทางการสื่อสารที่เข้าถึงผู้รับได้มีหลายช่องทาง	๑) เพิ่มช่องทางการสื่อสารให้หลากหลายมากยิ่งขึ้น เช่น สื่อวิทยุ	๗
๒) ยังขาดการทำสื่อวิดีโอสั้น ผ่านยูทูปให้ผู้รับได้เข้าใจมากยิ่งขึ้น	๒) ควรจัดทำวิดีโอสั้นเผยแพร่ธรรมผ่านยูทูปให้มากขึ้น	๕
๓) พระสงฆ์ยังมีการใช้เครื่องมือในการสื่อสารไม่ชำนาญ	๓) ควรมีการเปิดอบรมการใช้เครื่องมือสื่อสารให้พระสงฆ์ได้มีความชำนาญมากขึ้น	๓

จากตารางที่ ๔.๔๕ พบว่า พระสงฆ์ในอำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา มีความคิดเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ด้านช่องทางการสื่อสาร ดังนี้

- ๑) ขาดช่องทางการสื่อสารที่เข้าถึงผู้รับได้มีหลายช่องทาง จำนวน ๗ รูป
- ๒) ยังขาดการทำสื่อวิดีโอสั้น ผ่านยูทูปให้ผู้รับได้เข้าใจมากยิ่งขึ้น จำนวน ๕ รูป
- ๓) พระสงฆ์ยังมีการใช้เครื่องมือในการสื่อสารไม่ชำนาญ จำนวน ๓ รูป

และพระสงฆ์ในอำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา มีความคิดเพิ่มเติมเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ด้านช่องทางการสื่อสาร ดังนี้

- ๑) เพิ่มช่องทางการสื่อสารให้หลากหลายมากยิ่งขึ้น เช่น สื่อวิทยุ จำนวน ๗ รูป
- ๒) ควรจัดทำวิดีโอสั้นเผยแพร่ธรรมผ่านยูทูปให้มากขึ้น จำนวน ๕ รูป
- ๓) ควรมีการเปิดอบรมการใช้เครื่องมือสื่อสารให้พระสงฆ์ได้มีความชำนาญมากขึ้น

จำนวน ๓ รูป

ตารางที่ ๔.๔๖ ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ต่อ แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ด้านผู้รับสาร

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
๑) หลักธรรมที่ผู้ส่งสารหรือพระสงฆ์ ยังสื่อสารให้ผู้รับสารเข้าใจได้ยาก	๑) พระสงฆ์ควรประยุกต์ใช้หลักธรรมให้ง่ายต่อการสื่อสารให้ผู้รับสารเข้าใจ	๕ รูป
๒) ไม่มีการใช้เหตุการณ์ปัจจุบันมาเทศน์ให้ผู้รับสาร ได้นำไปใช้	๒) พระสงฆ์ควรรหาข้อคิดหลักธรรมที่เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน ให้ผู้รับนำไปปฏิบัติ	๓ รูป
๓) ผู้รับสารยังไม่เข้าใจถึงหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาได้อย่างถูกต้อง	๓) พระสงฆ์ควรอธิบายหลักธรรมโดยใช้ถ้อยคำที่เข้าใจได้ง่าย	๒ รูป

จากตารางที่ ๔.๔๖ พบว่า พระสงฆ์ในอำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา มีความคิดเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ด้านผู้รับสาร ดังนี้

- ๑) หลักธรรมที่ผู้ส่งสารหรือพระสงฆ์ ยังสื่อสารให้ผู้รับสารเข้าใจได้ยาก จำนวน ๕ รูป
 - ๒) ไม่มีการใช้เหตุการณ์ปัจจุบันมาเทศน์ให้ผู้รับสาร ได้นำไปใช้ จำนวน ๓ รูป
 - ๓) ผู้รับสารยังไม่เข้าใจถึงหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาได้อย่างถูกต้อง จำนวน ๒ รูป
- และพระสงฆ์ในอำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา มีความคิดเพิ่มเติมเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ด้านผู้รับสาร ดังนี้
- ๑) พระสงฆ์ควรประยุกต์ใช้หลักธรรมให้ง่ายต่อการสื่อสารให้ผู้รับสารเข้าใจ จำนวน ๕ รูป
 - ๒) พระสงฆ์ควรรหาข้อคิดหลักธรรมที่เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน ให้ผู้รับนำไปปฏิบัติ จำนวน ๓ รูป
 - ๓) พระสงฆ์ควรอธิบายหลักธรรมโดยใช้ถ้อยคำที่เข้าใจได้ง่าย จำนวน ๒ รูป

๔.๕ สรุปผลการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับแนวทางแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา

๑. ด้านผู้ส่งสาร จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า

๑) พระสงฆ์เป็นผู้นำทางศาสนาควรหาความรู้ในหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าให้เข้าใจท่องแท้ และสามารถอธิบายหรือบรรยายหลักธรรมให้ญาติโยมพุทธศาสนิกชนได้ง่ายและเข้าใจสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้^๑

๒) การเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่พระสงฆ์ต้องรู้และเข้าใจในหน้าที่ที่ตนเองกระทำอยู่ เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของมหาเถรสมาคมในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา^๒

๓) ตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนานั้นเป็นเรื่องที่ประชาชนคนทั่วไปจะเข้าใจ พระสงฆ์ควรประยุกต์หลักคำสอนให้เข้ากับสังคมยุคปัจจุบัน และง่ายต่อการการปฏิบัติตาม^๓

๔) จัดให้มีการปฏิบัติธรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เพื่อส่งเสริมให้พุทธศาสนิกชนได้เข้าถึงวัดมากขึ้น และช่วยกล่อมเกลาคิดใจด้วยการรักษาศีล^๔

๕) จัดโครงการนำข้าราชการและประชาชนทั่วไปไปร่วมทำบุญตักบาตรในวันสำคัญ ๆ ต่าง ๆ เช่น วันขึ้นปีใหม่^๕

๖) ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้ข้าราชการให้ทุกภาคส่วน นำหลักธรรมคำสอนไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิต^๖

๗) พระสงฆ์ช่วยส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณี และเป็นผู้นำชุมชนจัดให้มีการทำบุญตักบาตรฟังเทศน์ฟังธรรมทุกวันธรรมะเสาวณะ^๗

^๑ สัมภาษณ์ พระครูโอภาสกิจจานุกูล, เจ้าคณะตำบลโนนไทย วัดศิริบ้านไร่ ตำบลโนนไทย อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา, ๑๙ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^๒ สัมภาษณ์ พระครูบุญเขตสิริคุณ, เจ้าคณะตำบลกำปัง วัดบ้านนา ตำบลกำปัง อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา, ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๑

^๓ สัมภาษณ์ พระครูโกสุมวโรปการ, รองเจ้าคณะตำบลสายออ วัดสะตอง ตำบลสายออ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา, ๑๙ ธันวาคม ๒๕๖๑

^๔ สัมภาษณ์ พระมหาประพันธ์ อภาธรโร, เจ้าอาวาสวัดโนนพัฒนา ตำบลโนนไทย อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^๕ สัมภาษณ์ นายพรมเมษ คลังชำนาญ, ผู้ใหญ่บ้านวัง หมู่๓ จังหวัดนครราชสีมา, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๑

^๖ สัมภาษณ์ นายพรไชย วัชรวิศิษฐ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านวังสายอนุกูล อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา, ๒๑ มกราคม ๒๕๖๒

^๗ สัมภาษณ์ นางจารุวรรณ ขำดี, นักวิชาการวัฒนธรรมจังหวัดนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา, ๒๑ ธันวาคม ๒๕๖๑

๘) ส่งเสริมการเผยแผ่โดยจัดทำโครงการด้านพระพุทธศาสนา จัดให้ ข้าราชการ พ่อค้า ประชาชน นักเรียน นักศึกษา มีส่วนร่วมในกิจกรรมทำวัตรปฏิบัติธรรม ตักบาตรทำบุญวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เพื่อน้อมนำเอาหลักธรรมคำสอนไปใช้ในชีวิตประจำวัน^{๘๘}

สรุปความได้ว่า ผู้ส่งสารหรือผู้สื่อสาร เป็นผู้ทำหน้าที่ส่งสารไปยังผู้รับสาร ผู้ส่งสารจึงควรมีความรู้ความสามารถประยุกต์ใช้หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาให้ง่าย และสนใจ กระตุ้นให้ผู้รับสารเกิดการอยากนำไปใช้ไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ผู้ส่งสารรู้จักใช้เหตุการณ์ปัจจุบันในการนำเสนอให้เข้ากับหลักธรรมให้เข้ากับยุคสมัย

๒. ด้านสาร จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า

๑) หรือสารทางธรรม พระพุทธเจ้าสอนให้รู้จักธรรมะมีหลากหลายมากมาย การที่จะหยิบยกคำสอนใด ๆ ขึ้นมาเผยแผ่ ควรเรียนรู้และศึกษาธรรมะนั้น ๆ ให้แตกฉาน เพื่อที่จะนำมาเทศน์อบรมสั่งสอนพุทธศาสนิกชน พุทธบริษัท ให้ได้รับคติธรรม หลักการดำเนินชีวิต หลักการทำงาน และการนำไปปฏิบัติต่อบ้านของตนเอง เกิดความสนใจใส่ใจต่อการปฏิบัติธรรมมากยิ่งขึ้น หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าไม่เก่า ไม่ล้าสมัย^{๘๙}

๒) พระสงฆ์มีหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาให้ความรู้ประชาชนตามหลักธรรมคำสั่งสอน^{๙๐}

๓) พระสงฆ์ทำหน้าที่เป็นตัวกลางประสานระหว่างวัดกับประชาชน ให้การอบรมสั่งสอนคุณธรรมจริยธรรม^{๙๑}

๔) จัดให้มีกิจกรรมพิเศษพิเศษในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา^{๙๒}

๕) พระสงฆ์ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนาให้กับนักเรียนนักศึกษาได้เข้าวัดทำบุญตักบาตรฟังธรรม^{๙๓}

๖) พระสงฆ์เป็นผู้เผยแผ่หลักธรรมคำสั่งสอนให้ถูกต้อง และตามนโยบายเผยแผ่พระพุทธศาสนาของมหาเถรสมาคม^{๙๔}

^{๘๘} สัมภาษณ์ นายบัญชาชายุทธ นาคมุจลินท์, ผู้อำนวยการสำนักพระพุทธศาสนาประจำจังหวัด จังหวัดนครราชสีมา, ๒๑ มกราคม ๒๕๖๑

^{๘๙} สัมภาษณ์ พระครูโอภาสกิจจานุกูล, เจ้าคณะตำบลโนนไทย วัดศิริบ้านไร่ ตำบลโนนไทย อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา, ๑๙ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๙๐} สัมภาษณ์ พระครูบุญเขตสิริคุณ, เจ้าคณะตำบลกำแพง วัดบ้านนา ตำบลกำแพง อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา, ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๑

^{๙๑} สัมภาษณ์ พระครูโกสุมวโรปกรณ์, รองเจ้าคณะตำบลสายออ วัดสะตอง ตำบลสายออ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา, ๑๙ ธันวาคม ๒๕๖๑

^{๙๒} สัมภาษณ์ พระมหาประพันธ์ อาภาธโร, เจ้าอาวาสวัดโนนพัฒนา ตำบลโนนไทย อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๙๓} สัมภาษณ์ นายพรเมษ คลังขำนาญ, ผู้ใหญ่บ้านวัง หมู่๓ จังหวัดนครราชสีมา, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๑

^{๙๔} สัมภาษณ์ นายพรไชย วัชรวิศิษฐ์, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านวังสายอนุกุล อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา, ๒๑ มกราคม ๒๕๖๒

๗) การดำเนินการเผยแพร่พระพุทธรูปศาสนาต้องยึดหลักให้ถูกต้องตามคำสั่งสอน มีการประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน^{๑๕}

๘) ส่งเสริมให้ชุมชนและสถานศึกษานำหลัก “บวร” บ้าน วัด โรงเรียน ให้วัดเป็น ศูนย์กลางมีบทบาทส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้กับ เด็ก และ เยาวชน ได้รู้หลักธรรม นำไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน ตามแนวทางวิถีไทยวิถีพุทธ ให้มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน^{๑๖}

สรุปความได้ว่า สาร หรือการสื่อสาร นั้น ผู้ส่งสาร ควรมีความรู้ใน สาร ที่ต้องการสื่อว่า ต้องการสื่อถึงอะไร สาร นั้นควรถูกต้องตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา มีสาระสามารถโน้มน้าว จิตใจให้อาจหาญนำไปประพฤติปฏิบัติตาม หลักธรรมต้องเข้าใจง่ายเหมาะสมกับสังคมยุคปัจจุบัน โดยใช้หลัก “บวร” บ้าน วัด โรงเรียน ควบคู่กัน

๓. ด้านช่องทางการสื่อสาร จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า

๑) ปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีบทบาทมากขึ้น การสื่อสารมีหลายหลายช่องทางที่ ให้เลือกใช้ จึงควรเลือกใช้ให้เหมาะสมกับความถนัดของพระสงฆ์^{๑๗}

๒) จัดฝึกอบรมให้พระสงฆ์มีการแสดงออกในช่องทางการสื่อสารที่ทันสมัย^{๑๘}

๓) พัฒนาศักยภาพพระสงฆ์รุ่นใหม่ในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา

๑๙

๔) ประชาสัมพันธ์กิจกรรมของวัดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านพระพุทธศาสนา โดยมุ่งเน้นส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม^{๒๐}

๕) รณรงค์กิจกรรมให้ประชาชนนักเรียน นักศึกษา เข้าวัดทำบุญในวันสำคัญทาง พระพุทธศาสนา^{๒๑}

^{๑๕} สัมภาษณ์ นางจรรุวรรณ ขำดี, นักวิชาการวัฒนธรรมจังหวัดนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา, ๒๑ ธันวาคม ๒๕๖๑

^{๑๖} สัมภาษณ์ นายบัญญัติชยาทร นาคมุจลินท์, ผู้อำนวยการสำนักพระพุทธศาสนาประจำจังหวัด จังหวัด นครราชสีมา, ๒๑ มกราคม ๒๕๖๑

^{๑๗} สัมภาษณ์ พระครูโสภาสกิจจานุกูล, เจ้าคณะตำบลโนนไทย วัดศิริบ้านไร่ ตำบลโนนไทย อำเภอ โนนไทย จังหวัดนครราชสีมา, ๑๙ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๑๘} สัมภาษณ์ พระครูบุญเขตสิริคุณ, เจ้าคณะตำบลกำปัง วัดบ้านนา ตำบลกำปัง อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา, ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๑

^{๑๙} สัมภาษณ์ พระครูโกสุมวโรปกรณ์, รองเจ้าคณะตำบลสายออ วัดสะตอง ตำบลสายออ อำเภอโนน ไทย จังหวัดนครราชสีมา, ๑๙ ธันวาคม ๒๕๖๑

^{๒๐} สัมภาษณ์ พระมหาประพันธ์ อาภากร, เจ้าอาวาสวัดโนนพัฒนา ตำบลโนนไทย อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๒๑} สัมภาษณ์ นายพรเมษ คลังขำนาญ, ผู้ใหญ่บ้านวัง หมู่ ๓ จังหวัดนครราชสีมา, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๑

๖) จัดส่งพระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยี เข้ารับการอบรมแนวทางสื่อประชาสัมพันธ์สารสนเทศเพื่อใช้ในกิจกรรมของทางวัด^{๒๒}

๗) จัดหาอุปกรณ์สื่อสารให้ทันสมัย จัดส่งพระสงฆ์ไปอบรมการใช้งานโปรแกรมตัดต่อวิดีโอเพื่อเผยแพร่พระพุทธศาสนา^{๒๓}

๘) มีการจัดทำโครงการส่งเสริมให้พระสงฆ์มีช่องทางการเผยแพร่พระพุทธศาสนาโดยจัดส่งพระสงฆ์ไปอบรมเสริมความรู้ในหลักธรรมคำสั่งสอน และเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น การใช้อินเทอร์เน็ตในการเผยแพร่ธรรมะ^{๒๔}

สรุปความได้ว่า ช่องทางการสื่อสาร คือ การส่งสารที่ต้องการสื่อถึงสิ่งที่ผู้ส่งสาร ส่งไปให้ถึงผู้รับสาร อาจอยู่ในรูปแบบข้อความ สัญลักษณ์ หรือ คำพูด สื่อถึงสิ่งที่ผู้ส่งสารต้องการให้รับรู้ถึงกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ช่องทางการสื่อสาร มีหลากหลายช่องทาง ไม่ว่าจะเป็น วิทยุ หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ ช่องทางที่ได้รับความนิยมมากในปัจจุบัน คือ สื่ออินเทอร์เน็ต เพราะสามารถเข้าถึงผู้รับสารได้ทุกเพศ ทุกวัย เป็นช่องทางที่สะดวกรวดเร็วมากที่สุดในปัจจุบัน ดังนั้น พระสงฆ์ควรได้รับการอบรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตอีกช่องทางหนึ่งเพื่อเผยแพร่พระพุทธศาสนา

๔. ด้านผู้รับสาร จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า

๑) พระพุทธเจ้าทรงวิเคราะห์ผู้รับสารตามสติปัญญาของแต่ละบุคคลแบ่งเป็น ๔ ระดับเปรียบเทียบบัว ๔ เหล่า ได้แก่ บัวเหนือน้ำ บัวรอไหลพื้นน้ำในวันถัดไป บัวใต้น้ำ และบัวที่ติดใตโคนตม ดังนั้นผู้ส่งสาร ควรเลือกข้อความที่เข้าใจง่าย ง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ^{๒๕}

๒) ผู้รับสารมีจริตนิสัยของบุคคลที่แตกต่างกัน การสื่อสารจึงต้องคำนึงถึงอุปนิสัยของผู้รับสารด้วย^{๒๖}

๓) การใช้ถ้อยคำที่ง่ายสื่อสารให้ผู้รับสารเข้าใจอยากนำไปปฏิบัติก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้รับสาร^{๒๗}

^{๒๒} สัมภาษณ์ นายพรไชย วัชรวิศิษฐ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านวังสายอนุกุล อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา, ๒๑ มกราคม ๒๕๖๒

^{๒๓} สัมภาษณ์ นางจารุวรรณ ขำดี, นักวิชาการวัฒนธรรมจังหวัดนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา, ๒๑ ธันวาคม ๒๕๖๑

^{๒๔} สัมภาษณ์ นายบัญญัติชอุท นาคมุจลินท์, ผู้อำนวยการสำนักพระพุทธศาสนาประจำจังหวัด จังหวัดนครราชสีมา, ๒๑ มกราคม ๒๕๖๑

^{๒๕} สัมภาษณ์ พระครูโอสถกิจจานุกูล, เจ้าคณะตำบลโนนไทย วัดศิริบ้านไร่ ตำบลโนนไทย อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา, ๔ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๒๖} สัมภาษณ์ พระครูบุญเขตสิริคุณ, เจ้าคณะตำบลกำปัง วัดบ้านนา ตำบลกำปัง อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา, ๔ ธันวาคม ๒๕๖๑

^{๒๗} สัมภาษณ์ พระครูโกสุมวโรปกรณ์, รองเจ้าคณะตำบลสายออ วัดสะตอง ตำบลสายออ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา, ๔ ธันวาคม ๒๕๖๑

๔) ผู้รับสารหรือกลุ่มเป้าหมาย ได้รับข้อความจากผู้ส่งสารโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจ จะมีความรู้สึกต่อข้อความที่สื่อถึงเจตนาของผู้ส่งสารและตอบรับข้อความนั้น^{๒๘}

๕) ผู้รับสารนั้นต้องการหากำลังใจ มีคำคม มีข้อคิด มีหลักธรรมดี ๆ ที่ผู้รับสารนั้นจะเอาไปใช้ในการดำเนินชีวิตของเขาได้^{๒๙}

๖) ผู้รับสารหรือกลุ่มเป้าหมาย คือกลุ่มบุคคลที่ต้องการส่งสารให้รับรู้ถึงกิจกรรมที่ทางผู้ส่งต้องการสื่อสารไปถึง เช่น พระสงฆ์เทศนาเรื่องบุญบาป เพื่อให้พุทธศาสนิกชนได้เข้าใจและนำไปใช้ในชีวิตร^{๓๐}

๗) ผู้ส่งสารถ่ายทอดสาร หรือสิ่งที่ต้องการส่งให้ผู้รับสารไม่เหมาะสม ใช้ภาษาที่ฟังยาก ผู้รับสารต้องตีความเอาเอง ทำให้สารที่ส่งไปถึงผู้รับไม่ตรงกับความต้องการของผู้ส่ง^{๓๑}

๘) ผู้รับสารยังมีทัศนคติไม่ดีต่อสาร การคาดหวังจากผู้ส่งสารที่ส่งให้ผู้รับสารสูงเกิน จึงทำให้การส่งสารไม่สามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสาร ที่ผู้รับสารอยากให้นำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตรประจำวัน^{๓๒}

สรุป ผู้รับสารแบ่งออกเป็นหลายระดับ เช่น ผู้รับสารเข้าใจสารที่ผู้ส่งสารง่ายไม่ต้องอธิบายขยายความ ไปจนถึง ผู้รับสารที่เข้าใจสารที่ผู้ส่งสารได้ยากต้องอธิบายขยายความถึงจะเข้าใจในเจตนาของผู้ส่งสารต้องการสื่อสารอะไร ดังนั้น ผู้ส่งสารควรใช้ภาษา และการสื่อสารที่ง่าย และเข้าใจง่าย เหมาะสมกับผู้รับสาร ซึ่งการสื่อสารจะสำเร็จได้หรือไม่นั้น ผู้ส่งสารต้องพิจารณาความเหมาะสม ภาษาการสื่อสาร การใช้หลักธรรมประยุกต์เข้ากับเหตุการณ์ปัจจุบัน และช่องทางในการสื่อสาร ให้เหมาะสมกับผู้รับสาร จึงจะประสบผลสำเร็จได้ตามวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสาร

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับแนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ทั้ง ๔ ด้าน สรุปได้ว่า

ในเขตอำเภอโนนไทย มีการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นประจำตลอดทั้งปี มีการเทศมหาชาติเวสสันดรชาดก มีการจัดปฏิบัติธรรมต่าง ๆ การจัดบวชสามเณรภาคฤดูร้อน บวชเนกขัมมะบูชา อีกทั้งกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับทางข้าราชการในอำเภอโนนไทยอีกมากมาย การสื่อสารจึงเป็นทางหนึ่งที่ทำหน้าประชาสัมพันธ์ให้ทราบถึงกิจกรรมนั้น ๆ เพื่อให้ประชาชนทั่วไปเข้าร่วม จึงเป็นสิ่งสำคัญในการสื่อสารที่ต้องสื่อให้ตรงตามวัตถุประสงค์ เข้าใจง่าย และทำให้อยากไปร่วมกิจกรรม

^{๒๘} สัมภาษณ์ พระมหาประพันธ์ อาภาธโร, เจ้าอาวาสวัดโนนพัฒนา ตำบลโนนไทย อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา, ๔ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๒๙} สัมภาษณ์ นายพรหมเมฆ คลังชำนาญ, ผู้ใหญ่บ้านวัง หมู่ ๓ จังหวัดนครราชสีมา, ๔ ธันวาคม ๒๕๖๑

^{๓๐} สัมภาษณ์ นายพรไชย วัชรวิศิษฐ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านวังสายอนุกุล อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา, ๒๑ มกราคม ๒๕๖๒

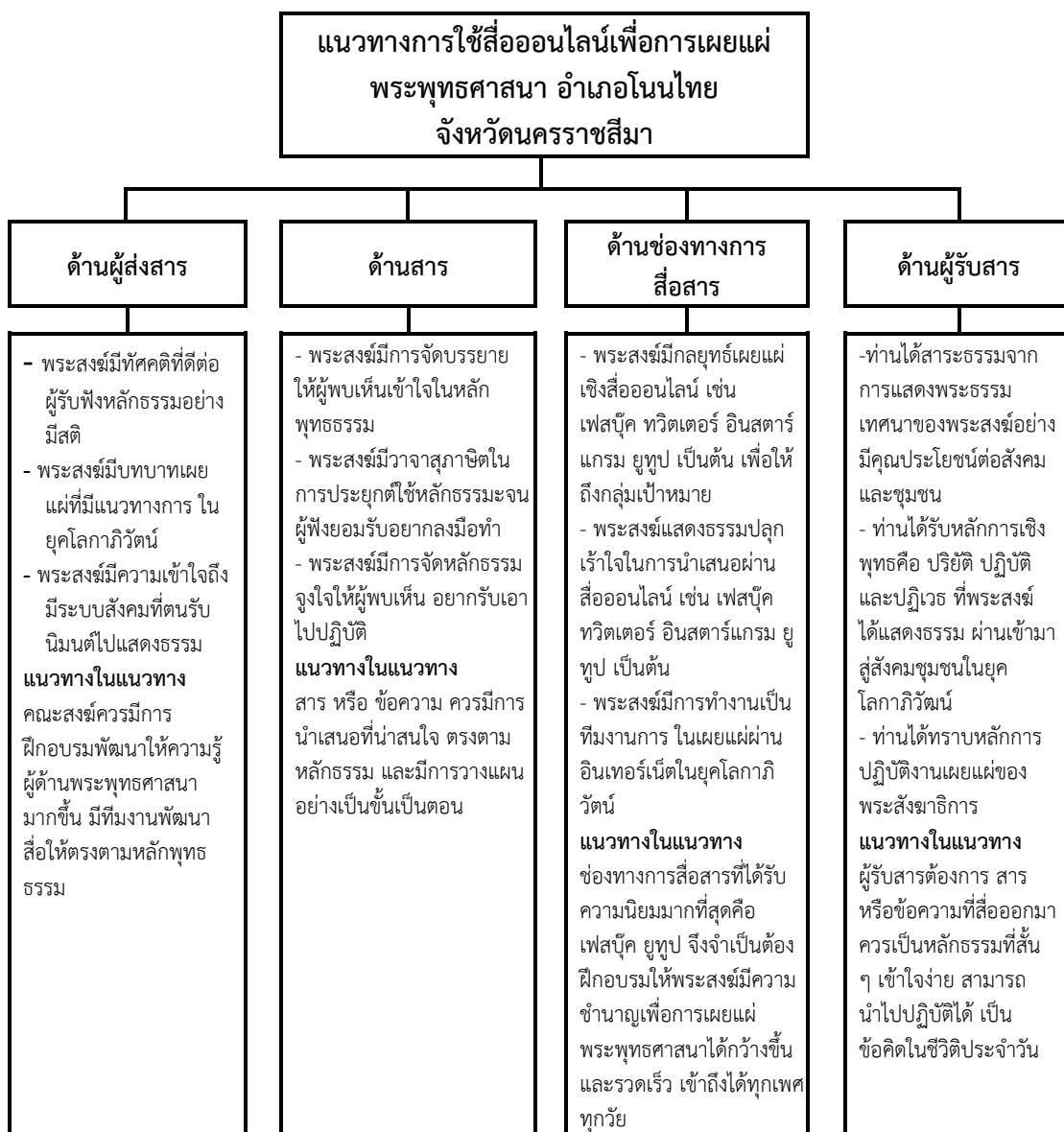
^{๓๑} สัมภาษณ์ นางจรรุวรรณ ขำดี, นักวิชาการวัฒนธรรมจังหวัดนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา, ๒๑ ธันวาคม ๒๕๖๑

^{๓๒} สัมภาษณ์ นายบัญญัติชยาทร นาคมุจลินท์, ผู้อำนวยการสำนักพระพุทธศาสนาประจำจังหวัด จังหวัดนครราชสีมา, ๒๑ มกราคม ๒๕๖๑

ผู้ส่งสารจึงต้องมีความรู้ความสามารถในการสื่อสารให้กับผู้รับสารเข้าใจ ผู้ส่งสารต้องใช้ภาษาที่เหมาะสม ฟังง่าย เห็นแล้วสบายใจ อยาคนำไปปฏิบัติ และเหมาะสมกับสถานที่สิ่งแวดล้อม มีการจัดการวางแผนงานอย่างเป็นขั้นเป็นตอน เลือกช่องทางในการสื่อสารให้เหมาะสม กับกลุ่มเป้าหมายหรือผู้รับสาร ว่าสารที่ผู้ส่งสารต้องการส่งไปถึงผู้รับสารกลุ่มใด ให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการสื่อสาร และประเมินผู้รับสารว่า สารที่ผู้ส่งสารนั้นอยากสื่อสาร มีความเข้าใจมากน้อยเพียงใด ในแนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนา อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จะประสบความสำเร็จได้นั้นเป็นเพราะพระสงฆ์มีการประสานงานและร่วมมือกับทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ และเอกสาร รวมถึงพุทธศาสนิกชน ในการกำหนดแผนงาน และวัตถุประสงค์ในการใช้สื่อออนไลน์ที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้มากที่สุด มีการจัดตั้งทีมงานเพื่อทำงานและติดตามประเมินผลการทำงานเพื่อหาข้อดีข้อเสียของแนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนา อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา และนำมาวิเคราะห์ปรับปรุงและพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น และนำมาประยุกต์ใช้ในแนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนา อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมาในครั้งต่อไป และยังเป็นต้นแบบในแนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนา ในอำเภออื่น ๆ ต่อไปด้วย

๔.๖ องค์ความรู้จากการวิจัย (Body of Knowledge)

จากการศึกษาเรื่อง “แนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา อำเภอนोनไทย จังหวัดนครราชสีมา” ทำให้ผู้วิจัยได้ค้นพบองค์ความรู้ใหม่ ในลักษณะแผนภาพที่แสดงแนวทางแนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงตามแผนภาพที่ ๔.๑ ดังนี้

แผนภาพที่ ๔.๑ สรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย
ที่มา : จากการสังเคราะห์จากผู้วิจัย

จากแผนภาพที่ ๔.๑ พบว่า “แนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา” แต่ละด้าน ดังนี้

ด้านผู้ส่งสาร ต้องมีความรู้ด้านพระพุทธศาสนา สื่อให้ตรงตามหลักธรรม มีการประยุกต์หลักธรรมให้เข้ากับเหตุการณ์ปัจจุบัน มีการฝึกอบรมเสริมความรู้แก่พระสงฆ์ให้ถูกต้องตามหลักธรรม มีการวางแผนงานสร้างทีมงานในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านสื่อออนไลน์ ให้ตรงตามวัตถุประสงค์ ผู้ส่งสารต้องพัฒนาตนเองให้ทันยุคทันสมัยในการใช้สื่อออนไลน์

ด้านสาร การสื่อสารนั้นต้องให้ตรงตามเป้าหมายของผู้ส่งสาร ว่าต้องการสื่ออะไรให้กับผู้รับสารทราบ พระสงฆ์ควรมีความรู้มีหลักธรรมมุ่งใจให้ผู้รับสารเกิดความพอใจอยากเข้าไปปฏิบัติตามสาร หรือข้อความ นั้นควรมีความกะทัดรัดทันสมัย อ่านแล้วเข้าใจง่าย หรือ เป็นข้อความคติเตือนใจ โดยใช้หลักธรรมมาประยุกต์ให้เข้ากับสมัย จึงต้องมีการฝึกอบรมพัฒนาความรู้ความสามารถให้กับพระสงฆ์ผู้ส่งสาร ให้เข้าใจในหลักธรรม หรือ สาร ที่ต้องการส่งถึงผู้รับสาร ให้ถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนาในการเผยแผ่หลักธรรม

ด้านช่องทางการสื่อสาร ควรให้แนวทางการความสามารถของพระสงฆ์ให้ทันสมัย เพื่อเพิ่มช่องทางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนามากขึ้น อบรมการใช้เครื่องมือในการสื่อสารผ่านระบบออนไลน์ ในเผยแผ่พระพุทธศาสนา ผู้ปฏิบัติงานควรมีเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนข้อมูล เพิ่มช่องทางในการสื่อสารถึงผู้รับสารให้มากขึ้น เช่น การทำวิดีโอสั้นด้านหลักธรรม

ด้านผู้รับสาร พระสงฆ์หรือผู้ส่งสาร ต้องมีความรู้ความเข้าใจในวิถีชีวิตชุมชนชนบทชนนิยม ประเพณี วัฒนธรรม สามารถใช้หลักธรรมให้เข้ากับประชาชนในชุมชนนั้น ๆ ได้ การเผยแผ่ออนไลน์ผ่านช่องทางสื่อสารเช่น เฟสบุ๊ค จะเข้าถึงผู้รับสารได้เป็นอย่างดี สารหรือข้อความต้องเป็นข้อความที่กระชับ สั้น และเข้าใจง่าย สามารถโน้มน้าวใจให้ผู้รับสารเอาไปปฏิบัติได้ จึงควรให้ความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาให้แก่พระสงฆ์ผู้ส่งสารให้เข้าใจและสามารถประยุกต์หลักธรรมในการเผยแผ่ได้เป็นอย่างดี

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา” มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการคือ

๑ เพื่อศึกษา สภาพการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา

๒ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อ แนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๓ เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อ แนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mix Methods Research) โดยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยเก็บข้อมูลจากพระสงฆ์ ในอำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เพื่อสนับสนุน แนวคิดที่เกี่ยวกับแนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ทั้งนี้จากผลการวิจัยสามารถสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และมีข้อเสนอแนะดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นสำคัญที่เกี่ยวกับแนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยครั้งนี้

๕.๑.๑ ผลการศึกษาแนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา

๑) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีอายุระหว่าง ๓๑-๔๐ ปี มีจำนวน ๔๙ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๔๑ มีพรรษา ระหว่าง ๕-๑๐ พรรษา มีจำนวน ๖๔ รูป คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๐๓ มีสถานะเป็นพระลูกวัด มีจำนวน ๑๐๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๖๙.๒๓ มีภูมิลำเนาอยู่เมือง มีจำนวน ๙๕ รูป คิดเป็นร้อยละ ๖๐.๙๐ ไม่มีภูมิลำเนาอยู่เมือง มีจำนวน ๑๑๑ รูป คิดเป็นร้อยละ ๗๑.๑๕ มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี มีจำนวน ๗๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๐๐ มีการใช้อินเทอร์เน็ต ๖ ชั่วโมงขึ้นไป จำนวน ๗๓ รูป คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๗๙ มีการใช้ ยูทูป เฟสบุ๊ก อินสตาแกรม ทั้งสามสื่อ มีจำนวน ๘๕ รูป คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๔๔

๒) ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา

๒.๑ พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๗๕$, S.D. = ๐.๖๐๔) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน

๒.๒ พระสงฆ์ที่มีความคิดเห็นต่อ แนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ด้านผู้ส่งสาร โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๗๔$, S.D. = ๐.๖๘๓) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ

๒.๓ พระสงฆ์ที่มีความคิดเห็นต่อ แนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ด้านสาร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๗๙$, S.D. = ๐.๖๙๖) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ

๒.๔ พระสงฆ์ที่มีความคิดเห็นต่อ แนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ด้านช่องทางการสื่อสาร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๖๑$, S.D. = ๐.๖๒๖) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากเกือบทุกข้อ

๒.๕ พระสงฆ์ที่มีความคิดเห็นต่อ แนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ด้านผู้รับสาร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๗$, S.D. = ๐.๖๖๐) และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ

๕.๑.๓ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา

๑) ด้านผู้ส่งสาร

ปัญหา อุปสรรค ที่เกี่ยวกับแนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ด้านผู้ส่งสาร พบว่า

- ๑) พระสงฆ์ยังไม่มีความรู้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเท่าที่ควร
- ๒) พระสงฆ์ไม่มีเครือข่ายในการทำงานเผยแผ่เพื่อเพิ่มความรู้ความสามารถในการทำงานมากยิ่งขึ้น
- ๓) พระสงฆ์ยังขาดหลักการสื่อสารให้ตรงตามหลักธรรมที่จะสื่อออกไปให้ผู้ฟังเข้าใจตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับแนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ด้านผู้ส่งสาร พบว่า

- ๑) พระสงฆ์ควรมีการฝึกอบรมความรู้ด้านพระพุทธศาสนาให้มากขึ้น
- ๒) พระสงฆ์ควรมีเครือข่ายในการทำงานเผยแผ่เพื่อเพิ่มความรู้ความสามารถในการทำงานมากยิ่งขึ้น
- ๓) พระสงฆ์ควรฝึกให้มีหลักการสื่อสารตรงตามหลักธรรมที่จะสื่อให้ผู้ฟังเข้าใจมากขึ้นตามลำดับ

๒) ด้านสาร

ปัญหา อุปสรรค ที่เกี่ยวกับแนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ด้านสาร พบว่า

- ๑) พระสงฆ์ยังขาดการนำเสนอเพื่อโน้มน้าวจิตใจผู้ฟังให้อยากรับไปปฏิบัติ
- ๒) พระสงฆ์ที่ยังไม่มีความรู้ในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเท่าที่ควร
- ๓) พระสงฆ์ไม่มีการวางแผนในการนำเสนอหลักธรรมให้เป็นไปตามขั้นตอน ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับแนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ด้านสาร พบว่า

- ๑) พระสงฆ์ควรฝึกอบรมให้ความรู้พระสงฆ์ที่จะนำเสนอน่าสนใจอยากรับไปปฏิบัติมากขึ้น
- ๒) พระสงฆ์ควรหาความรู้ในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาให้มากขึ้น
- ๓) พระสงฆ์ควรจัดการวางแผนในการนำเสนอหลักธรรมให้ผู้รับเกิดความเข้าใจมากขึ้นจากง่ายไปหายาก ตามลำดับ

๓) ด้านช่องทางการสื่อสาร

ปัญหา อุปสรรค ที่เกี่ยวกับแนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ด้านช่องทางการสื่อสาร พบว่า

- ๑) ขาดช่องทางการสื่อสารที่เข้าถึงผู้รับได้มีหลายช่องทาง
- ๒) ยังขาดการทำสื่อวีดิโอสั้น ผ่านยูทูปให้ผู้รับได้เข้าใจมากยิ่งขึ้น
- ๓) พระสงฆ์ยังมีการใช้เครื่องมือในการสื่อสารไม่ชำนาญ ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับแนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ด้านช่องทางการสื่อสาร พบว่า

- ๑) เพิ่มช่องทางการสื่อสารให้หลากหลายมากยิ่งขึ้น เช่น สื่อวิทยุ
- ๒) ควรจัดทำวีดิโอสั้นเผยแผ่ธรรมผ่านยูทูปให้มากขึ้น
- ๓) ควรมีการเปิดอบรมการใช้เครื่องมือสื่อสารให้พระสงฆ์ได้มีความชำนาญมากขึ้นตามลำดับ

๔) ด้านผู้รับสาร

ปัญหา อุปสรรค เกี่ยวกับแนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ด้านผู้รับสาร พบว่า

- ๑) หลักธรรมที่ผู้ส่งสารหรือพระสงฆ์ ยังสื่อสารให้ผู้รับสารเข้าใจได้ยาก
- ๒) ไม่มีการใช้เหตุการณ์ปัจจุบันมาเทศน์ให้ผู้รับสาร ได้นำไปใช้
- ๓) ผู้รับสารยังไม่เข้าใจถึงหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาได้อย่างถูกต้อง ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับแนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ด้านผู้รับสาร พบ

- ๑) พระสงฆ์ควรประยุกต์ใช้หลักธรรมให้ง่ายต่อการสื่อสารให้ผู้รับสารเข้าใจ
- ๒) พระสงฆ์ควรหาข้อคิดหลักธรรมที่เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน ให้ผู้รับนำไปปฏิบัติ
- ๓) พระสงฆ์ควรอธิบายหลักธรรมโดยใช้ถ้อยคำที่เข้าใจได้ง่าย ตามลำดับ

๕.๒ อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ จะกล่าวถึงแนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา โดยผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นสำคัญและน่าสนใจและนำมาอภิปรายดังนี้

๕.๒.๑ ผลการเปรียบเทียบแนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกโดยภาพรวมและรายด้าน

ด้านภาพรวม พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า พระสงฆ์มีทักษะในการแสดงธรรมตามภูมิความรู้ มีทัศนคติที่ดีต่อผู้รับฟังหลักธรรมอย่างมีสติ มีความรู้สภาสังคม ชุมชนในพื้นที่อย่างดี มีการจัดบรรยายให้ผู้พบเห็นเข้าใจในหลักพุทธธรรม การจัดสื่อธรรมะเข้าสู่ กลุ่มเป้าหมายโดนใจผู้พบเห็นและสามารถนำไปปฏิบัติได้ การนำเสนอผ่านสื่อออนไลน์ เช่น เฟสบุ๊ก ทวิตเตอร์ อินสตาแกรม ยูทูบ เป็นต้น มีความรู้ความชำนาญในการใช้เครื่องมือสื่อสารเพื่องานอินเทอร์เน็ตในการเผยแผ่ธรรมะผ่านสื่อออนไลน์ ได้สาระธรรมจากการแสดงพระธรรมเทศนาของพระสงฆ์อย่างมีคุณประโยชน์ต่อสังคมและชุมชน บรรยายผ่านระบบเทคโนโลยีในยุคโลกาภิวัตน์ จึงทำให้พระสงฆ์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านภาพรวม อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระณัฐพงษ์ สิริวิโส (ต้นศิริ)** ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร พบว่า พระสงฆ์มีการปฏิบัติงานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๓.๕๗$) และเมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก^๑

ด้านผู้ส่งสาร พระสงฆ์ที่มีความคิดเห็นต่อ แนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ด้านผู้ส่งสาร โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า พระสงฆ์ความรู้ในการแสดงธรรม มีทัศนคติที่ดีต่อผู้ฟังธรรม เข้าใจถึงสภาสังคมและวางตัวเหมาะสมกับสถานที่ จึงทำให้พระสงฆ์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านผู้ส่งสาร อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย **พระประเสริฐ ปริญาโณ (จันทร์เกิด)** ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ในแนวทางชุมชน อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์” ผลการวิจัยพบว่า^๒ ประชาชนมีความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทพระสงฆ์ในแนวทางชุมชน อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

^๑ พระณัฐพงษ์ สิริวิโส (ต้นศิริ), “บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

^๒ พระประเสริฐ ปริญาโณ (จันทร์เกิด), “บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙).

โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๓.๘๓$) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่า บทบาทพระสงฆ์ ในแนวทางชุมชน อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ อยู่ในระดับมากทุกด้าน

ด้านสาร พระสงฆ์ที่มีความคิดเห็นต่อ แนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่ พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ด้านสาร อยู่ในระดับมาก โดยมี ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถ ประยุกต์หลักธรรมในการอธิบายหลักธรรมได้อย่างเหมาะสม ตรงตามความต้องการ และสามารถ นำไปปฏิบัติได้ จึงทำให้พระสงฆ์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านสาร อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ **พระถาวร ฐานวโร (ตาพรประเสริฐ)** ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง “บทบาทด้านการเผยแผ่ พระพุทธศาสนาของพระสุวรรณ จันทะราช เจ้าคณะแขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว” ผลการวิจัยพบว่า^๓ บทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสุวรรณ จันทะราช มีความหลากหลายโดยอาศัยปัจจัยด้านคุณลักษณะองค์ประกอบของการแสดงหรือบรรยายธรรม ด้านการบอรัมวิปัสสนากรรมฐาน ด้านการบอรัมเยาวชน ด้านการบอรัมบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน ส่งผลต่อความสำเร็จในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสุวรรณ จันทะราช

ด้านช่องทางการสื่อสาร พระสงฆ์ที่มีความคิดเห็นต่อ แนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการ เผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ด้านช่องทางการ อยู่ใน ระดับมาก แสดงให้เห็นว่า พระสงฆ์มีการประยุกต์ใช้เครื่องมือสื่อสารในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ผ่านสื่อออนไลน์มากขึ้น มีการทำงานเป็นทีมเพื่อหาข้อมูลในการใช้เผยแผ่พระพุทธศาสนาให้ตรงใจ และเข้าถึงทุกเพศทุกวัย สื่อออนไลน์ที่ได้รับความนิยมในปัจจุบันมากที่สุดคือ เฟสบุ๊ก ยูทูบ อินสตาแกรม มีการใช้สื่อเหล่านี้ในการเผยแผ่ธรรมะอย่างมาก จึงทำให้พระสงฆ์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับด้าน ช่องทางการสื่อสาร อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระพิชญ์ วุฒนธมโม (พุทธ วัฒนานนท์)** ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง “รูปแบบและกระบวนการเผยแผ่ธรรมะของ ว. วชิรเมธี (พระมหา วุฒิชัย วชิรเมธี)” ผลจากการวิจัยพบว่า^๔ รูปแบบการเผยแผ่ธรรมะของ ว. วชิรเมธี ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ และสื่อโซเชียล มีเดีย กระบวนการเผยแผ่ธรรมะของท่าน คือ การใช้เทคนิคทางภาษา สร้างคำสำนวนใหม่ อุปมา คำสัมผัสคล้องจอง การใช้คำสมัยนิยม การทับศัพท์ การใช้อารมณ์ขัน เทคนิคการนำเสนอด้วยการยกตัวอย่าง พฤติกรรมและประสบการณ์ และข้อมูลเอกสาร

ด้านผู้รับสาร พระสงฆ์ที่มีความคิดเห็นต่อ แนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่ พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ด้านผู้รับสาร อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า ผู้รับสารเข้าถึงและเข้าใจหลักธรรมที่ผู้ส่งสารได้นำเสนอผ่านระบบสารสนเทศ เช่น สื่อ ออนไลน์ มีเฟสบุ๊ก เป็นต้น และยังเข้าใจได้ง่าย มีข้อคิด คติธรรม จากผู้ส่งสารสามารถนำไปปฏิบัติใช้

^๓ พระถาวร ฐานวโร (ตาพรประเสริฐ), “บทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสุวรรณ จันทะราช เจ้าคณะแขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสนศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐).

^๔ พระพิชญ์ วุฒนธมโม (พุทธวัฒนานนท์), “รูปแบบและกระบวนการเผยแผ่ธรรมะของ ว. วชิรเมธี (พระมหา วุฒิชัย วชิรเมธี)”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสนศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาธรรมนิเทศ*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘).

ในชีวิตประจำวันได้ จึงทำให้พระสงฆ์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านผู้รับสาร อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระณัฐพงษ์ สิริวิโส (ตันศิริ)** ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า^๕ การสื่อสารผ่านสื่อออนไลน์นั้น ผู้ส่งสารกับผู้รับสาร สามารถทำได้สะดวกและรวดเร็ว ดังนั้นผู้ส่งสารควรสื่อสารในเชิงบวก เขียนหรือพิมพ์ในสิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคมอย่างถูกต้อง เป็นกลาง เหมาะสม และดีงาม ควรใช้สติในการพูด การพิมพ์ หรือการโพสต์ข้อความรวมทั้งภาพและเสียง สื่อใหม่ที่มีการพัฒนาตามเทคโนโลยีสื่อตามช่วงเวลา คือ เว็บไซต์ ยูทูป เฟสบุ๊ค ช่วยให้การเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ และให้พระสงฆ์สามารถเผยแพร่ได้ถูกต้อง ควรมีการพัฒนารูปแบบการเผยแพร่การสื่อสารเชิงพุทธทางสื่อออนไลน์ สื่อออนไลน์เป็นตัวกำหนดรูปแบบการสื่อสารของมนุษย์ในปัจจุบัน เป็นสื่อที่เอื้อให้ผู้ส่งสาร และผู้รับสารทำหน้าที่รับและส่งสารได้พร้อมกัน เพื่อการเผยแพร่พุทธธรรมไปยังพุทธศาสนิกชนกลุ่มเป้าหมาย

๕.๒.๒ ผลการเปรียบเทียบแนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๑) พระสงฆ์ที่มีอายุต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่า อายุของผู้ตอบแบบสอบถามพระสงฆ์ที่มีอายุมากย่อมมีประสบการณ์แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา มากกว่าพระสงฆ์ที่มีอายุน้อยกว่า จึงทำให้มีความคิดเห็นแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระปลัดบุญส่ง จันทวนโณ (มัจฉา)** ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ในอำเภอมือง จังหวัดสุพรรณบุรี” ผลการวิจัยพบว่า^๖ กลุ่มตัวอย่างที่มี อายุ และการศึกษาสายสามัญ ที่ต่างกัน มีระดับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ในอำเภอมือง จังหวัดสุพรรณบุรี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

๒) พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีพรรษาต่างกันย่อมมีประสบการณ์การเผยแพร่พระพุทธศาสนา มากกว่า จึงทำให้มีความคิดเห็นแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูวิสิฐรัตนคุณ (รามเกียรติ์)** ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง “การมี

^๕ พระณัฐพงษ์ สิริวิโส (ตันศิริ), “บทบาทการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

^๖ พระปลัดบุญส่ง จันทวนโณ (มัจฉา), “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ในอำเภอมือง จังหวัดสุพรรณบุรี”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘).

ส่วนร่วมของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว” ผลการวิจัยพบว่า^๓ การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาชุมชน ในอำเภอเมือง จังหวัด สระแก้ว จำแนกตาม ปัจจัย ส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ภูมิลาเนาเดิม สถานภาพในวัดพรรษา การศึกษาทางโลก และการศึกษาทางธรรม พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุและสถานภาพในวัดต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีภูมิลาเนาเดิม พรรษา การศึกษาทางโลกและการศึกษาทางธรรม ต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

๓) พระสงฆ์ที่มีตำแหน่งในคณะสงฆ์ต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมไม่มีความแตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่า ตำแหน่งทางคณะสงฆ์ของผู้ตอบแบบสอบถามไม่มีผลต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จึงทำให้มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระปลัดบุญส่ง จันทวนโณ (มัจฉา)** ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ในอำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี” ผลการวิจัยพบว่า^๔ กลุ่มตัวอย่างที่มี สถานภาพ พรรษา และตำแหน่งทางคณะสงฆ์ มีระดับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ในอำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

๔) พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี (แผนกธรรม) มีระดับความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี (แผนกธรรม) ระดับนักธรรมตรี มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา มากกว่าผู้มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี (แผนกธรรม) ระดับนักธรรมโท และนักธรรมตรี จึงทำให้มีความคิดเห็นแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระสุพรรณ กิตติเสโน (แช่เตียว)** ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาใน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี” ผลการวิจัยพบว่า^๕

^๓ พระครูวิสิฐรัตนคุณ (รามเกียรติ์), “การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙).

^๔ พระปลัดบุญส่ง จันทวนโณ (มัจฉา), “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ในอำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘).

^๕ พระสุพรรณ กิตติเสโน (แช่เตียว), “การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙).

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนต่อพระสงฆ์ในแนวทางคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่านักเรียนที่มีเพศ อายุ อาชีพผู้ปกครอง แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนนักเรียนที่มีระดับชั้นเรียน และระดับผลการเรียน แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

๕) พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี (แผนกบาลี) มีระดับความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี (แผนกบาลี) ระดับประโยค ๓-๖ มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา มากกว่าผู้ที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี (แผนกบาลี) ระดับประโยค ๑-๒ และ ไม่มีวุฒิเปรียญธรรม จึงทำให้มีความคิดเห็นแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูวิสิฐรัตนคุณ (รามเกียรติ์)** ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว” ผลการวิจัยพบว่า^{๑๐} ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาชุมชน ในอำเภอเมือง จังหวัด สระแก้ว จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ภูมิลาเนาเดิม สถานภาพในวัดพรรษา การศึกษาทางโลก และการศึกษาทางธรรม พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุและสถานภาพในวัดต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐ .๐๕ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีภูมิลาเนาเดิมพรรษา การศึกษาทางโลกและการศึกษาทางธรรมต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

๖) พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสามัญ มีระดับความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสามัญระดับปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา มากกว่าผู้ที่มีวุฒิการศึกษาสามัญต่ำกว่าปริญญาตรี จึงทำให้มีความคิดเห็นแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระปลัดบุญส่ง จันทวนโณ (มัจฉา)** ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ในอำเภอเมือง จังหวัด

^{๑๐} พระครูวิสิฐรัตนคุณ (รามเกียรติ์), “การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาชุมชนอำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙).

สุพรรณบุรี” ผลการวิจัยพบว่า^{๑๑} กลุ่มตัวอย่างที่มี อายุ และการศึกษาสายสามัญ ที่ต่างกัน มีระดับ บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ใน อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับ สมมติฐานที่ตั้งไว้

๗) พระสงฆ์ที่ใช้งานอินเทอร์เน็ตต่อวันมีระดับความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่า พระสงฆ์ที่ใช้งาน อินเทอร์เน็ตต่อวัน ๖ ช.ม.ขึ้นไป มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่ พระพุทธศาสนา มากกว่าพระสงฆ์ที่มีการใช้อินเทอร์เน็ตน้อยกว่าหรือเท่ากับ ๑ ช.ม.ต่อวัน ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ **สุรานศ เพชรปรี** ได้ศึกษาเรื่อง “ทัศนคติด้านการใช้เครือข่ายสังคม ออนไลน์เพื่อการบริหารการศึกษาโดยการสื่อสารยุคใหม่ : กรณีศึกษา ภาควิชาออกแบบนิเทศศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร” ผลการวิจัยพบว่า^{๑๒} สภาพการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีระยะเวลาที่ใช้มากกว่า ๑ ปีขึ้นไป สาเหตุที่ใช้ คือ เห็นความสำคัญ ของการติดต่อสื่อสารในสังคมออนไลน์เพื่อศึกษา สถานที่ใช้ คือภาควิชา ช่วงเวลาที่ใช้คือ ๑๒.๐๑ น. - ๑๖.๓๐ น. ความถี่ในการใช้ คือ ตั้งแต่ ๗ ครั้งขึ้นไป แหล่งข้อมูลที่ใช้ คือ ภายนอกประเทศลักษณะ การใช้ คือใช้ด้วยตนเองจนชำนาญ การเรียนรู้ทักษะพื้นฐานในการใช้ คือ สอบถามจากเพื่อน และ ผู้เชี่ยวชาญ เว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ใช้เพื่อการศึกษา โดยส่วนใหญ่คือ Facebook

๘) พระสงฆ์ที่ใช้สื่อออนไลน์นำเสนอ ต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อ ออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมไม่ มีความแตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่า การใช้สื่อออนไลน์นำเสนอของ พระสงฆ์ผู้ตอบแบบสอบถามนั้นสามารถใช้สื่อต่าง ๆ ได้เหมือนกัน จึงทำให้ไม่มีความแตกต่าง ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ **ภาณุวัฒน์ กองราช** ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง “การศึกษาพฤติกรรมการใช้ เครือข่ายสังคมออนไลน์ของวัยรุ่นใน ประเทศไทย: กรณีศึกษา Facebook” ผลการวิจัยพบว่า^{๑๓} กลุ่ม ตัวอย่างมีความเพลิดเพลินในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์จนทำให้เกิดความรู้สึกชื่นชอบ และ สนุกสนาน รวมถึงเป็นการทำกระแสนิยม จึงทำให้อัตราในการใช้เพิ่มมากขึ้นจนเกิดเป็นการติดการใช้

^{๑๑} พระปลัดบุญส่ง จนทวนโณ (มัจฉา), “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางของ หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ในอำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘).

^{๑๒} สุรานศ เพชรปรี, “ทัศนคติด้านการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการบริหารการศึกษาโดยการ สื่อสารยุคใหม่ : กรณีศึกษา ภาควิชาออกแบบนิเทศศิลป์ คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร”, **วิทยานิพนธ์ พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย, ๒๕๕๕).

^{๑๓} ภาณุวัฒน์ กองราช, “การศึกษาพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของวัยรุ่นในประเทศไทย : กรณีศึกษา Facebook”, **วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต**, (วิทยาลัยนวัตกรรม: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๔).

งาน และอาจทำให้เกิดความรู้สึกกังวลหรือหมกมุ่นว่าจะต้องเข้าไปใช้ งานอีกจนกลายเป็นความหลงใหลจนผิดปกติ อย่างไรก็ตาม การรับรู้ถึงความเสี่ยงจากการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Perceived Risk) ไม่มีความสัมพันธ์หรือทำให้พฤติกรรมความหลงใหลและการติดการใช้งานเครือข่ายสังคม ออนไลน์ในกลุ่มวัยรุ่นลดลงแต่อย่างใด เนื่องจากกลุ่มวัยรุ่นดังกล่าวจะระมัดระวังมากในการใช้ งานเครือข่ายสังคมออนไลน์และจะไม่ใช้งานถ้ารู้สึกว่าจะตนเองได้รับความเสี่ยง ดังนั้นจึงมีโอกาสน้อยมากที่ผู้ใช้งานที่รับรู้ถึงความเสี่ยงจะมีพฤติกรรมติดการใช้งานและความหลงใหลจนผิดปกติ

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่อง “แนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา” ผู้วิจัยขอเสนอแนะดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะทั่วไป

๑) คณะสงฆ์ควรจัดอบรมให้ความรู้ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่พระสงฆ์-สามเณรในการทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาให้ถูกต้อง ตรงตามหลักธรรมและประยุกต์ใช้ได้ทันสมัย

๒) คณะสงฆ์ควรเชิญผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านให้การอบรมการใช้งานเครื่องมือสื่อสารคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ตให้พระสงฆ์-สามเณร ที่ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา ได้มีความรู้และสามารถใช้เครื่องมือสื่อสารได้อย่างชำนาญ

๓) คณะสงฆ์ควรจัดตั้งทีมงานพระสงฆ์สามเณร ทำหน้าที่ในการเผยแผ่ จัดหาข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูล ให้สอดคล้องกับความต้องการของพุทธศาสนิกชน

๔) คณะสงฆ์ควรสร้างเครือข่ายร่วมกันของพระสงฆ์ที่ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา เพื่อแลกเปลี่ยนแนวคิด วิธีการทำงาน หลักการเผยแผ่

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ผลการวิจัยเรื่อง “แนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา” ผู้วิจัยขอเสนอเพื่อการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

๑) ควรนำงานวิจัยเรื่อง “แนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา” ไปศึกษาในพื้นที่ใกล้เคียง เช่น ของแก่น บุรีรัมย์ ชัยภูมิ เป็นต้น เพื่อหาข้อมูลเปรียบเทียบที่จะนำไปพัฒนาการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

๒) ควรนำงานวิจัยเรื่อง “แนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา” มาศึกษาเป็น “การเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อค้นหาและวิเคราะห์ข้อมูลให้ได้ประโยชน์เพิ่มมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ

โฆสิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์. **การพัฒนาประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๔๒.

ชูศรี วงศ์รัตน์. **เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพมหานคร: เทพเนรมิต, ๒๕๔๑.

จิตยา สุวรรณชฎ. **สังคมวิทยา**. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๗.

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS**. พิมพ์ครั้งที่ ๙. กรุงเทพมหานคร: บิสนเนสอาร์แอนด์ดี, ๒๕๕๑.

บุญชม ศรีสะอาด. **วิธีทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม ๑**. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาสน์, ๒๕๔๓.

ประกอบ กรรณสูตร. **สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร: ด่านสุทธาคารพิมพ์, ๒๕๔๒.

พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). **พุทธวิธีในการสอน**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๓๒.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). **พุทธวิธีในการสอน**. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร: บริษัท สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๔๑.

พระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต). **ไอทีภายใต้วัฒนธรรมแห่งปัญญา**. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๐.

พระมหากษัตริย์ กิตติโสภโณ. ผศ.ดร. **ระเบียบวิธีวิจัยทางการจัดการเชิงพุทธ**. พระนครศรีอยุธยา: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑.

พระราชวรมณี (ประยุทธ์ ปยุตโต). **เทคนิคการสอนของพระพุทธเจ้า**. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๓๑.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). **ทางสายกลางของการศึกษาไทย**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๗.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- พะยอม วงศ์สารศรี. **องค์การและการจัดการ**. พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพมหานคร: สุภา, ๒๕๔๒.
- พิมพ์เดือน จาตุรงค์กุล. **มัลติมีเดียเพื่องานนิเทศศาสตร์**. เอกสารประกอบการสอน คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๕๐.
- พิษณุ ผ่องศรี. **วิจัยทางการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พรอพเพอร์ตี้พรีนซ์, ๒๕๕๐.
- พุทธทาสภิกขุ. **คู่มือมนุษย์ฉบับสมบูรณ์**. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา, ๒๕๓๕.
- ภัสวาลี นิตินิเทศสุนทร. “ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการสื่อสารและพฤติกรรมสื่อสาร”. **เอกสารการสอนชุดวิชาทฤษฎีและพฤติกรรมสื่อสาร**. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๔๖.
- ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ และวิบูลย์ ไทวณะบุตร. **หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๒.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. **หลักการพัฒนาชุมชนและพัฒนาชนบท**. กรุงเทพมหานคร: ไทยอนุเคราะห์ไทย, ๒๕๔๖.
- ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๔๒**. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์, ๒๕๔๖.
- สนธยา พลศรี. **กระบวนการพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๕.
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. **สังคมไทย : แนวทางวิจัยและการพัฒนา**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์, ๒๕๔๕.
- สมาน รังสิโยภักดิ์ และ สุธี สุทธิสมบูรณ์. **หลักการบริหารเบื้องต้น**. กรุงเทพมหานคร: สวัสดิการสำนักพิมพ์ ก.พ., ๒๕๓๖.
- สุจิตรา บุญรัตพันธุ์. **ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับประศาสนศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เสมาธรรม, ๒๕๔๖.
- สุธี พลพงษ์และคณะ. “สื่อและเทคโนโลยี”. ใน **ชุดความรู้นิเทศศาสตร์**. รวบรวมจัดพิมพ์โดยโครงการตำรา คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๑.
- สุพจน์ บุญวิเศษ. **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหาร**. ชลบุรี: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๒.
- เสถียรพงษ์ วรรณปก. **พุทธวิธีการสอนจากพระไตรปิฎก**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด มหาชน, ๒๕๔๔.
- อภิญา รัตนมงคลมาศ และวิวัฒน์ คติธรรมนิตย์. **คนไทยกับการเมือง**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พี.เพรส จำกัด, ๒๕๔๗.
- เอกวิทย์ มณีธร. ผศ.ว่าที่ ร.ต.ดร. **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหารและการจัดการ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เอ็ม.ที.เพรส, ๒๕๔๐

บรรณานุกรม (ต่อ)

(๒) คุษฎีนิพนธ์วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์:

พระครูวิสิฐรัตนคุณ (รามเกียรติ์). “การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙.

พระณัฐพงษ์ สิริวิโส (ต้นศิริ). “บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

พระถาวร ฐานวโร (ตาพรประเสริฐ). “บทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสุวรรณ จันทะราช เจ้าคณะแขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐.

พระประเสริฐ ปริญาโณ (จันทร์เกิด). “บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน อำเภอหล่มสัก จังหวัด เพชรบูรณ์”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙.

พระปลัดบุญส่ง จันทวนโณ (มัจฉา). “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางของ หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ในอำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘.

พระพิชณ วฑฒนธมโม (พุทธพัฒนานนท์). “รูปแบบและกระบวนการเผยแผ่ธรรมะของ ว. วชิรเมธี (พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี)”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาธรรมนิเทศ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘.

พระวิสุทธิพงษ์เมธี (วีระ ด้วงปลี). “การพัฒนาศักยภาพการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ระดับเจ้าคณะอำเภอในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๔”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙.

พระสุพรรณ กิตติเสโณ (แช่เตียว). “การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาใน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙.

ภาณุวัฒน์ กองราช. “การศึกษาพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของวัยรุ่นในประเทศไทย : กรณีศึกษา Facebook”. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. วิทยาลัยนวัตกรรม: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๔.

บรรณานุกรม (ต่อ)

สุธานศ เพชรโปรี. “ทัศนคติด้านการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการบริหารการศึกษาโดยการสื่อสารยุคใหม่ : กรณีศึกษา ภาควิชาออกแบบนิเทศศิลป์ คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.**

(๓) บทความ

ทิตนา แคมมณ และคณะ. “การประยุกต์หลักธรรมมาใช้ในการเรียนการสอน”. **วารสารครุศาสตร์**. ปีที่ ๒๑. ฉบับที่ ๒ (ตุลาคม ๒๕๓๕) : ๗๘.

ปาณิสรา วัฒนพุกษ์ และ พัทณี เขยจรรยา. “นวัตกรรมการใช้สื่อเพื่อเข้าถึงพุทธธรรมของสถานีโทรทัศน์ผ่านดาวเทียมช่องธรรมะทีวี”. **วารสารสื่อสารและการจัดการ นิด้า**. ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๒ พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๕๘, ๖๐-๖๑.

มานะ ตรียาภวัฒน์. “Social Network กับสังคม”. **นิตยสาร Brand Age Essential**. (มกราคม ๒๕๕๔), ๒๙-๓๖.

สายน้ำผึ้ง รัตนงาม. “พุทธวิถีการรู้เท่าทันเพื่อพัฒนาชีวิต: ศึกษากรณีสื่อโทรทัศน์ และสื่อสังคมออนไลน์ประเภทเฟซบุ๊ก”. **วารสารศิลปศาสตร์ปริทัศน์**. ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๑๘ กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๕๗, ๖๓.

(๔) เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่และเอกสารอื่น ๆ

สำนักงานเจ้าคณะอำเภอโนนไทย. **เอกสารประกอบการประชุมพระสังฆาธิการ**. ๒๕๖๑. (อัดสำเนา)

(๕) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ :

นันทรัตน์ ป.บัณฑิตบริหาร. **ข้อดีและข้อเสียของการทำบล็อก**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://annnantarat.blogspot.com> [๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๑].

ปลายฝน ขามประกอบ. **ข้อดีและข้อเสียของการทำบล็อก**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://annnantarat.blogspot.com> [๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๑].

พิชิต วิจิตรบุญลักษณ์. **สื่อสังคมออนไลน์ : สื่อแห่งอนาคต**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://www.bu.ac.th/knowledgecenter/executive_journal/oct_dec_11/pdf/aw016.pdf [๒๕ พ.ค.๒๕๖๑].

ศูนย์ข้อมูลท้องถิ่นเพื่อการพัฒนา. **ข้อมูลเชิงพื้นที่ : อำเภอโนนไทย**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://koratcf.or.th/reform_korat.php [๒๕ ส.ค.๒๕๖๑].

บรรณานุกรม (ต่อ)

(๖) สัมภาษณ์:

สัมภาษณ์ นางจรรุวรรณ ขำดี. นักวิชาการวัฒนธรรมจังหวัดนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา. ๒๑ ธันวาคม ๒๕๖๑.

_____ นายบัญชาชอุท นาคมุจลินท์. ผู้อำนวยการสำนักพระพุทธศาสนาประจำจังหวัด จังหวัดนครราชสีมา, ๒๑ มกราคม ๒๕๖๑

_____ นายพรชัย วัชรวิศิษฐ์. ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านวังสายอนุกุล อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา, ๒๑ มกราคม ๒๕๖๒

_____ นายพรหมเมฆ คลังชำนาญ. ผู้ใหญ่บ้านวัง หมู่ ๓ จังหวัดนครราชสีมา, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๑

_____ พระครูโกสุมวโรปกรณ์. รองเจ้าคณะตำบลสายออ วัดสะตอง อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา, ๑๙ ธันวาคม ๒๕๖๑

_____ พระครูบุญเขตสิริคุณ. เจ้าคณะตำบลกำปัง วัดบ้านนา อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา, ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๑

_____ พระครูโอภาสกิจจานุกูล. เจ้าคณะตำบลโนนไทย วัดศิริบ้านไร่ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา, ๑๙ ธันวาคม ๒๕๖๑.

_____ พระมหาประพันธ์ อาภาธโร. เจ้าอาวาสวัดโนนพัฒนา อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๑.

๒ ภาษาอังกฤษ

1. Books.

A.M.S. Zalzal and A.S. Morris. **Neural Networks for Robotic Control : Theory and Applications.** London: Eills Horwood, 1996.

แบบสอบถาม

ชื่อเรื่อง การพัฒนาการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์
อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา

ผู้วิจัย

พระธงชัย สุนทรจาโร (ธนวัฒน์กุล)

แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้ข้อมูลความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ “การพัฒนาการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา” โดยแบ่งออกเป็น ๓ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open – Ended - Questionnaire) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอปัญหาและเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่าน ซึ่งผลจากข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้ จะใช้ในการค้นคว้าวิจัยตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จึงขอใคร่ขอความร่วมมือ ในการตอบแบบสอบถามนี้ทุกข้อตามความเป็นจริง ทั้งนี้คำตอบของท่านจะถูกเก็บเป็นความลับ และการวิเคราะห์ข้อมูลจะเป็นการศึกษาภาพรวมไม่ได้ศึกษาเป็นรายเฉพาะบุคคล

พระธงชัย สุนทรจาโร (ธนวัฒน์กุล)

นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ส่วนที่ ๑ คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปสำหรับผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย ลงใน ที่กำหนดให้หรือเติมข้อความลงในช่องว่างให้สมบูรณ์

๑. อายุ

๒๐ - ๓๐ ปี

๓๑ - ๔๐ ปี

๔๑ - ๕๐ ปี

๕๑ - ๖๐ ปี

๖๑ ปีขึ้นไป

๒. พรรษา

ต่ำกว่า ๕ พรรษา

๕ - ๑๐ พรรษา

๑๑ - ๑๕ พรรษา

๑๖ - ๒๐ พรรษา

๒๑ พรรษาขึ้นไป

๓. ตำแหน่งในคณะสงฆ์

พระสังฆาธิการ

พระลูกวัด

๔. วุฒิทางการศึกษาปริยัติธรรม

นักธรรมชั้นตรี

นักธรรมชั้นโท

นักธรรมชั้นเอก

ไม่มีวุฒิปริยัติธรรม

๕. วุฒิการศึกษาเปรียญธรรม

ประโยค ๑ - ๒

ป.ธ.๓ - ป.ธ.๖

ป.ธ. ๗ - ป.ธ. ๙

ไม่มีวุฒิเปรียญธรรม

๖. วุฒิการศึกษาสามัญ

ต่ำกว่าปริญญาตรี

ปริญญาตรี

สูงกว่าปริญญาตรี

๗. ประสบการณ์ด้านสื่อออนไลน์ (การใช้อินเทอร์เน็ต ต่อวัน)

๑ ชม หรือน้อยกว่า

๒ ชม. - ๕ ชม.

๖ ชม. ขึ้นไป

๘. ประสบการณ์ด้านสื่อออนไลน์

ยูทูบ

เฟสบุ๊ก

อินสตาแกรม

ส่วนที่ ๒ แบบสอบถามฉบับนี้มุ่งที่จะตรวจสอบการพัฒนาการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา เพื่อแสดงว่า ผู้ทำหน้าที่การเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยคำนึงถึงประโยชน์และความสุขของหมู่ชนทั้งหลาย ตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า

คำชี้แจง โปรดทำ เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับการบริหารงานตามเกณฑ์มาตรฐานของเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดย

- ระดับ ๕ หมายถึง การบริหารงานตามเกณฑ์มาตรฐานอยู่ในระดับดีมาก
 ระดับ ๔ หมายถึง การบริหารงานตามเกณฑ์มาตรฐานอยู่ในระดับดี
 ระดับ ๓ หมายถึง การบริหารงานตามเกณฑ์มาตรฐานอยู่ในระดับพอใช้
 ระดับ ๒ หมายถึง การบริหารงานตามเกณฑ์มาตรฐานอยู่ในระดับต้องปรับปรุง
 ระดับ ๑ หมายถึง การบริหารงานตามเกณฑ์มาตรฐานอยู่ในระดับต้องปรับปรุงเร่งด่วน

ข้อ ที่	ประเด็นคำถาม	ระดับความดีเห็น				
		มากที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปาน กลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อย ที่สุด (๑)
๑. ด้านผู้ส่งสาร (Source) : หมายถึงพระสงฆ์ผู้แสดงธรรม						
๑.๑	ท่าน มีทักษะในการแสดงธรรมตามภูมิความรู้					
๑.๒	ท่าน มีทัศนคติที่ดีต่อผู้รับฟังหลักธรรมอย่างมีสติ					
๑.๓	ท่าน มีความรู้สภาพสังคม ชุมชนในพื้นที่อย่างดี					
๑.๔	ท่าน มีความเข้าใจถึงมีระบบสังคมที่ตนรับนิมนต์ไปแสดงธรรม					
๑.๕	ท่าน มีบทบาทเผยแผ่ที่มีการพัฒนาการ ในยุคโลกาภิวัตน์					
๒. ด้านสาร (Message) : หมายถึงคัมภีร์/หลักธรรมในพระพุทธศาสนา						
๒.๑	ท่านมีการจัดหลักธรรม จูงใจให้ผู้พบเห็น อยากรับเอาไปปฏิบัติ					
๒.๒	ท่านมีการจัดบรรยายให้ผู้พบเห็นเข้าใจในหลักพุทธธรรม					
๒.๓	ท่านมีความรู้ความเข้าใจในการอธิบายหลักธรรมไปใช้ได้อย่างเหมาะสม มองเห็นความสำคัญนำไปฝึกฝนปฏิบัติ					
๒.๔	ท่านมีวาจาสุภาพดีในการประยุกต์ใช้หลักธรรมะ จนผู้ฟัง ยอมรับอยากลงมือทำ					

ข้อ ที่	ประเด็นคำถาม	ระดับความตติเห็น				
		มาก ที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปาน กลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อย ที่สุด (๑)
๒.๕	ท่านมีการจัดสื่อธรรมะเข้าสู่ กลุ่มเป้าหมายโดนใจผู้ พบเห็นและสามารถนำไปปฏิบัติได้					
๓. ด้านช่องทาง (Channel) : หมายถึงการกำหนดกลยุทธ์การเผยแพร่						
๓.๑	ท่านแสดงธรรมปลุกเร้าใจในการนำเสนอผ่านสื่อ ออนไลน์ เช่น เฟสบุ๊ก ทวิตเตอร์ อินสตาแกรม ยูทูป เป็นต้น					
๓.๒	ท่านมีความชำนาญในการนำเทคนิควิธีการเผยแพร่ ธรรมะผ่านสื่อออนไลน์ เช่น เฟสบุ๊ก ทวิตเตอร์ อิน สตาแกรม ยูทูป เป็นต้น					
๓.๓	ท่านมีกลยุทธ์เผยแพร่เชิงสื่อออนไลน์ เช่น เฟสบุ๊ก ทวิตเตอร์ อินสตาแกรม ยูทูป เป็นต้น เพื่อให้ถึง กลุ่มเป้าหมาย					
๓.๔	ท่านมีความรู้ในการใช้เครื่องมือสื่อสารเพื่องาน อินเทอร์เน็ตในการเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อออนไลน์ เช่น เฟสบุ๊ก ทวิตเตอร์ อินสตาแกรม ยูทูป เป็นต้น					
๓.๕	ท่านมีการทำงานเป็นทีมงานการ ในเผยแพร่ผ่าน อินเทอร์เน็ตในยุคโลกาภิวัตน์					
๔. ด้านผู้รับสาร (Receiver) : หมายถึงประชาชนผู้รับฟังพระธรรม						
๔.๑	ท่านได้ทราบหลักการปฏิบัติงานเผยแพร่ของพระ สังฆาธิการ					
๔.๒	ท่านได้สาระธรรมจากการแสดงพระธรรมเทศนาของ พระสงฆ์อย่างมีคุณประโยชน์ต่อสังคมและชุมชน					
๔.๓	ท่านได้รับการสัมผัสถึงสื่อธรรมเพื่อเชื่อมโยง ความรู้สึกระหว่างบุคคลเป็น องค์ประกอบสำคัญ					
๔.๔	ท่าน ได้รับรสพระธรรมที่พระสงฆ์ได้แสดง บรรยาย ผ่านระบบ เทคโนโลยี เช่น วิทยุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น					
๔.๕	ท่าน ได้รับหลักการเชิงพุทธคือ ปริยัติ ปฏิบัติ และ ปฏิเวธ ที่พระสงฆ์ ได้แสดงธรรม ผ่านเข้ามาสู่สังคม ชุมชนในยุคโลกาภิวัตน์					

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสื่อสารการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอโนนไทย

๑. ด้านผู้ส่งสาร (Source) หมายถึงพระสงฆ์ผู้แสดงธรรม

ปัญหา อุปสรรค.....

.....

ข้อเสนอแนะ.....

.....

๒. ด้านสาร (Message) หมายถึงคัมภีร์พระไตรปิฎก.

ปัญหา อุปสรรค.....

.....

ข้อเสนอแนะ.....

.....

๓. ด้านช่องทาง (Channel) หมายถึงการกำหนดกลยุทธ์การเผยแพร่

ปัญหา อุปสรรค.....

.....

ข้อเสนอแนะ.....

.....

๔. ด้านผู้รับสาร (Receiver) หมายถึงประชาชนผู้รับฟังพระธรรม

ปัญหา อุปสรรค.....

.....

ข้อเสนอแนะ.....

.....

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการวิจัยครั้งนี้

ภาคผนวก ช
แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง การพัฒนาการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

ผู้ถูกสัมภาษณ์.....พระรชช/อายุ.....
วุฒิทางการศึกษานักธรรม.....วุฒิทางการศึกษาเปรียญธรรม.....
วุฒิทางการศึกษาสามัญ.....
ตำแหน่งทางการปกครอง.....
ผู้สัมภาษณ์.....วันที่สัมภาษณ์.....
สถานที่.....

ตอนที่ ๒ แนวทางใช้การพัฒนาการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา

ในการพัฒนาการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย
จังหวัดนครราชสีมา

๑. แนวทางใน ด้านผู้ส่งสารหลักธรรมเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอนนไทย
จังหวัดนครราชสีมา ด้านบทบาทความรู้ สภพสังคม ชุมชน พระสงฆ์ควรมีการวางแผนพัฒนา
จัดการด้านส่งสารการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ควรทำอย่างไร

.....
.....
.....
.....
.....

ในการพัฒนาการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย
จังหวัดนครราชสีมา

๒. แนวทางใช้ ด้านสารหลักธรรมเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอนนไทย จังหวัด
นครราชสีมา มีความแตกฉาน สามารถนำไปใช้ในปัจุบัน หรือต้องประยุกต์ ให้ทันสมัย อยู่ตลอด
พระสงฆ์มีหน้าที่เผยแผ่ ตามความสามารถของตนเอง ควรทำอย่างไร

.....
.....
.....
.....

ในการพัฒนาการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย
จังหวัดนครราชสีมา

- ๓. แนวทางใช้ ด้านช่องทางสารเพื่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอนนไทย
จังหวัดนครราชสีมา คือ ช่อง วิทยุ โทรทัศน์ โฆษณา วัสดุทัศน ซีดี แผ่นพับ อินเทอร์เน็ต ฯหรือ
เช่น พระสังฆาธิการมีการส่งเสริมสร้างทีมงานและบุคลากร เข้าประชุม อบรม สัมมนา ศึกษาดู
งาน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพการทำงาน ควรทำอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ในการพัฒนาการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอนนไทย
จังหวัดนครราชสีมา

- ๔. แนวทางใช้ ด้านผู้รับสารเพื่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอนนไทย จังหวัด
นครราชสีมา ผู้รับสารได้รับ สัมผัส สื่อรสพระธรรม แล้วนำไปปฏิบัติได้ ไปสู่สังคมชุมชนในยุคโลกาภิ
วัตต์ เช่น พระสงฆ์ควรมีวิธีการดำเนินงานด้านการเผยแพร่ตามระบบการทำงาน กับผู้ที่เกี่ยวข้อง ตาม
บทบาทหน้าที่ของตนเอง ควรทำอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการวิจัยครั้งนี้

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ ฉายา นาสกุล : พระธงชัย สุนทรจาโร (ธนวัฒน์กุล)
- วัน/เดือน/ปีเกิด : ๒๘ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๑๙
- สถานที่เกิด : กรุงเทพมหานคร
- การศึกษา : ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขาการบัญชี
โรงเรียนพาณิชยการราชดำเนิน-ธนบุรี
- : ปริญญาตรี พธ.บ.(การจัดการเชิงพุทธ)
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- อุปสมบท : ๒๘ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๔๘
- เข้าศึกษา : เมื่อ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๐
- สำเร็จการศึกษา : ๑๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๒
- ที่อยู่ปัจจุบัน : วัดบึงสง่า หมู่ ๓ ตำบลบ้านวัง อำเภอนนทบุรี
จังหวัดนครราชสีมา ๓๐๒๒๐
- ผลงานทางวิชาการ : -